

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANABİLİM DALI**

HAYDAR DURMUŞ'UN SANATI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aybüke KOLOT

**TRABZON
Haziran, 2019**

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANABİLİM DALI

HAYDAR DURMUŞ'UN SANATI

Aybüke KOLOT

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

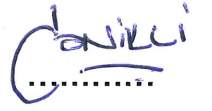
Tezin Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi İlkay Canan OKKALI

TRABZON
Haziran, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Resim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 26 / 06 /2019

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi İlkay Canan OKKALI

.....

Üye : Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN

.....

Üye : Doç. Mahir BAYRAMOĞLU

.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Aybüke KOLOT

26 / 06 / 2019

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında Trabzon'un önemli ressamlarından olan Haydar Durmuş'un özgeçmişinden, aldığı eğitime, sanatçı ve eğitimci kişiliğine kadar çağdaşlaşma yolunda attığı adımlardan, kurduğu ev müze projesine kadar Türk Resmindeki yeri ve konumu anlatılmak istenmiştir. Bugüne kadar Haydar Durmuş ile ilgili monografik bir tezin yazılmaması ressamın eserlerinin bu çalışma kapsamında incelenmesini sağlamıştır. Bu monografik çalışmada Haydar Durmuş'un özgeçmişine değinilmiş ve sanatsal çalışmaları incelenmiştir.

Haydar Durmuş'un sanat anlayışının altında doğayı kopya etmekten ziyade ona yeni bir ifade kazandırmak yatar. Haydar Durmuş'un sanat yaşamı süresinde yaptığı eserleri ve hakkındaki detaylı bilgiler için Salt Galata Kütüphanesi'nde gerekli araştırmalar yapılmıştır. Ayrıca Haydar Durmuş'u tanıyan öğrencisi ressam Raif Kalyoncu ile görüşmeler yapılmış bu görüşmeler sonucunda Haydar Durmuş'un yaşamına ve kişiliğine dair bilgilere ulaşılmıştır. Bu bilgiler teze eklenmiştir. Ressam Haydar Durmuş hakkında yapılan bu araştırmada; sanatçının hem eğitimci hem de sanatçı kişiliğiyle gelecek kuşaklara ışık tutması son derece önemlidir. Yaşamı boyunca resim tutkusunu sürdürerek peyzaj, natürmort, portre, karikatür ve baskı konularında çok sayıda eser vermiştir. Ayrıca bu tez konusu hakkında henüz tez yazılmamış olması, sanatçıya gerekli değerin verilmesi ve bu yolda basamak oluşturması, bundan sonraki araştırmacılara kaynak teşkil etmesi amacıyla önem teşkil etmektedir.

Yapılan araştırmalarda Haydar Durmuş ili ilgili bilgi, yayınlanmış kitap, dergi, makale gibi kaynaklar yok denecek kadar azdır. Genellikle sanatçıyla ilgili kitap, makale kaynaklarındaki bilgilerin birbirinin tekrarı olarak görülmüştür. Araştırma aşamasında Haydar Durmuş ile ilgili bilgilerin birçoğuna sanatçının kendisinden ve öğrencileriyle yapılan birebir görüşmeler sayesinde ulaşmak mümkün olmuştur.

Çalışmanın planlanmasında Trabzon sanat ortamında oluşturacağı olumlu katkılar göz önünde bulundurarak bu konuya yönelmemi öneren, uzun uğraşlar sonucunda bu süreci tamamlamamı sağlayan desteğini, bilgisini ve sabrını esirgemeyen danışmanım sayın Dr. Öğr.Üyesi İlkay Canan OKKALI'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Haydar Durmuş hakkında bilgilerini esirgemeyen sayın Doç.Dr. Raif KALYONCU'ya teşekkürlerimi sunarım.

Bu zor ve uzun yolda yol arkadaşlığımı yapan arkadaşım Sevgi ÇAKMAKER'e ve Feyzanur KARAAĞAÇLI'ya, tez fotoğraflarının çekilmesinde yardımcı olan arkadaşım Murat ASLAN'a teşekkür ederim.

Haziran, 2019
Aybüke KOLOT

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
RESİMLER LİSTESİ.....	X
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	XVII
KISALTMALAR LİSTESİ	XVIII
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYDAR DURMUŞ'UN YAŞAMI	4-12
1.1. Haydar Durmuş'un Hayatı	4
1.2. Eğitim Hayatı	5
1.3. Kastamonu ve Trabzon Öğretmenlik Yılları	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. HAYDAR DURMUŞ'UN SANAT ÇALIŞMALARI	14-97
2.1. Resim Çalışmaları	18
2.1.1. Yalnızlar, Duyarsızlar ve Korkuluklar Serisi	20
2.1.2. Natürmortlar Serisi.....	32
2.1.3. Figüratif Kompozisyonlar Serisi	38
2.1.4. Karadeniz Peyzajları Serisi	47
2.1.5. Portreler Serisi	60
2.1.5.1. Oto Portreler Serisi.....	63
2.1.6. Kıvrımlar Serisi.....	65
2.1.7. Soyut Denemeler Serisi.....	70
2.2. Karikatür Çalışmaları	73
2.3. Baskı Çalışmaları	85
2.4. Suluboya ve Pastel Boya Çalışmaları	91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HAYDAR DURMUŞ'UN MÜZE GİRİŞİMİ.....	99-104
SONUÇ.....	110
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	113
EKLER.....	116
ÖZGEÇMİŞ.....	152

ÖZET

1942 yılında Arsin'in Elmaalan köyünde doğan Haydar Durmuş, resim eğitimini Gazi Eğitim Enstitüsünde alarak burada sanat hayatını etkileyecek Refik Epikman, Adnan Turani, Turan Erol, Kayıhan Keskinok, Nevide Gökaydın gibi hocalarla tanışır.

1965 yılında Gazi Eğitim Enstitüsündeki eğitim hayatını tamamlayan Haydar Durmuş mezuniyetinden bir gün sonra Kastamonu Gölköy İlköğretmen okuluna atanır. Buradaki ikinci yılında babasının isteği üzerine Nahide Hanımla evlenir. 1969 yılında Trabzon'a tayin olur ve sanat çalışmalarına buradaki Arsin'nin Elmaalan köyündeki atölyesinde devam eder.

2010 yılında Elmaalan köyündeki evinin bir bölümünü müze yapma girişiminde bulunmuştur. Haydar Durmuş bu konuda gerekli yerlerle görüşmeler yapmış fakat net bir sonuca ulaşamamıştır. Birçok sanatçıdan takas yoluyla aldığı eserleri atölyesinin ve evinin içerisindeki duvarlarda kendi imkanlarıyla sergilemektedir.

Eserlerinde konu bakımından daima Karadeniz'i betimleyen sanatçı açık hava atölyesindeki gün ışığını kullanarak çalışmalarında farklılık yaratır. Haydar Durmuş 56 yıllık sanat hayatı boyunca her yıl en az bir sergiye katılmış ve açmıştır. Bu sergiler başta Ankara, İstanbul İzmir Trabzon Yunanistan ve Almanya olmak üzere ulusal ve uluslararası sergilerdir. En son sergisini 2018-2019 yılında Trabzon'da açan sanatçı hala daha eserler üretmeye devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Haydar Durmuş, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Karadeniz Doğası

ABSTRACT

Born in 1942 in the village of Elmaalan in Arsin, Haydar Durmuş has taken his art education at Gazi Education Institute and meets with teachers such as Refik Epikman, Adnan Turani, Turan Erol, Kayıhan Keskinok and Nevide Gökaydın.

Haydar Durmuş, who completed his education life in Gazi Education Institute in 1965, was appointed to Kastamonu Gölköy Primary School one day after his graduation. In his second year here, he married Nahide Hanım at the request of his father. He was appointed to Trabzon in 1969 and continued to work in his atelier in the village of Elmaalan in Arsin.

In 2010, he attempted to make a part of his house in Elmaalan village as a museum. Haydar Durmuş made interviews with necessary places about this subject but could not get a clear result. Through his own means, he exhibits the works that he has obtained through exchange by many artists on the walls of his atelier and house.

The artist, who always processes the Black Sea in terms of the subject, makes a difference in his works by using daylight in his open-air workshop. Haydar Durmuş has attended and exhibited at least one exhibition each year in his 56-year art life. These exhibitions are national and international exhibitions, mainly in Ankara, Istanbul, Izmir, Trabzon, Greece and Germany. The artist, who opened his last exhibition in Trabzon in 2018-2019, still continues to produce more works.

Anahtar Kelimeler: Haydar Durmuş, Ankara Gazi Institute of Education, Black Sea Nature

RESİMLER LİSTESİ

Resim Nr.	Resim Adı	Sayfa Nr.
1	Haydar Durmuş, Karadeniz Yorumları Serisi, Üç Kadın, T.Ü.Y.B., 50x50, 1982	15
2	Haydar Durmuş, Yalnızlar Serisi, Puslu Hava 1, T.Ü.Y.B., 21.5x25, 1978	21
3	Haydar Durmuş, Yalnızlar Serisi, Dönüş, T.Ü.Y.B., 35,5x37,5, 1983	22
4	Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Nehir, T.Ü.A.B., 18x35, 2011	23
5	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 29x47, 2013	23
6	Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Hissizler, T.Ü.Y.B., 68x69, 1994	24
7	Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Oto Portre, B.Ü.Y.B., 50x70, 2011	25
8	Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Kum Saati, T.Ü.Y.B., 60x120, 2011	26
9	Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Kalabalık, T.Ü.Y.B., 50x70, 1983	27
10	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Mezar Taşları, T.Ü.A.B., 18,5x40,5, 2012	28
11	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Gezinler, T.Ü.A.B., 30x35, 2011	28
12	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 13,5x32,5, 2012	29
13	Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Görmeyenler, T.Ü.A.B., 28x32, 2014	29
14	Haydar Durmuş, Yalnızlar Serisi, Puslu Hava 2, T.Ü.Y.B., 24x34, 1978	30
15	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Korkuluklar 2, Pres T.Ü.A.B., 40x21, 2011	30
16	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 19, ,27,5,2012	31
17	Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Karmaşa, T.Ü.A.B., 23x46,5, 213	31
18	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Yeşilin Dansı, T.Ü.Y.B., 48,5x68, 2009	32
19	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Kolaj 1, D.Ü.Ko.T., 24x38, 2014	33

20	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Kroton, D.Ü.Y.B., 35x50, 1983	34
21	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Dallar, T.Ü.Y.B., 71x71, 1993	34
22	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Mavi Çiçek, T.Ü.Y.B., 50x70 2007	35
23	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Bahar Çiçekleri, Pres T.Ü.Y.B., 28x21, 2016	36
24	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 35x47, 2000.....	36
25	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Menekşe, T.Ü.Y.B., 55x60, 2011.....	37
26	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Okul Çiçekleri, T.Ü.Y.B., 58x83, 1977	37
27	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Beyaz Güller, T.Ü.Y.B., 22x35,5, 1985	38
28	Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 35,5x48, 2015.....	38
29	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Öğrenci, D.Ü.Y.B., 50x58, 1977	39
30	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Dans, P.Ü.A.B., 24,5x34, 2012	40
31	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Modern Kadınlar, D.Ü.K.T., 20x39, 2013	41
32	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Okul Bahçesi, T.Ü.Y.B., 25x31,5, 1996	42
33	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Zaman, D.Ü.K.T., 22x35, 2013	42
34	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Kadın, T.Ü.Y.B., 38,5x40, 2015	43
35	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Köy Erkekleri, T.Ü.Y.B., 30x40, 1981	43
36	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 24x49, 1980	44
37	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 30x30, 2007	44
38	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Zaman, T.Ü.Y.B., 70x100, 2007	45
39	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 25x29, 2012	46

40	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Başörtülü Kadın, T.Ü.Y.B., 30x33, 1992	46
41	Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 17x33, 2011	47
42	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Yeşil ve Mavi, T.Ü.Y.B., 50x70, 1982	48
43	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar, T.Ü.Y.B., 50x50, 1975	48
44	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Tersane, T.Ü.Y.B., 40x60, 1975	49
45	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Toprakta Ağaç, T.Ü.Y.B., R 33, 2014	50
46	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kızıl Ağaç, T.Ü. A. B., 25x38, 2013	51
47	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Karadeniz Yaylaları, T.Ü.Y.B., 50x70, 2013	52
48	Haydar Durmuş, Karadeniz peyzajları Serisi, Manzara, T.Ü.Y.B., 50x70, 2010	52
49	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kara Çalılar, T.Ü.Y.B., 35x35, 2014	53
50	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kızıl Zaman, D.Ü.Y.B., 38x33, 2016	54
51	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 35x47, 2014	54
52	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Keçiler 1, T.Ü.Y.B., 27,5x47,5, 2013	55
53	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Keçiler 2, T.Ü.Y.B., 23,5x25, 2012	55
54	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Dağda İki Keçi T.Ü.A.B., 30x36, 2014	56
55	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Çoban, Pres T.Ü.A.B., 27X27, 2012	56
56	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Üç Kadın, T.Ü.Y.B., 50x50, 1982	57
57	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, İsimsiz, D.Ü. Y.B., 45x45, 1983	57

58	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kırmızı, T.Ü.Y.B., 40x60, 1976	58
59	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Yöresel Kadınlar, T.Ü.Y.B., 50x71, 1977	58
60	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar Dönüşü, T.Ü.Y.B., 22x43, 2008	59
61	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar Yeri, T.Ü.Y.B., 50x50, 1976	59
62	Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar Yeri 3, T.Ü.Y.B., 42x65, 1977	60
63	Haydar Durmuş, Portre Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 31x48, 1993	61
64	Haydar Durmuş, Portre Serisi, kayınbirader, T.Ü.A.B., 24x31, 2013	61
65	Haydar Durmuş, Portre Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 50x70, 2012	62
66	Haydar Durmuş, Portre Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 29x29, 1981	62
67	Haydar Durmuş, Portre Serisi, Korku, B.Ü.Y.B., 50x60, 2011	63
68	Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, Kendini Gör, T.Ü.Y.B., 50x70, 2010	63
69	Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, Soyutlama, T.Ü.Y.B., 70x50, 2011	64
70	Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 33x42, 1992	64
71	Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 49,5x70, 1976	65
72	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Dönence, D.Ü.Y.B., 26x35, 2014	66
73	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 60x85, 2014	66
74	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 28x33, 2014	67
75	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Dönüşüm, T.Ü.Y.B., R28,5, 2014	67
76	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Mor Akıntı, T.Ü.Y.B., 35x47, 2014	68
77	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 55x80, 2014	68
78	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Tünel, T.Ü.Y.B., 27x45, 2014	69
79	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 60x85, 2014	69
80	Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 55x80, 2014	70
81	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Soyutlama, T.Ü.Y.B., 75x75, 1992	70
82	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 50x70, 1977	71

83	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Kaçış, T.Ü.Y.B., 50x69,5, 1978.....	71
84	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Cehennem, T.Ü.Y.B., 59,5x110, 1978.....	72
85	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 33,5x37,5, 2006.....	72
86	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Kızıl Orman, T.Ü.K.T., 50x70, 2010.....	73
87	Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 23,5x50, 2016.....	73
88	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Futbol Sergisi 1, R.K.Ü.K., 50x70, 2014.....	75
89	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Futbol Sergisi 2, R.K.Ü.K., 40x40, 2014.....	75
90	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Futbol Sergisi 3, R.K.Ü.K., 40x40, 2014.....	76
91	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Dünya, R.K.Ü.K., 50x50.....	77
92	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Millet- Vekilleri, R.K.Ü.K., 50x70.....	77
93	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Yol, R.K.Ü.K., 50x70.....	78
94	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Kara-Cahiller, R.K.Ü.K., 50x70.....	78
95	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Köy İşleri, R.K.Ü.K., 50x70.....	79
96	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Mavi Şehir, R.K.Ü.K., 50x60.....	79
97	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Nefes, R.K.Ü.K., 50x60, 1990.....	80
98	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Güncel Fabrika, R.K.Ü.K., 50x70.....	80
99	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Ölü Gemi, R.K.Ü.K., 50x60.....	81
100	: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 1, R.K.Ü.K., 50x70.....	82
101	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 2, R.K.Ü.K., 50x70.....	82
102	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 3, R.K.Ü.K., 50x70, 1982.....	83
103	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 4, R.K.Ü.K., 50x70.....	83
104	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Kumsal, R.K.Ü.K., 35x50.....	84
105	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Savaş ve Barış, R.K.Ü.K., 40x70.....	84
106	Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Hapis, R.K.Ü.K., 35x50.....	85

107	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Özgürlük, R.K.Ü.B., 35x50	87
108	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Köylüler, R.K.Ü.B., 35x50	88
109	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Köy Kadınları, R.K.Ü.B., 35x50	89
110	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Yaşam, R.K.Ü.B., 35x50	89
111	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Ağaç Kabuğu, R.K.Ü.B., 35x35	90
112	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Yorgun Zaman, R.K.Ü.B., 30x50	90
113	Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Okul Bahçesi, R.K.Ü.B., 35x40	91
114	Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Oto Portre, R.K.Ü.P.B., 35x50	92
115	Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Dağları, R.K.Ü.P., 35x50	93
116	Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Evleri, R.K.Ü.P., 35x50	93
117	Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Kadınları, R.K.Ü.P., 35x50	94
118	Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Dağ Manzarası, R.K.Ü.P., 35x50	95
119	Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Kadınları 2, R.K.Ü.P., 35x50	95
120	Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Köy Manzarası, R.K.Ü.S.B., 35x50	96
121	Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Gölgeleler, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2010	96
122	Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, İsimsiz, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2011	97
123	Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Köy Bahçesi, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2010	97
124	Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, İsimsiz, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2017	98
125	Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Sonbahar Ağaçları, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2011	98
126	Bedri Rahmi Eyüboğlu, Yağlı Boya, 17x93	101
127	Ali Candaş, Yağlı Boya, 70x70	101
128	Ercan Ayçiçek, Akrilik Boya, 65x81	102
129	Erşans Gönüller, Yağlı Boya, 49x54	103
130	Süleyman Saim Tekcan, Yağlı Boya, 123x95	104
131	Temel Zihni, Yağlı Boya, 55x55	105

132	Zafer Gençaydın, Lavi, 25x30	105
133	Nevzat Akoral, Yağlı Boya, 50x70.....	106
134	Mustafa Orkun Müftüoğlu, Yağlı Boya, 50x50.....	107
135	Hasan Pekmezci, Yağlı Boya, 50x23	108

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf Nr.	Fotoğraf Adı	Sayfa Nr.
1	Ressam Haydar Durmuş Trabzon Lisesi Son Sınıf Öğrencisiyken	4
2	Haydar Durmuş'un Lise Yılları (Ortada Uzanan Haydar Durmuş).....	5
3	Refik Epikman'ın Haydar Durmuş'a Çizdiği Desen	6
4	Gazi Eğitim Enstitüsü Yılları (Sol baştan: Bilal Erdoğan, Okşan İnel, Erşans Gönüller, Haydar Durmuş, Orhan Malkoç).	7
5	Gazi Eğitim Enstitüsü Yılları	7
6	Gazi Eğitim Enstitüsü Yılları, Adnan Turani Atölyesi,1965.....	8
7	Trabzon Lisesi Okul Bahçesi,1959.....	9
8	Kastamonu Gölköy Öğretmenlik Yılları (sol baştan üçüncü Haydar Durmuş).....	10
9	Isparta Askerlik Yılları (ortadaki Haydar Durmuş).....	10
10	Trabzon Lisesi Okul Arkadaşlarıyla,1958-59.....	11
11	Eşref Üren'in Ressam Haydar Durmuş için Kemalist Ülkü Dergisinde Ele Aldığı Sergi Yazısı.....	12
12	Haydar Durmuş Müzesi.....	13
13	Haydar Durmuş, Haydar Durmuş Atölyesi, 2017	17
14	Arsin Elmaalan Kötü Haydar Durmuş'un Evi.....	100

KISALTMALAR LİSTESİ

A.K.B.	: Akrilik Boya
D.Ü.K.T.	: Dekota Üzerine Kolaj Tekniği
P.Ü.A.B.	: Pres Üzerine Akrilik Boya
T.Ü.A.B.	: Tuval Üzerine Akrilik Boya
T.Ü.Y.	: Tuval Üzeri Yağlıboya
B.Ü.Y.B.	: Bez Üzerine Yağlı Boya
R.K.Ü.K.	: Resim Kâğıdı Üzerine Kalem
R.K.Ü.B.	: Resim Kâğıdı Üzerine Baskı
R.K.Ü.P.B.	: Resim Kâğıdı Üzerine Pastel Boya
R.Ü.S.B.	: Resim Kâğıdı Üzerine Sulu Boya
S.	: Sayfa
Bkz.	: Bakınız

GİRİŞ

Haydar Durmuş 1942 yılında Arsin'in Elmaalan Köyünde doğar. Sanatsal duruşu ve ressam kişiliğiyle Türk Resim Sanatının değeri bilinmeyen ressamaları arasında yer alır. 1978'li yılların çalkantılı ve siyasi olaylarının yaşandığı dönemlerde sanat hayatını devam ettirmeye çalışır. Yaşamının uzun bir bölümünü Trabzon'da geçiren sanatçı aynı zamanda resim öğretmenidir. Uzun yıllar yurdun çeşitli bölgelerinde öğretmenlik yapan sanatçı Türk Resim Sanatı adına birçok resim öğretmenin de yetişmesine olanak sağlar.

Trabzon'un önemli ressamlarından olan Haydar Durmuş'un adı sanat dergilerinde (sanat aylık güzel sanatlar, sanat ve sanatçılar, milliyet sanat gibi), sergi kataloglarında (kültür bakanlığı devlet resim ve heykel sergisi kataloğu, dyo sergi katalogları, milli eğitim bakanlığı devlet güzel sanatlar kataloğu gibi), "who's who in Turkey" Keskin yayın bildiriminde, 1970'li yıllarda yayımlanan ileri gazetesinde ve Nurullah Berk, Kaya Özsezgin'in çıkarttığı "Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi" kitabında yer almasına rağmen hakkında geniş kapsamlı bir araştırmanın yapılmamış olması nedeniyle literatürdeki eksikliği gidermek adına bu çalışmaya başlanmıştır. Sanatçının yaşamı, sanat anlayışının nasıl şekillendiği, hangi malzemeler üzerinde hangi konularda çalıştığı gibi başlıkların ele alınması hedeflenmiştir.

Kapsamlı bir monografi olarak sonuçlanması için bu çalışmada sanatçı ile yapılan kişisel görüşmeler doğrultusunda şekillenmiştir. Sanatçı ve öğrencileriyle yapılan görüşmeler kayıt altına alınarak, aile arşivinde bulunan belgeler doğrultusunda hazırlanmıştır. Sanatçının ilgili belgelerine kendim tarafından ve Haydar Durmuş tarafından arşivlenen kaynaklardan ulaşıldığı için söz konusu kaynakça kısmında az sayıda farklı yazılı kaynak bulunmaktadır. Sanatçının bütün çalışmaları 2.500'ün üzerinde olup görselleri araştırmacı tarafından çekilmiştir. Eser bilgileri Haydar Durmuş'tan alınmıştır. Eser isimleri genellikle isimsiz olmakla birlikte, bu tez kapsamında Haydar Durmuş ile birlikte ortak çalışma sonucunda isimlendirilmiştir. Haydar Durmuş'un sanat anlayışını en kapsamlı anlatan 125 eseri kendisiyle birlikte seçilmiş ve teze eklenmiştir. Bu eserlerin 19 tanesi karikatür, 7 tanesi baskı, 6 tanesi suluboya, 6 tanesi pastel boya ve 87 tanesi ise yağlı boya çalışmalarıdır. Üçüncü bölümde ele aldığımız "müze girişimi" kısmında ise yine Haydar Durmuş'la birlikte seçilmiş olan eserlerden 7 tanesi bulunmaktadır. Aynı zamanda sanatçı ile ilgili gerekli görseller ve belgeler fotoğraf olarak ekler bölümünde yer almaktadır.

1960'lı yılların sanat ortamında eserlerini üretmeye çalışan Haydar Durmuş gözlemlerine dayalı resimler üretmeye devam etmiştir. Yağlıboya peyzajlarında, portrelerinde ve baskı

çalışmalarında geleneksel etkilere bağlı kalınırken soyutlamalarında ise kullandığı yorumlamalar dikkati çeker.

Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Haydar Durmuş'un yaşamı anlatılmıştır. 1942 yılı asıl doğum tarihi olan sanatçı 1945 yılında nüfusa kaydedilir. Yedi kardeşin üçüncüsü olarak dünyaya gelir. Babası Hasan Durmuş ticaretle uğraşır. Annesi Fatma Hanım ise ev hanımıdır. 1950 yılında Arsin Elmaalan köyünde ilkokula başlamıştır. 1955 yılında Trabzon ortaokuluna devam etmiştir. Daha sonra 1961 yılında Trabzon lisesinden mezun olmuştur. Okul yıllarından itibaren sanata ilgi duyan Haydar Durmuş 1962 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü sınavlarına girmiştir. Bu sınavı 29. Olarak kazanır. Haydar Durmuş için bu sınavı kazanması hayatından bir dönüm noktası olmuştur. Bu bölümde aldığı eğitimler, Gazi Eğitim Enstitüsünde tanıştığı hocaları Adnan Turani, Refik Epikman Kayıhan Keskinok, Nevide Gökaydın'nın sanat hayatı üzerinde bıraktığı etkilerden bahsedilmiştir.

Haydar Durmuş soyut sanat üzerine edindiği bilgilerin temelini Adnan Turani'den almıştır. Desen dersleri konusunda ise Refik Epikman'a çok şey borçludur. Adnan Turani Haydar Durmuş'un mezun olduktan sonra Ankara'da kalmasını istese de Haydar Durmuş istememiştir. Bu durumun en büyük nedeni ise büyük şehirlerdeki sanat ortamının yerine daha kendi dünyasına yönelmek istemesidir. Bunun üzerine 1965 yılında Kastamonu Gököy'e atanmıştır. Kastamonu'da 4 yıl görev yapan sanatçı 1968-69 yılında Trabzon'a tayin olur. Sanat çalışmalarına devam eder ve İstanbul, İzmir Ankara Trabzon başta olmak üzere Yunanistan ve Almanya'da da ulusal ve uluslararası sergilere katılır. İlk sergisini 1971 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde açar. Haydar Durmuş mezun olduktan sonra baskı ve karikatür çalışmalarına ağırlık vermiştir.

"Haydar Durmuş'un sanat çalışmaları" adlı ikinci bölümde ise sanatçının yağlıboya, baskı karikatür, suluboya ve pastel boya çalışmaları incelenmiştir. Geçmişten günümüze sanat yaşamında ve eserlerindeki incelemeler yapılmış ve bu incelemeler sonucu eserleri üzerindeki üslup gelişimi tezin ikinci bölüm içeriğini oluşturmuştur. Sanatçı bütün çalışmalarında Karadeniz temasını işlemiştir. Eserlerini doğa karşısında gün ışığıyla birlikte çalışmıştır. Haydar Durmuş yağlıboya eserlerini kendi içerisinde 7 başlık altında gruplara ayırmıştır. Bu gruplar; yalnızlar, korkuluklar ve duyarsızlar serisi, natürmortlar serisi, portreler serisi, Karadeniz peyzajları serisi, soyut denemeler serisi, kıvrımlar serisi ve figüratif kompozisyonlar serisidir. Bu serilerin tarihsel hiçbir sıralaması bulunmamaktadır.

Üçüncü bölümde Haydar Durmuş'un müze girişimi ele alınmıştır. Haydar Durmuş ömrü yettiğince sanat için çalışacağını dile getirmiştir. Bu sebeple Trabzon şehrinde eksikliğini hissettiği müze girişimini doğa içerisinde bulunan köy evinde gerçekleştirmek istemişti. Dört katlı evinin iki katını müze projesi için kullanmak isteyen sanatçı 2010 yılından itibaren sanatçı dostlarından takas

yöntemi ile eserler almaktadır. Haydar Durmuş'un elinde farklı sanatçılara ait 100- 120 arasında eser bulunmaktadır. Haydar Durmuş müze projesini manevi desteği bulamadığı için yavaşlatmıştır. Elinde bulunan eserleri korumak adına kendi imkanlarıyla oluşturduğu germe askılarda sergilediği eserleri istek üzerine ziyarete açmaktadır.

Yapılan bu araştırmada nitel yöntemlerden tarihsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadaki veriler sanatçının kendi arşivinden ve gerekli yazılı kaynaklardan elde edilerek kullanılmıştır. Sanatçının hayatta olması yazılı kaynak kullanımından çok kendisiyle yapılan kişisel görüşmelerle oluşturulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYDAR DURMUŞ'UN YAŞAMI

1.1. Haydar Durmuş'un Hayatı

Haydar Durmuş 1942 yılında Arsin'in Elmaalan Köyü'nde doğar.¹ Yedi kardeşin üçüncüsü olarak dünyaya gelir. Babası Hasan Durmuş bir ticaret adamıdır. Annesi Fatma Durmuş ev hanımıdır. İlkokulunu Arsin Elmaalan köyü, Elmaalan İlkokulu'nda tamamlar. Türkiye'de 50'li yıllarda ortaokul ve lise eğitiminin bir olması nedeniyle ortaokul ve lise eğitimini Trabzon Lisesi'nde tamamlar" (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 05.10.2017).

Fotoğraf 1: Ressam Haydar Durmuş Trabzon Lisesi Son Sınıf Öğrencisiyken

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

1966 yılında babasının kendisine uygun gördüğü bir kızı mektupla kendisine ayrıntılı bir şekilde bildirmesiyle görücü usulü olarak evlenir. Eşi Nahide hanımın babası da Haydar Durmuş'un babası gibi ticaretle uğraşmaktadır. Haydar Durmuş Nahide Hanımla evlilikleri sırasında Kastamonu Gölköy yatılı İlk öğretmen okulunda görev yapmaktadır. Bu nedenle evliliklerinin ilk yılını Kastamonu Gölköy'de geçirirler. Nahide Hanım'la evliliklerinden bir yıl sonra bir çocukları dünyaya gelir fakat erken doğum sebebiyle vefat eder. Bu olaydan 2 yıl sonra

---

¹ Haydar Durmuş 1 Haziran 2018 tarihli görüşmede 1942 yılında doğduğunu fakat nüfus cüzdanının üç yaşındayken çıkarıldığını belirtmiştir.

1969 yılında sanatçı Haydar Durmuş Trabzon Erkek Öğretmen Okulu'na tayin olur. Bu olay Haydar Durmuş'un Trabzon'da uzun sürecek olan öğretmenlik ve sanat hayatının başlangıcı olur.

Nevin hanımdan Semih ve Faruk adında iki erkek Nevin adında bir kız olmak üzere üç çocuk sahibi olur. Kızı Nevin Hanım'da babası gibi resim öğretmeni olma yolunda ilerler. Bu olay babası Haydar Durmuş tarafından; *"Nevin'in öğretmenliği seçmesi bir tercih değil hayatın ona getirilerinden biridir"* sözleriyle ifade edilir (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 05.10.2017).

1.2. Eğitim Hayatı

1932-33 Eğitim öğretim yılında, Ankara'da, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Resim-İş bölümü açılır. Resim- İş bölümü, mezun olan öğrencilerini öğretmen sıfatıyla yetiştirmektedir. Bu bölüm programı ilköğretmen okulları ve liseden sınavla seçilen öğrencilerdir. Sanat anlamında oldukça yoğun bir çalışma kapsamına alınan öğrencilere, resim, grafik ve tasarım modelleme adı altında atelye çalışmaları verilmektedir. Bu yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü D grubu sanatçılarından Malik Aksel ve Refik Epikman'ın hoca olarak görev aldığı yıllardır (Turani, 2006:160). Sanatçı Haydar Durmuş'un da desen hocası d grubu sanatçısı Refik Epikmandır.

Trabzon Lisesi'nde okuduğu 1960'lı yıllarda resmi sevmesi nedeniyle Gazi Eğitim Üniversitesi'ne bir dilekçeyle yetenek sınavına girmek istediğini bildirir. Üniversite dilekçeyi olumlu cevaplandırır ve Gazi Eğitim Üniversitesi yetenek sınavına girmeye hak kazanır. Bu dönemlerde Türkiye'de resim eğitimi veren iki kurum bulunmaktadır. Bunlardan biri Gazi Eğitim Enstitüsü diğeri İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'dir. Haydar Durmuş İstanbul'da Yüksek Denizcilik sınavına, Ankara'da Güzel Sanatlar Üniversitesi sınavına girer. Sınava 2800 kişi katılır ve 60 kişi alınır. Haydar Durmuş Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü yetenek sınavına girer ve canlı modelden desen çizerek sınavı 29. olarak kazanır. Eğitim süresini 3 yılda tamamlar ve 1962 yılında mezun olur (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 05.10.2017).

Fotoğraf 2: Haydar Durmuş'un Lise Yılları (Ortada Uzanan Haydar Durmuş)

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencilik yılları olan 1963'lü yıllarda Türk Resim Sanatı literatürüne girmiş olan Adnan Turani, Turan Erol, Refik Epikman, Kayıhan Keskinok, Nevide Gökaydın gibi hocalardan ders alır. Birinci sınıfta desen hocası Refik Epikman'dır. Hocası Refik Epikman Haydar Durmuş'un deseninin kuvvetli olamaması nedeniyle desen dersinde Haydar Durmuş'un kağıdına desen çizer bu nedenle Haydar Durmuş'ta hocası Refik Epikman'ın iki adet deseni bulunmaktadır (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 05.10.2017).

Fotoğraf 3: Refik Epikman'ın Haydar Durmuş'a Çizdiği Desen

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Gazi Eğitim Enstitüsü'nde okuduğu yıllarda dönem arkadaşları Zafer Gençaydın, Halil Akdeniz, Âdem Genç, Atilla Atar, Hüseyin Bilgin, İbrahim Bozkuş, Bekir Sami Çimen, Mehmet Güler ve Bilal Erdoğan'dır. Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencilik yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı sanatçıların yurt dışına açılması için bir sınav düzenler. Hocalarının desteğini alan dönem arkadaşları Cemil Akdeniz dört yıllığına Fransa'ya, Atilla Atar ve Âdem Genç İngiltere'ye, Mehmet Güler, Zafer Gençaydın ve Hüseyin Bilgin Almanya'ya Batı Sanatı eğitimi almaya gönderilir. Bu olaylar üzerine Haydar Durmuş hocalarının desteğini alamadığı için Batı eğitimine gidemez.

Yıllar sonra hocası Nevide Gökaydın Haydar Durmuş'a bu olayı anlatan ve naifçe özür maksatlı bir mektup gönderir. Artık dönem arkadaşları Batı eğitiminin etkisiyle resimler yaparken Haydar Durmuş Türkiye'de resim öğretmenliğine başlar (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 05.10.2017).

Fotoğraf 4: Gazi Eğitim Enstitüsü Yılları (Sol baştan: Bilal Erdoğan, Okşan İnel, Erşans Gönüller, Haydar Durmuş, Orhan Malkoç).

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Üniversite yıllarında Haydar Durmuş'un yeteneği Kayıhan Keskinok tarafından fark edilmiştir. Resimle alakalı temel bilgiler olan; renk, siyah beyaz leke dengesini, harmonileri, zıtlıkları, kontrastları bu hocasından öğrendiğini dile getirmektedir. İlk yıl resim dersinin zayıf gelmesi üzerine resme ağırlık vererek çalışmaya başlayan Haydar Durmuş devamında hiç ara vermeden çalışmalarını sürdürmüştür (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 18.10.2015.).

Fotoğraf 5: Gazi Eğitim Enstitüsü Yılları

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Haydar Durmuş'un Gazi Eğitim Enstitüsüne başladığı yıllarda Türkiye'deki sanat ortamı henüz tam anlamı ile soyut resim algısını benimseyememiş ve karşı çıkışlar devam etmiştir. Cumhuriyet'ten sonra Türk toplumunun sanat anlayışındaki modernleşme 1920 ile 1930'lu yıllar arasında gerçekleşmiştir. Bu süreç içerisinde açılan Gazi Enstitüsüne yurt dışında sanat eğitimi almış ve sanatta ileri görüşlülüğe sahip hocalar gelmiştir. İlk açıldığı yıllarda Cumhuriyet dönemi sanat anlayışını benimsese de 1960'lı yıllara yaklaştıkça Batılılaşma sürecinden Gazi Enstitüsü' de payını almıştır. "Soyut" kavramını yeni yeni tanıyan Türk Resim Sanatı, kabullenmekte zorluk çektiği bu olguyu kendi içerisine zamanla almıştır (Başkan,2014.:101).

Fotoğraf 6: Gazi Eğitim Enstitüsü Yılları, Adnan Turani Atölyesi,1965

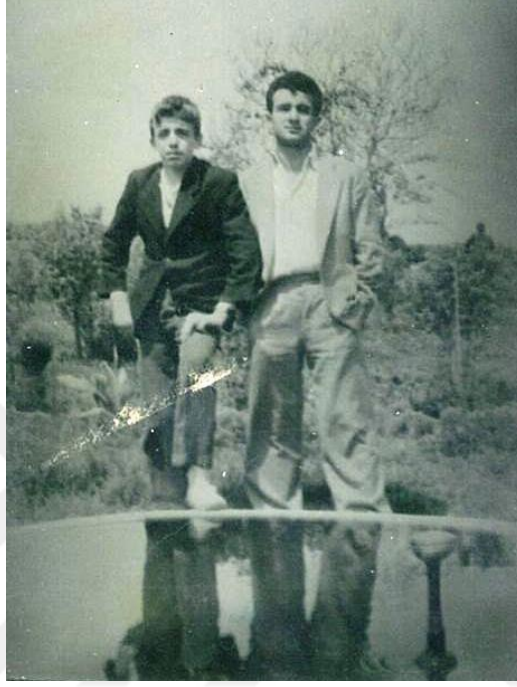
Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

1950'li yıllarda Türk resim sanatı bakış açısını farklılaştırmış ve sanat içerisindeki tek düzelikten çıkıp evrenselliğe, toplumculuğa veya soyut figüratif gibi bakış açılarını benimseyen çoğulcu yaklaşımı tercih etmiştir. Bu çoğulcu yapı içerisinde iki ana maddeyi barındırmaktadır. Birincisi bilgi diğeri ise kültürel tabana dayalı olma özelliğidir. 1950'li yıllarla birlikte sanatsal alanda gruplaşmalar artık önemini yitirmiştir. 1950'li yılların ortalarına gelindiğinde, rasyonalizm ve işlevselcilik 30'lu yıllarda sanat platformunda gelenekçi yaklaşım karşısında hala etkiliydi bu durum 1960'lı yılların devrimci ya da reformist ideolojileri üzerinde son derece cazip olmalarını sağlıyordu (Başkan, 2014:101).

1960'lı yıllarda ressamlar artık çalışmalarında dışarıdaki doğa, toplumların yapılarını betimlemek yerine daha çok kendi iç dünyalarını, kişisel yaşantılarını betimler olmuşlardır. Göze çarpan önemli bir değişimde kırsal mekanları resmetmek yerine artık kentsel mekanları resmetmek onlar için daha önemli konuma gelmiştir. 60'lı yıllarda yaşanan siyasal gelişmeler, toplumsal olaylar sanatsal, bilimsel ve düşsel olguları farklı yönde etkilediği görülmüştür (Başkan, 2014:101).

Sanatçı Haydar Durmuş Batılılaşmanın etkilerine yakalanmamıştır. O kendine özgü tavrıyla sanat dünyası içerisinde yer almayı başarmıştır. Mütevazı bir hayat süren sanatçı Haydar Durmuş Türk Resim Sanatı içerisinde hak ettiği yeri bulamamıştır.

Fotoğraf 7: Trabzon Lisesi Okul Bahçesi,1959

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

1.3. Kastamonu ve Trabzon Öğretmenlik Yılları

1962 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nden mezun olan Haydar Durmuş mezun olmasından bir gün sonra Kastamonu Gököy'e atanır. Öğretmenlik düşüncesinin olmaması nedeniyle sınıftan içeri büyük hayal kırıklığıyla girer.

Sınıfa girdikten sonraki durumunu şu sözlerle ifade eder; “*sınıfa girdikten sonra resim sanatıyla nikâhlandığımı anladım*” bu tavır Haydar Durmuş’un öğretmenlik mesleğini seçmekteki zorunlu durumunu ifade etmektedir (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 18.10.2015).

Fotoğraf 8: Kastamonu Gölköy Öğretmenlik Yılları (sol baştan üçüncü Haydar Durmuş)

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Sınıf arkadaşı Bekir Sami Çimen'le birlikte Kastamonu'ya atanan Haydar Durmuş birbirlerine destek olurlar. Bekir Sami Çimen öğretmenlik lisesi mezunudur. Haydar Durmuş'la aynı lojmanda aynı odada kalırlar. Odalarını atölye odaya çevirirler ve resim çalışmalarını burada sürdürürler. Aynı okulda görev yapmaları sebebiyle birbirlerinin derslerine de girerler. Kastamonu öğretmenlik yıllarında okulun imkânları çok iyidir. Resim malzemeleri ellerinin altındadır. Okulun Marangozluk atölyesi, Mukavva atölyesi bulunmaktadır. Sanatçı Haydar Durmuş burada 3 yıl boyunca baskı çalışmaları yapar (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 18.10.2015).

1969 yılında Haydar Durmuş Kastamonu'dan Trabzon Erkek Öğretmen Okuluna tayin olur. Arkadaşı Bekir Sami Çimen 3 yıl daha Kastamonu Gölköy'de kalır. Daha sonra devletin açtığı sınava katılır ve Almaya-Berlin'e Güzel Sanatlar Akademisi'ne gider. 1975 yılında kısa dönem er olarak Isparta'da Askerliğini yapar (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 18.10.2015).

Fotoğraf 9: Isparta Askerlik Yılları (ortadaki Haydar Durmuş)

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Trabzon'daki öğretmenlik yılları 1969-78 yılları arasında öğretmen okulları kapanana kadar devam eder. 1978 yılında kendi imkânlarıyla bir fotoğraf stüdyosu açar. Stüdyonun üst katını serigrafî baskı atölyesi olarak kullanır. Daha sonra fotoğraf stüdyosu kapanır ve baskı atölyesi olarak çalışmalara devam edilir. Öğretmen okulları kapandıktan sonra Kanuni Ortaokuluna (Şimdiki Cudibey Ortaokulu) atanır. Burada 1990 yılına kadar öğretmenlik mesleğine devam eder.1990 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Resim- İş Eğitimi bölümünde göreve başlar. Burada beş yıl kadar görevine devam eder ve kendi isteğiyle beş yılın sonunda emekli olur. Burada desen, grafik, temel sanat eğitimi, tekstil derslerine girer. Öğrencilerinden bazıları Raif Kalyoncu, Kenan Demir, Necati Seydi Ferahoğlu, Ercan Ayçiçek, Hakan Esmer, Güler Genç Erol'dur (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 18.10.2015).

Fotoğraf 10: Trabzon Lisesi Okul Arkadaşlarıyla,1958-59

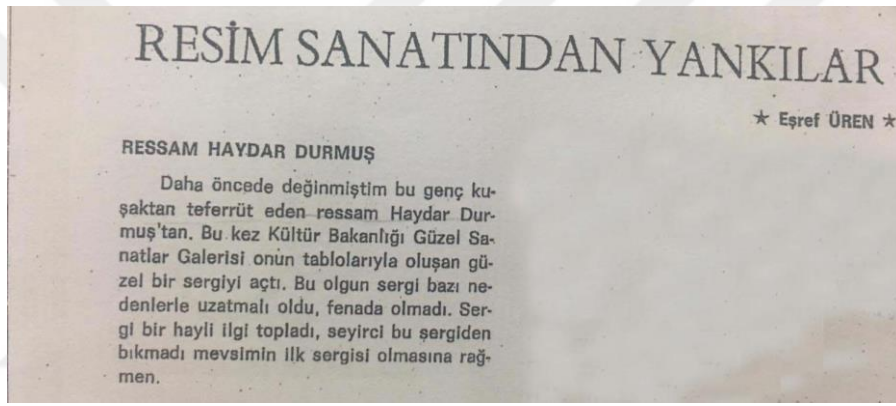
Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

1995 yılında emekli olan Haydar Durmuş öğrencilerin malzemeleri bulması adına bir resim malzemeleri dükkânı açar. Başlangıçta küçük bir dükkân olan bu yer zamanla iki katlı bir dükkân haline gelir.

Daha sonra Haydar Durmuş çalışmalarına burada devam eder. Kastamonu öğretmenlik yıllarında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne baskı sergisi açmak istediğine dair bir dilekçe yazar. Sergi isteği üzerine bir örnek çalışma olması adına bir adet serigrafî baskı çalışmasını Ankara Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne yollar. Baskı çalışmasının üzerine "*Kara bahtım kem talihim taşa bassam buz olur*" sözlerini yazar ve jüriye gönderir. Jüride sanatçı Eşref Üren vardır. Eşref Üren çalışmayı inceler ve "*Bu delikanlı edebiyata çok erken başladı*" sözleriyle sergi isteğini reddeder (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 10.10.2017).

Sanatçı Haydar Durmuş bu isteğinden vazgeçmez ve 1978 yılında ikinci dilekçesini yağlıboya sergisi için Ankara Devlet Güzel Sanatlar Akademisine yazar. Dilekçe jüri tarafından incelenir. Jüride yine Ressam Eşref Üren vardır. Bu kez sergi isteği kabul edilir. Bunun üzerine 1978 yılında yağlıboya sergisini açar. Sergiye tahmini 20 eserle katılır. Sergide Ressam Eşref Üren'le tanışır. Bu tanışma Eşref Üren'in Haydar Durmuş'u cesaretlendirmesi ile devam eder. Eşref Üren Haydar Durmuş'a Ankara Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde sergi için çok sıra olduğunu iki senede bir galeride sergi açma imkânlarının bulunduğunu ifade eder. 1978 yılındaki bu sergiyi Eşref Üren daha sonra "Resim Sanatından Yankılar" başlığı altında Kemalîst Ülkü Dergisinde yazar (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 10.10.2017).

Fotoğraf 11: Eşref Üren'in Ressam Haydar Durmuş için Kemalîst Ülkü Dergisinde Ele Aldığı Sergi Yazısı

Kaynak: Kemalîst Ülkü Siyasi Edebi Aylık Sanat Dergisi, Sayı 122, Şubat 1978, s.27

1978 yılı sonuna kadar Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde sergiler devam eder. Daha sonra özel galerilerin açılmasıyla birlikte Ankara Devlet Güzel Sanatlar Akademisi popülerliğini kaybeder.

Haydar Durmuş daha sonra özel galerilerde sergi açmaya devam eder. Haydar Durmuş elli altı yıllık sanat hayatı boyunca elliye yakın kişisel ve karma sergileri bulunmaktadır. DYÖ' da iki kez Jüri özel ödülüne layık görülür. Sonunda bir müze açmaya karar verir ve Arsin'in Elmaalan Köyü'nde kendisine ait üç katlı müstakil bir evi Müze-ev konumuna getirir. Bu müzede sanatçının kendisine ait çalışmalarını sürdürdüğü bir atölyesi bulunur. Ayrıca müzede 100'ü aşkın sanatçının eseri de yer alır (Haydar Durmuş ile Yapılan kişisel görüşme 10.10.2017).

Fotoğraf 12: Haydar Durmuş Müzesi

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

İKİNCİ BÖLÜM

2. HAYDAR DURMUŞ'UN SANAT ÇALIŞMALARI

1970-1980 yılları arasında Türkiye’de kültür sanat çevrelerinin gündemini ulusal milli kültür, sanatta ulusallık ve evrensellik, sosyalist ve devrimci sanat anlayışı olarak üç başlık altında toplandı (Yardımcı,1999: 56). Dönemin sanat grupları içerisinde Osmanlı’nın getirdiği sanat alanındaki figür yasağı sebebiyle sanat alanında görülemeyen ilerleme yavaş yavaş yerini modernleşme sürecine bırakmıştır. Oluşan akımlar sayesinde sanatçılar yeni yeni resim türlerini benimsemeye başlamış ve özgür bir sanat ortamı oluşmaya başlamıştır. 70’li yıllarda sanat ortamı içerisinde soyutlamacı anlayışlar bir tarafa, ulusallık ve toplumculuk kaygılarıyla ortaya çıkan çalışmalar diğer tarafta olmak üzere farklı bakış açıları vardır. Bu durum sanatçıların doğaya, topluma ve insana dönük bireysel çalışmalar ortaya çıkarmasına neden olmaktadır.

Türkiye’deki kavramsal sanat anlayışını benimseyen sanatçılar 1970’li yılların sonlarında etkilerini göstermişlerdir. Bu etkiyi ise yurt içi ve yurt dışı sergileriyle sağlamışlardır. 77 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde ‘‘Yeni Eğilimler Sergisi’’ açılır. Bu sergi 80’li yılların ortalarına kadar seri halinde devam eder. Yeni eğilimler sergisi içerisinde, o güne kadar oluşan ön yargı ve kabullenilenleri reddetmeden, geleceğe yönelik ‘‘tasavvurların’’, kalıplaşmış alışkanlık ve beğenilerden yeni olasılıklara karşı yumuşak bir geçiş ortamı oluşturarak yeni bir süreç başlatmıştır (Erzen, 1983:4). 1980’li yıllardan sonra sanat ürünleri eser olmaktan çıkmış iş olmuştur (Duben,2007:29).

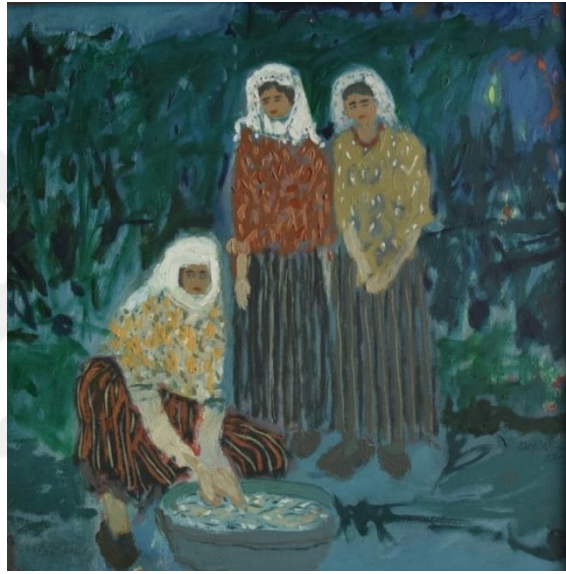
Sanatın merkezi Türkiye’de Ankara ve İstanbul olmuştur. İstanbul merkezli sanatsal yoğunlaşmaya paralel Cumhuriyet’in başkenti Ankara’da; Eşref Üren (1897-1984), Cemal Tollu (1899-1968), Abidin Elderoğlu (1901-1974), Malik Aksel (1901-1987), Refik Epikman (1902-1974), Şefik Bursalı (1903-1990), Saip M. Tuna (1904-1974), Turgut Zaim (1906-1974), Nurullah Berk (1906-1982), Cemal Bingöl (1912-1993) ve Nüzhet İslimyeli (1913-2005) gibi sanatçıların temelini attığı, İstanbul’a alternatif olmayan ancak yine de İstanbul’dan ‘farklı’ bir sanat ortamında 1970’li yılların sonlarında ve 1980’ler boyunca Turan Erol, Orhan Peker, Nuri Abaç, Adnan Turani, İmren Erşen, Kayıhan Keskinok, Mustafa Ayaz, Adem Genç, Halil Akdeniz, Oya Kınıklı, Duran Karaca, Hasan Pekmezci, Sabri Akça, Hayati Misman, Yalçın Gökçebağ, Zahit Büyükişleyen, Yaşar Çallı ve Habip Aydoğdu gibi ‘Ankaralı’ sanatçılar çağdaş Türk resmine yeni ve önemli katkılar yapmışlardır (Başkan, 2014: 108).

Bir sanatçıyı değişik yönleriyle ele alıp incelerken, yaşadığı dönemin toplumsal ve kültürel gelişmelerinden ve içinde bulunduğu sanatsal çevrenin oluşumunu belirleyici faktörlerden uzak düşünmemek gerektiği ortadadır. Sanat yapıtı, kültürel gelişme süreçlerinin ve yaşanan fizik

ortamının bir ürünü olduğuna göre, sanatçı, bir yandan bu gelişme süreçlerinin ortaya çıkardığı yeni görüş ve düşüncelerin etkisinde kalır (Özsezgin,1993: 11).

Sanatçı Haydar Durmuş'un bu yeni görüşlerden ve Batılı Resim anlayışından etkilendiği pek söylenemez. Sanatçıların ortaya çıkardıkları eserler üzerinde yaşadıkları ortamın, aldıkları eğitimlerin büyük etkisi olmaktadır. Haydar Durmuş'un da yaşadığı ortam resim konularının seçiminde önemli bir rol oynamıştır. Örneğin Karadeniz yorumlamaları adlı serisinde Trabzon yöre halkının giyim kuşam, yaşayış biçimleri gibi konuları ele almıştır.

Resim 1: Haydar Durmuş, Karadeniz Yorumları Serisi, Üç Kadın, T.Ü.Y.B., 50x50, 1982

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'un resimlerini peyzajlar, portreler, oto portreler, natürmortlar ve baskılar olarak beş başlık altında toplanabilir. Peyzajları genel anlamda renk ve dokulardan meydana gelirken natürmortları biçimsel öğeler ve renklerden oluşmaktadır. Portrelerini oluştururken tamamen hayal ürünü olan kişiler kullanmıştır.

Haydar Durmuş'un resimleri biçimsel öğelerin dışında renk, doku ve figüratif anlamda yorumlamalar içerir. Yöresel eğilimlerin izlendiği resimlerde figür çoğunlukla net bir şekilde ifade edilmez. Bu anlayış sanatçının yorumlama biçimiyle alakalıdır. Genellikle canlı renklerin hâkim olduğu resimlerinde biçimsel öğelerin birbiriyle uyumu göz ardı edilemez bir gerçektir. Üst üste yığılan dokular izleyicide derin etkiler bırakır. Sanatçı çalışmalarına başlamadan önce gözlem gücünü kullanır.

Haydar Durmuş bir çalışmaya başlamadan önce gözlem yapmanın ne derece gerekli olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

Gezmek görmek en büyük çalışmadır. Aslında her mevsim her ağacı görmek gerekir, değişimini ışığın üzerindeki etkisini. Bu yüzden gençken daha fazla resim yapabiliyordum çünkü doğadaki keşiflerim daha fazla oluyordu fakat yaşlandıkça bu keşiflerim azaldı ve artık doğadaki değişimleri istediğim zaman istediğim şekilde yapamıyorum. Bu bana eski bilgilerimi ve kısıtlı gözlemlerimi kullanmama neden oluyor ve çalışmalarımı azaltıyor. (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017)

Gözlemin yanı sıra çalışmaya başlamadan önce eskizin de önemini şu cümlelerle ifade etmiştir;

“Eğer bir çalışmaya başlayacaksan mutlaka eskizim olmalı ve eskize düşünerek, çizerek başlanılmalı” demiştir.” (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017)

Haydar Durmuş, eserlerine herhangi bir süre kısıtlaması getirmeden çalışır. Öyle ki iki ay boyunca üzerinde çalıştığı eserleri yarım bıraktığı bilinir. Bu durumu ise şöyle açıklar:

Belki o resim benim ilk başladığım zamanki mekanikliğimden kaynaklı çalışmamla duygu alışverişim olmamış bu yüzden resim beni kendine çekmez. Ama öyle resim oluyor ki bir başlıyorum resim yarım ama bir iki hamlede, bir iki seansta bitiyor. Ve bu mekanikleşen eserlerin çoğu da sonunda temiz bir tuvale dönüşüp yeni resim için hazır hale geliyor. (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017)

Sanatçı, birden fazla tuval üzerinde aynı renkle çalışır. O gün eline aldığı fırçaya hangi rengi sürüyor ise gün boyunca farklı farklı tuvalerde de o rengi kullanır. Sonraki gün kullandığı farklı bir renkle de aynı düzeni sürdürür. Bu düzen serilerinde hem bütünlük sağlamış olur hem de kullandığı boyalarda tasarruf sağlamasına neden olur. (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017)

Sanatçının, yeni mezun olduğu dönemlerinde eserlerinde klasikten uzaklaşması zaman alsa da klasik çalışmalar da yapar. Bu durum bizleri şaşırtır.

“Ben değişiyorum ve işlerimde hep değişiyor. Sanatta değişim çok önemlidir, değişim olmazsa sanat olmaz.” (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017)

Sözleriyle çalışmalarındaki değişimleri vurgulamıştır. Haydar Durmuş çalışmalarının neredeyse hiçbirine isim vermemiştir. Kendisi bu konuyu şu sözlerle ifade eder:

“Önemli olan çocuğun doğmasıdır, adını ne koyarsan koy.” (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017).

Fotoğraf 13: Haydar Durmuş, Haydar Durmuş Atölyesi, 2017

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Sanatçı Haydar Durmuş resimlerinde isim arayışına girmektense resmin onda bıraktığı derin etkinin ve eseri ortaya koyarken ilgilendiği sürecin peşinden koşmuştur. Ayrıca resimlerini oluştururken bir piyasa arayışına da girmemiştir.

Haydar Durmuş yaptığı her eserin manevi değerinin maddi değerinden daha yüksek olduğunu savunmuştur. Bu nedendir ki eserlerini satmaya yönelik fazla bir gayret içine girmemiştir. Küçük yaşlardan itibaren sanat için uğraş veren Haydar Durmuş bu zorlu yolu ve sonunda ulaştığı başarıyı Hayatı boyunca öğrencilerine aşılamaı amaç edinmiştir. Bu amaç uğruna yaptığı eserleri asla piyasaya uygun olarak yapmamış ve bu durumu her daim yanlış bulmuştur. Haydar Durmuş, eserlerini piyasaya uygun yapmamasının nedenini bu konuyla ilgili bir anısını şu sözlerle ifade eder:

Bir zamanlar Ankara'da açtığım sergi de galeri müdürü olan Osman Ural koleksiyonerleri tanıdığından onları her sergiye özellikle davet etmektedir. Açtığım bu sergide de aynı özveride bulunarak eserlerimin satılmasında büyük payı olmuştur. Fakat sergi bitip Trabzon'a döndüğüm de ortalama altı ay boyunca hiç fark etmeden bir uykuda olarak hep aynı tarz resimler yaptım. Bu altı ay sonunda uyandığımda; 'bak geriye dönüyorsun'' diyerek kendimi uyardım ve o çalışmalarını bir kenara bırakarak farklı çalışmalar için yol aldım. Sadece satış yapmak için yapılan resimlerin soğukluğu hemen hissedilir. Elbette çarkın dönmesi için resim satmak şart ama on tane satmak için yapılıyorsa iki tane de sanat için yapılmalıdır. (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017)

Oluşturduğu resimleri hayatının büyük bir parçası haline gelen sanatçı, elindeki fırçayı hiç kurutmadan tuvallerine yönlendirmiştir. Bunu şu sözleriyle bizlere aktarır:

Elim tuttuğu kadar resim yapmayı düşünüyorum. Ben artık sergi açmak için ya da insanlar resmimi beğensin diye resim yapmıyorum, aşağı yukarı beş yıldır bu düşünceyle resim yapıyorum. Resim yaptığım zaman rahatlıyorum günlük hayatın her türlü sıkıntısından soyutlayan bir eylem bir iş benim için bir oyun. Günlerce resim yapsam bıkmam, bıkmıyorum... (Zafer Kalfa Röportajı,17.11.2017)

Sanatçı resim yaparken onun için önemli olan daima hisleri ve düşünce biçimi olmuştur. Piyasaya yönelik para kazanmak amaçlı eser üretmeyen sanatçı bu yönüyle sanatçı olmanın özverisini de üstlenmiştir. Dönemdaşlarının hemen hemen neredeyse hepsi piyasaya yönelik resimler üretirken Haydar Durmuş eserlerini günlük hayatın sıkıntısından soyutlanma olarak görmüş ve bu mantıkla eserlerini oluşturmuştur. Bir yetiştirme kaygısı olmadan resim yapmayı bir oyun olarak nitelendirmiş ve sanatını bir iş olmaktan çıkarmıştır. Haydar Durmuş çalışmalarındaki teknik farklılıklarla karşımıza çıkmıştır. Kendini bu şekilde geliştirmeyi başarmış ve örnek bir sanatçı olmuştur.

Onun için sanat var olmanın dışında üretmek anlamına gelmektedir. Üretmenin verdiği mutluluk ve huzurla çalışmalarına devam eden sanatçı modern hayatın getirilerini ve izdüşümlerini hayatının hiçbir evresinde benimsememiş aksine sanat anlayışının var oluş bilincine dayalı olarak salt ve yalın sanat anlayışını benimsemiştir.

Naif duruşunu yaşamı kadar eserlerine yansıtmayı da başaran sanatçı konu bakımından izleyicide samimi izler bırakmıştır.

2.1. Resim Çalışmaları

Sanatçı Haydar Durmuş yağlıboya çalışmalarını oluştururken bugüne dek yapmadığı bir tutumla resimlerini gruplandırma yoluna gitmiştir. Bu gruplandırmasını toplamda yedi başlık altında toplamıştır. Bu seriler; “Yalnızlar, Duyarsızlar ve Korkuluklar, Natürmortlar, Figüratif Kompozisyonlar, Karadeniz Peyzajları, Portreler, Kıvrımlar ve son olarak Soyut Denemeler Serisi olarak adlandırmıştır. Yalnızlar grubunu 1978 yılında oluşturmuştur. Bu üç seri de birbirini takip eden duygu yansımaları görülmektedir. Belli dönemlerde çalıştığı bu konuların birbiriyle olan bağlantıları yalnızca renkler ya da işleyiş değil aynı zamanda duygusal olarak yansıttıkları dışavurumlar da olmuştur. Haydar Durmuş ilk fırça vuruşunu yalnızlar serisi ile yapmış olsa da aynı dönem içerisinde duyarsızlar ve korkuluklar serisini de oluşturmuştur. Sanatçının en önemli özelliklerinden biri her serisini yıllara göre sıralamaması olmuştur. Yalnızlar, Duyarsızlar ve hemen sonrasında gelen Korkuluklar serisi bir bütünü oluşturur. Her birinin konuları ayrı gibi gözükse de birbirini takip eden konular olmaları bu üç seriyi birbirine bağlamaktadır. İlk izlenimde Yalnızlar, Duyarsızlar ve Korkuluklar serisinin her birinde diğer serilerden bir parça bulabilmek mümkündür. Bu nedenden dolayı, üç serinin de tarihsel olarak net bir sıraya koyulması sanatçı tarafından önemsenmemiştir. Her yaptığı çalışmada bir öncekinin üzerine yeni şeyler katarak

gitmiş ve bu üç seriyi hep bir arada kullanmıştır. Üniversiteden mezun olduktan sonra resim yapmaya başladığı ilk yıllarda yaptığı bir seriyi günümüzde farklı betimlemelerle üzerine kattığı değişimlerle devam ettirebilmektedir. Bu sanat anlayışı onun en büyük özelliğidir.

İkinci olarak 1977 ile 2017 yılları arasında natürmortlar yapan ve hala daha ara ara bu çalışmalarına devam eden sanatçı, natürmortlarında renk uyumu üzerinde çalışmıştır. Natürmortlarında birbirine yakın tonları kullanmaya özen göstermiştir. Haydar Durmuş, natürmort serisi içerisinde yalnızca çiçek betimlemeleri kullanmıştır. Natürmortlarında zaman zaman görülen gerçekçi tavır ve ışık-gölge etkisi net anlaşılırken zaman zaman da soyut yönü ağır basmaktadır.

Figüratif yorumlamalara gelindiğinde sanatçının soyutlanmış figürleri dikkati çeker. Bir ve birden çok figürün soyut, arkası dönük, izleyiciyle göz göze gelmeyen tavrının olduğu eserler sanatçının karmaşık duygularının dışavurumu olarak nitelendirilebilir.

Karadeniz Peyzajları serisine gelindiğinde Sanat hayatına başladığından buyana her zaman ana teması olan Karadeniz betimlemeleri onun tüm serilerine ilham kaynağı olmuştur. Meydana getirdiği eserlerde ana tema daima Karadeniz olmuştur. Özellikle resim eğitimini bitirdikten sonraki çalışmalarında dağ, deniz, Karadeniz konusuyla bu çalışmalarını sürdüren sanatçı, yıllar geçtikçe Karadeniz pazarlarını, Karadeniz kadınlarını, ağaçlarını, çalılarını, doğadaki hayvanları betimlemiştir.

Haydar Durmuş'un portreler serisinde de ana konu Karadeniz'dir. Çalışmalarında genellikle kadın figürünü kullanan sanatçı portreler serisinde de bu geleneğinden vazgeçmemiştir. Her zaman yaptığı gibi çalışmasını farklı serilerle birleştirerek, üstüne yeni bir şeyler ekleyerek çalışmalarını oluşturmuştur. Soyut çalışmalarını oto portre olarak da sürdüren sanatçı geometrik formları kullanmıştır. Geometrik formları kullanarak şu ana kadarki çalışmalarından farklı bir çalışma ortaya çıkarmıştır.

Daha sonra yorumlamalarına bir yenisini eklemiş ve kıvrımlar serisini oluşturmuştur. Kıvrımlar serisi dekota üzerine farklı kazıma aletleri ile yapılan çizimler sonucu ortaya çıkmıştır.

Haydar Durmuş, özellikle öğrencilik yıllarında ve mesleğe ilk başladığı yıllarda sıklıkla karikatür çalışmaları yapmıştır. Karikatürlerin konuları diğer çalışmalarından farklıdır. Genellikle siyasi içerikli ve olumsuz durumlara karşı verilen tepkileri içeren konuları çalışmıştır. Okul yıllarında bu yönde özellikle ders almadan, aldığı kitaplarla kendini geliştirmiştir.

Haydar Durmuş aldığı eğitimler doğrultusunda eserlerinde en çok ağaç baskıyı kullanmıştır. Ağaç baskı çalışmasının konuları genellikle Karadeniz kadınları ve Karadeniz insanının folklorik

öğeleri olmuştur. Yaptığı çalışmalarda farklı teknikler kullansa da muhteva olarak Karadeniz doğasından şaşmamıştır.

Renk tonlamalarında doğadan faydalandığından aynı renkleri pastel boya çalışmalarında uygulamıştır. Pastel Boya çalışmalarının tümünde Karadeniz yorumlamaları ve genel kültürün izleri görülmektedir.

2.1.1. Yalnızlar, Duyarsızlar ve Korkuluklar Serisi

Sanatçı, bu üç konu başlığını serileri tamamladıktan sonra yaşadığı duyguların etkisiyle oluşturmuştur. Haydar Durmuş bu serinin başlangıç noktasını Yalnızlar konulu çalışmalarıyla başlatmıştır.

Yalnızlar serisi hakkında söylenebilecek en önemli bilgiyi Haydar Durmuş şöyle aktarır: *“Kalabalığın içindeki yalnızlık asıl anlatmak istediklerimdir. İnsanlar en yakın dostlarıyla bile sırlarını, dertlerini hatta bazen mutluluklarını bile paylaşamazken bu kalabalığın içinde çekilen yalnızlığı duygularım böyle ifade etti.”* (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017).

Aslında bu çalışmalara bakıldığında yalnızlık kavramının sözlük karşılığından çok farklı bir görselle karşımıza çıktığını görürüz. Kalabalıkla! Sanatçının burada asıl vurgulamak istediği olay örgüsü tam olarak böyle başlamaktadır.

Aklından, kalbinden geçen düşünce ve duygu insanların bunca kalabalık arasındaki yalnızlığıdır, onun için ‘‘Yalnızlar Serisi ‘’ aslında kalabalık figürlerden oluşmaktadır. En büyük özelliklerinden biri olan puslu hava bu seri için ayırt edici bir özelliktir. Yalnızlar serisine ait olan bu özellik, çalışmanın tam ortasında yer alan gruplar halindeki kalabalık bir topluluk ve üzerlerindeki kasvetli hava, figürlerin belirgin olmayan yüzleri, sanatçının kalabalıklar arasındaki huzursuzluğunu betimlemiştir.

Figürlerin gruplar halinde olması çalışmanın kompozisyon açısından dengesini daha rahat sağlamak amacı ile yapılmıştır. Genellikle bu özellikler çalışmaların merkez noktası olmuştur. (Bkz. Resim 2)

Resim 2: Haydar Durmuş, Yalnızlar Serisi, Puslu Hava 1, T.Ü.Y.B., 21.5x25, 1978

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

1978 yılına ait olan bu eser renklerin koyuluğu ile “Yalnızlar Serisinin” ana temasını oluşturmaktadır. Çalışma, gruplar halindeki figürlerin sanki bir koşuşturmaca halinde resmedilmesi ile kasvetli bir havada korkunun betimlenmesidir. Bu serideki amacı kalabalıklar arasında tek olma düşüncesi gruplar halindeki figürlerle vurgulanarak anlatılmıştır. Resimde gökyüzünde kalın fırça darbeleri kullanılmış fakat figürler daha yumuşak ve silüet bir şekilde resmedilmiştir. Karamsarlık, koyu renkler, kalabalık figürler ve belirgin olmayan ifadeler... Yalnızlar serisi bu gibi betimlemeleriyle kendini belli eder. Sanatçı çalışmalarını sanatının ilk yıllarında yaptığından şu an elinde pek fazla çalışma bulunmamaktadır. Sanatçının mevcut çalışmaları incelendiğinde ise günümüze yaklaştıkça renk tonlarında açılma olsa da karamsarlığın devam ettiği görülmektedir. (Bkz. Resim2).

Sanatçı bunu şu cümlelerle vurgulamıştır: ‘*Renkler kompozisyonun anlatımına göre etki değişikliği gösterebilir, bir kompozisyonda kullanılan renkler ne kadar canlı olursa olsun eğer sanatçı karamsarlığı anlatmak isterse bunu her tondan renkle yansıtabilir.*’ (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017).

Resim 3: Haydar Durmuş, Yalnızlar Serisi, Dönüş, T.Ü.Y.B., 35,5x37,5, 1983

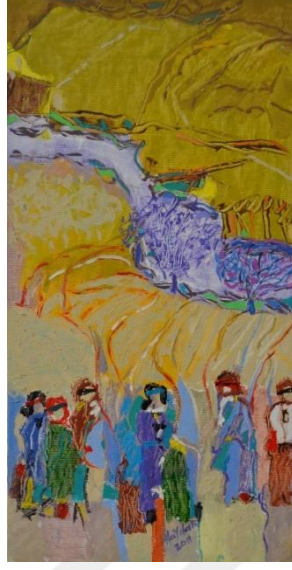
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Karadeniz doğası içinde resmedilen bu eserde giderek Yalnızlar serisinin benliğinden uzaklaşmaya başlamış ve genellikle figür yoğunluğunun, daha canlı renklerle kullanıldığı Duyarsızlar serisinin etkisi altına girdiği görülmüştür. Resimde, Renklerin diğer çalışmalara göre daha açık olması hissettirdiği kasveti azaltmamıştır. Kompozisyonda figürlerin bakış açılarının tek bir yöne eğilimli olması, bu insanların bir şeylerden kaçışını anlamlandırmak adına verilmiş olabilir. Ön tarafta bulunan kalabalık figürler diğer çalışmalarına göre daha canlı renklerle kullanılarak betimlenmeye çalışılmıştır. Buradaki figürler grup halinde ayrılmadan toplu bir biçimde resmedilmiştir. (Bkz. Resim 3)

Bol figürlü bu seride renklerin soğukluğu ile yalnızlık vurgulanmıştır. Bu iki zıt anlamı bir resme taşımak insanlara bu duyguyu geçirmek zor olacak ki sanatçı şu cümleleri ile bu seriyi neden devam ettirmediğini anlatır: *“Benim anlatmak istediğim duyguyu anlatmayı başaramadım sanırım, insanların yaptığım resimlerde gördükleriyle benim anlatmak istediklerim bir türlü örtüşemedi ve ben de bu seriyi böylece farklı yorumlar katarak değiştirmeye karar verdim.”* (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017).

Karadeniz yorumlamalarını sanatının her döneminde kullanmayı tercih eden sanatçı, duyarsızlar ve korkuluklarda da fon olarak dağları ve belirginliği az olan ağaçları hafif fırça darbeleri ile birlikte betimlemektedir. (Bkz. Resim 4-5)

Resim 4: Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Nehir, T.Ü.A.B., 18x35, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 5: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, İsimli, T.Ü.A.B., 29x47, 2013

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

“Yalnızlar Serisi ‘ ’ dönemini tarihsel olarak 1988’de bitiren sanatçı uzun yıllar sonra 2010 yılında tekrar aynı serinin farklı bir yorumunu yapmaya başlar ve bu serinin adını ‘Duyarsızlar’ olarak adlandırır. Daha önce Yalnızlar serisiyle tam olarak yansıtamadığını düşündüğü duygularını, bu seriyle yansıtabildiğini ifade eder. Sanatçının, Duyarsızlar serisi de tıpkı “Yalnızlar Serisi ‘ ’ gibi insan hayatından yola çıkarak yapmış olduğu eserlerdir. Haydar Durmuş, “Duyarsızlar Serisine “ait bazı eserleri Yalnızlar serisinden esinlenerek yapmıştır. “Yalnızlar Serisi’nden ‘ ’ farklı olarak kullanılan renkler daha canlıdır. “Duyarsızlar Serisine “en hâkim renklerden biri sarıdır. Fakat bazı çalışmalarında ise sarı rengi sadece küçük fırça dokunuşlarıyla kullanmıştır.

“Duyarsızlar Serisi “, yalnızlığın ardından gelen insanlara, yaşanan olaylara karşı hissizleşme duygusunun ortaya çıkarttığı eserlerin oluşturduğu bir serinin adıdır. Sanatçı özellikle bu çalışmaları yaptığı dönemlerde, hayatında bu duyguları daha fazla hissetmiş ve bu duyguları eserlerine yansıtmıştır. “Duyarsızlar Serisi “aslında olaylar karşısında tepkisizlik değil de insanın hissizleşmesiyle ilgili bir durumdur. Bu hissizliği duyguların varlığı olarak değerlendirsek, Duyarsızlar için varlığın yokluk halidir diyebiliriz. Yapılan çalışmalara bakıldığında canlı renklerin kullanılması, kompozisyon içerisinde kullanılan figürlerin yoğun olması, her bir figürün gözlerinin kapalı olması sanatçının o yıllarda yaşadığı varlık ve yokluk durumunun arasındaki duygusal çekimi bizlere aktarır.

Resim 6: Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Hissizler, T.Ü.Y.B., 68x69, 1994

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

“Duyarsızlar Serisine “ait bu resimde ön tarafta gördüğümüz figür bizleri resmin odak noktasına çekmektedir. Arkada oturur pozisyonda yer alan ve Karadeniz kadınlarından etkiler gösteren figürler ise çalışmanın dengesini korumak için ideal sayıyı sağlamıştır. İdeal sayıyı ise şöyle açıklayabiliriz:

Üç Figür Diyalektiği, öncelikle üç sayısı, matematikte birden büyük ve çoğul olan ilk tek tamsayıdır. Görsel sanatlarda figür sayısı olarak tek ve çift sayılar önemlidir. Çünkü tek sayı ile çalışıldığında çiftler birbirini tamamlar ve kalan tek, tamamlanmamışlık etkisi yaratarak izleyiciyle ilişkiye girer. Böylece eser ile izleyici arasında iletişim kurulduğu varsayılır (Toka, 2013:159). (Bkz. Resim 6)

“Duyarsızlar Serisinin “genel özelliği olan gözü kapalı figürlerin bu resimde de olması onun seriyeye ait olduğunu bize gösteriyor. Duyguların hem kendi açısından hem de toplum açısından duyarsızlığını, görmezden gelmeyi bize anlatmaya çalışan sanatçı renklerin tonlamasıyla ve kalın

fırça darbeleriyle örgüyü tamamlamıştır. Karadeniz'in doğasından yararlanılarak oluşturulmuş bu kompozisyonda renk kullanımı bakımından ağırlıklı olarak sarı tonlarının hakimiyeti vardır.

Renkler daha çok figürlerin etrafındaki doğanın canlılığı için kalın ve yer yer ince fırça darbeleri ile oluşturulmuştur. Kesinlikle sonbahar döneminin izlerini taşıyan bu çalışmada Karadeniz'in doğasındaki ağaçlar, çalılar ve sessizlik hâkimdir. (Bkz. Resim 6)

Uzun süre bu tür duygu devinimlerini yansıtmadan farklı çalışmalar yapan sanatçı bir gün mutlaka bu seriye geri dönüş yapacağını bildiğini ifade eder. Sanatçı, "Duyarsızlar Serisinin " "Yalnızlar Serisinden" farklı olduğunu şu sözlerle ifade eder: "*Duyarsızlar serisi benim için kendi öz kimliğimden daha çok esinlendiğim, kendi yaşadığım duyarsızlıklarımı, hayatın bazı getirilerine gözlerimin kapalı olduğunu fark etmem ile başladığım bir seri çalışmadır.*" (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 15.06.2017). Haydar Durmuş bu seriyi kendi öz kimliğiyle bütünleştirmiştir. Kendi portreleri üzerinden bu duyguları bize aktarmıştır. Bazen kalabalık arasında bazen ise tek başına resmetmiştir kendini. (Bkz. Resim 7)

Resim 7: Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Oto Portre, B.Ü.Y.B., 50x70, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

"Duyarsızlar Serisi "için kendi kişisel duygularımdan yola çıkıyorum diyen sanatçı oto portrelerini bu duyguyla betimlemiştir. Geometrik yoğunlukların olduğu oto portresi her ne kadar "duyarsız" olarak adlandırılrsa da renklerin canlı oluşu izleyiciler için farklı bakış açıları yaratabilmektedir. Sanatçı oto portre çalışmasında gözlerini beyaz bir bezle bağlamış, suskunluğunu ifade etmek için ağızını sarı bir çarpı işaretiyle çizerek betimlemiştir. Fonda yeşilin tonlarıyla geometrik düzenlemeler yapmıştır. Bu eserde gözlerin kapalı oluşunun dışında sanatçı

figürün ağzını sarı ince fırça vuruşuyla kapatarak duyarsızlığın yalnızca gözlerden değil konuşmaktan da geçtiğini biz izleyicilere anlatmak istemektedir. (Bkz. Resim 7)

Resim 8: Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Kum Saati, T.Ü.Y.B., 60x120, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2011 yılına ait bir diğer oto portresinde ise kendisini boydan yine gözleri bağlı olarak betimlemiştir. Haydar Durmuş “Duyarsızlar Serisindeki “oto portrelerin içinde yer alan eserlerde, figürü kalabalıklar içinde değil kompozisyonun tam merkezinde betimlemiştir. Bu çalışma serinin diğer resimlerinden farklı olarak izleyiciye daha karamsar bir izlenim vermektedir. Renkler canlı fakat resmedilen figürün baş kısmı etrafındaki karanlık tonlamalar figürün düşünceli halini yansıtmaktadır. Esere bakıldığında kum saatini andıran geometrik çizimler zamanın vurgusunu hissettirir. (Bkz. Resim 8)

Resim 9: Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Kalabalık, T.Ü.Y.B., 50x70, 1983

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçının Duyarsızlar serisine ait Kalabalık isimli eserinde, kompozisyonun ortasına toplanmış 14-15 kişilik bir kalabalık betimlenmiştir. Kompozisyonu yalnızlar serisinden ayıran özelliklerden biri figürlerin gözlerinin kapalı olması ve kullanılan canlı renkler olmuştur. Sanatçının her zaman olduğu gibi Karadeniz yorumlamalarından yola çıkarak fonda kullandığı yeşil renk bize bu atmosferi yaşatmayı başarmıştır. Eserin odak noktası orta kısmı olmakla beraber arka tarafa doğru gidildikçe flulaşan figürler ön kısma odaklanmamızı sağlar. (Bkz. Resim 9)

“Korkuluklar serisi” bu çalışmaların en sonuncusudur. Bu serinin betimlemelerinde eski Osmanlı mezar taşlarını ve tarlada hayvanları kaçırmak amacıyla kullanılan korkulukları görmek mümkündür. Yalnızlar ve duyarsızlar serisinden farklı olarak kullanılan bu betimlemeler zaman içerisinde farklılıklar göstermiştir. Örneğin ilk başta betimlediği mezar taşları bir süre sonra insan silüetine ve tarladaki korkuluklara dönüşüp fona manzara eklenerek karşımıza çıkmaktadır.

Resim 10: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Mezar Taşları, T.Ü.A.B., 18,5x40,5, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Mezar Taşları isimli eserde de bu aşamaların bir kısmını görmekteyiz. Resmin içerisinde kullanılan sarı, yeşil ve mavi tonları bize Karadeniz doğasını yansıtmaktadır. Aynı zamanda ön tarafta bulunan mezar taşlarının betimlenmesinde kullanılan fırça vuruşları insan figürü yansımalarına benzemektedir.

Resim 11: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Gezginler, T.Ü.A.B., 30x35, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 12: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 13,5x32,5, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçının “Korkuluklar Serisinde” dağ manzaraları, Karadeniz betimlemeleri ve Osmanlı Dönemi’nden kalma mezar başlıkları karşımıza çıkararak yörenin dokusunu yansıtmaktadır. Sanatçı çalışmalarında yöresel dokuları kullanmakta olduğundan Resim 12’de de bu betimlemeler görülmektedir.

Ön tarafta bulunun beş mezar taşı, insan figürleri gibi betimlenmiştir. Belki de bunun nedeni yaşam ve ölümün yan yana olduğunu vurgulamaktır. Renkler ve sarıklı başlar bize mezar taşlarını anımsatsa da fiziksel betimlemeler figür izlenimi vermektedir. (Bkz. Resim12)

Resim 13: Haydar Durmuş, Duyarsızlar Serisi, Görmeyenler, T.Ü.A.B., 28x32, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

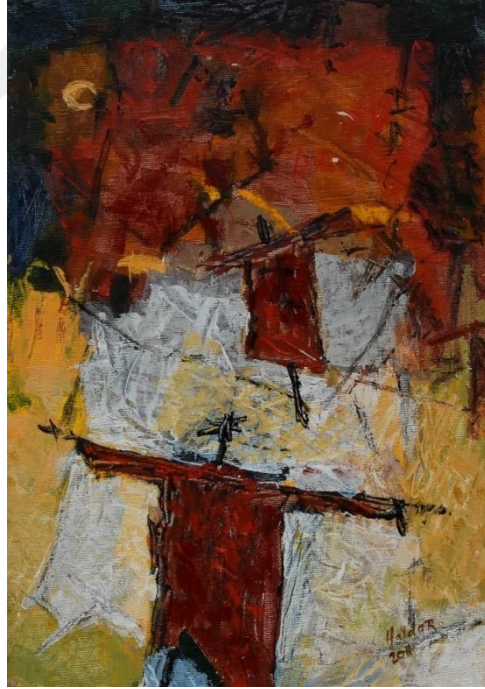

Resim 14: Haydar Durmuş, Yalnızlar Serisi, Puslu Hava 2, T.Ü.Y.B., 24x34, 1978

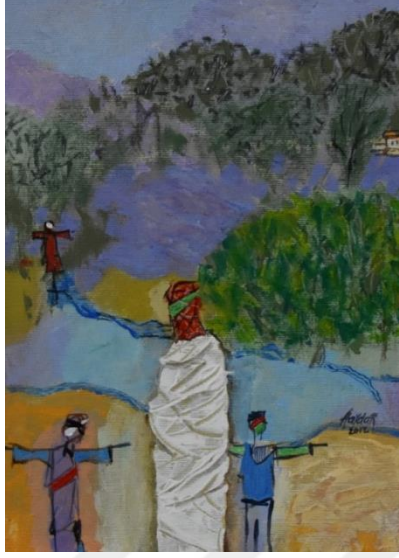
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 15: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Korkuluklar 2, Pres T.Ü.A.B., 40x21, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 16: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 19, ,27,5,2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

İsimsiz bu eserde betimlenen figürler, “Korkuluklar serisi’nin” son aşamalarındandır. Bu figürlerin üç tanesi korkuluklar serisinin bir aşamasını anlatırken ön tarafta bulunan resmin merkezindeki tek figür bize serinin son aşamasını yansıtmaktadır. Figürün gözlerinin kapalı olması bu serinin “Duyarsızlar Serisi” ile olan bağlantısını kanıtlamaktadır. Fonda kullanılan renkler ve ağaç tasvirleri bize korkuluklar serisindeki doğanın daha gerçekçi yansımaları sunmaktadır. Ağırlıklı olarak kullanılan yeşil ve sarı tonları sonbaharı yansıtmaktadır.

Resim 17: Haydar Durmuş, Korkuluklar Serisi, Karmaşa, T.Ü.A.B., 23x46,5, 213

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.2. Natürmortlar Serisi

Natürmort ya da diğer bir deyişle ölüdoğa, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi'nde; “canlı varlıklar dışında kalan yapay nesnelere hareketsiz doğa öğelerini konu alan resim türü” olarak tanımlanmaktadır (İskender,1997: 1406- 1407).

Haydar Durmuş, natürmort kompozisyonlarını dönem dönem bırakıp tekrar çalışmıştır. Genel olarak bu eserlerinde kalın fırça vuruşları ile çalışılmıştır (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 19.09.2017).

Resim 18: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Yeşilin Dansı, T.Ü.Y.B., 48,5x68, 2009

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Yeşilin Dansı adlı eserine ilk bakıldığında biz izleyiciye Trabzon'un bir köy manzarası gibi gözükmesini sağlayan renklerin aslında kompozisyonun ana noktasıdır.

Çalışmada aşağıdan yukarı doğru bakıldıkça bizleri içine alan perspektif akışı biraz daha dikkatli baktığımızda vazo içerisindeki çiçeği anımsatmaktadır. Zıt renklerin uyumu kompozisyona ahenk vermiş ve göz tamamlamasını sağlamıştır. Soyut akımı benimseyen sanatçı eserinde bu yöntemi kullansa da aslında dikkatli bakıldığında merkezdeki vazanın yuvarlak olduğu fark edilir.

Kolaj 1 çalışmasına bakıldığında son yıllara doğru kolaj çalışmalarından yaptığı bir deneme ile natürmort çalışması, farklı bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle tercih ettiği betimlemeler; vazo içerisinde bulunan açmış, gür yapraklı ve canlı çiçeklerdir.

Resim 19: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Kolaj 1, D.Ü.Ko.T., 24x38, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Gerçekçilik yönüyle soyutlama yönünü harmanlayan sanatçı, bu çalışmada gerçeklik yönünü ağırlaştırarak farklı teknik kullanımı ile eserini betimlemiştir. 2014 yılına ait bu çalışmada hiçbir boya olmadan sadece kolaj tekniği ile uzun bir vazo içerisinde açmış, mavi çiçekleri yansıtmıştır. Vazonun altına serili olan kumaşın detaylarına kadar betimlenen bu eser, fondaki kumaş dahil olmak üzere çalışmadaki tüm dokuları görsel olarak hissettirmiştir. (Bkz. Resim 19)

Haydar Durmuş'un ilk natürmort çalışmalarında mekân olgusu varken son yıllara doğru artık mekân olgusundan uzaklaşıp daha içsel yorumlamalar ve renklerle karşımıza çıkar. Natürmort çalışmalarının yalnızca çiçeklerden oluşması onun doğaya karşı olan sevgisini gösterir. Zaman içerisinde çalışmalarındaki değişimler ise sanatçının doğada gördüğü değişimleri çalışmalarına farklı teknikler ile yansıtmalarıyla oluşmuştur.

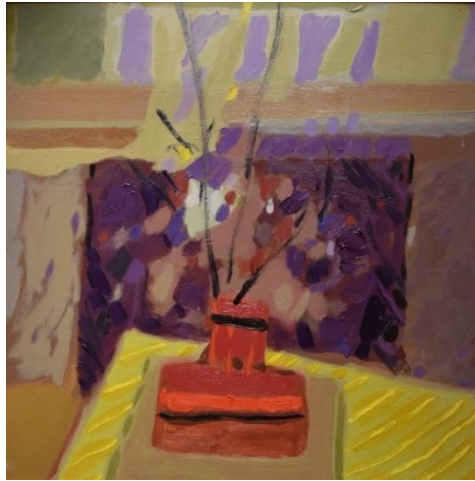
Resim 20: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Kroton, D.Ü.Y.B., 35x50, 1983

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçının Kroton resminde kompozisyon klasik üslupla düzenlenmiştir. Resmin gerçekçiliği fazla olduğundan renklerin ışık gölge uyumu da diğer çalışmalara göre daha nettir. Sanatçı yapmış olduğu bu çalışmayı evinde veya atölyesindeki bulunan çiçeklerin etkisiyle ortaya çıkarmıştır. Vazonun her hattının net görülmesi ve çiçeğin cinsinin ‘kroton’ olduğunun anlaşılması sanatçının gerçekçilik akımı doğrultusunda tercih ettiği bir tekniktir. Sadece masa üzerindeki örtü betimlenerek ve mekân olgusu verilmeyerek sanatçı odak noktasını yalnızca çiçek üzerinde tutmuştur. Toprak rengi tonları ve yeşilin keskin tonları bir araya gelerek göz dolgunluğu yaratmış ve kompozisyonun bütününe çok daha rahat görmemizi sağlamıştır.

Resim 21: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Dallar, T.Ü.Y.B., 71x71, 1993

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'un natürmort serisine ait dallar resminde sarı bir masa üzerinde kırmızı-turuncu vazo içinde dallar betimlenmiştir. Bu çalışma tam olarak soyutlama olmasa da Soyutlama döneminin etkileriyle yapılmıştır. Dallar adlı çalışmasında keskin hatlara sahip seramik bir vazo içerisinde ya henüz çiçek açmamış ya da çiçekleri dökülmüş olarak kalan dalların betimlemesi yapılmıştır. Natürmort çalışmalarının çoğunda çiçeklerin açmış hallerini betimleyen sanatçı, bu eserinde yapraksız ve çiçeksiz kompozisyonuyla karşımıza çıkmıştır. Yine de renklerin canlılığı bizlere çiçeklerin havasını tattırmaktadır.

Resim 22: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Mavi Çiçek, T.Ü.Y.B., 50x70 2007

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçı Mavi Çiçek adlı eserinde mavi tonların ağırlıklı olduğu çiçekleri ön plana çıkarmıştır. Bunun nedeni ise resmin bütünündeki zemin olgusunun ve vazo şeklinin algılanmasını sağlamasıdır. Kompozisyona ilk bakıldığında vazo içerisindeki çiçek betimlemesini görmekteyiz. Bunun nedeni kompozisyonda olmayan mekân olgusudur. Merkez ağırlıklı çalışılan kompozisyonda renklerin keskin geçişi göze rahatsızlık vermemektedir. Sanatçının son dönem eserleri arasında olan bu çalışmanın diğerlerinden farkı siyah kontur çizgilerinin belirginliği olmuştur. Bu kontur çizgileri aslında betimlenen şeklin tam olarak ortaya çıkmasını sağlar.

Resim 23: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Bahar Çiçekleri, Pres T.Ü.Y.B., 28x21, 2016

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 24: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 35x47, 2000

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'un isimsiz olan bu eserinde "Soyut Denemeler" çalışmalarını anımsatmaktadır. Vazonun belli belirsiz bir yüzey üzerinde bulunması mekân algısını kapatırken kullandığı rengin mavi ve tonları olması izleyiciye dinginlik katmaktadır. Mavi dışında gördüğümüz iki veya üç renk tonu ise son baharın soğukluğunu hissettirmektedir. Bu tür renklerle doğayı hissettirmek Haydar Durmuş için vazgeçilmez bir tarz olmuştur.

Resim 25: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Menekşe, T.Ü.Y.B., 55x60, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 26: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Okul Çiçekleri, T.Ü.Y.B., 58x83, 1977

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Okul Çiçekleri adlı eserini 1977 yılında çalışan sanatçı o dönemlerde tercih ettiği soğuk renkleri bu eserinde de kullanmıştır. Bu çalışmayı merkez odaklı hale getirmek için ön tarafta betimlediği vazo ve içindeki çiçekleri sarı- turuncu tonlarıyla çalışmıştır.

Kompozisyonda diğer çalışmalardan farklı olarak 3 figür bulunmaktadır. Bu 3 figür o dönemde çalıştığı öğrencilerin tasviridir.

Resim 27: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, Beyaz Güller, T.Ü.Y.B., 22x35,5, 1985

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 28: Haydar Durmuş, Natürmort Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 35,5x48, 2015

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.3. Figüratif Kompozisyonlar Serisi

Türk Resim Sanatın'da oluşan figüratif çalışmalar Batı sanatındaki figüratif çalışmalara göre daha geç benimsenmiştir. Ressam Haydar Durmuş ise Figüratif Kompozisyonları enstitü eğitimi sonrası daha çok kullanmaya başlamıştır, bu durumdaki en büyük etkiyi hocası Adnan Turan'ı den almıştır. Daha sonra soyut akımın etkilerine kapılacak olan Haydar Durmuş "Soyut Figürler" adlı serisini çalışmaya başlamıştır. Bunu da şu sözleriyle ifade etmiştir. "İlk yıllarda görev yaptığım yerdeki öğrencilerimi kompozisyonlarım da figür olarak kullanmayı tercih ettim. Daha gerçekçi

çalışmalar ortaya çıksa da bir süre sonra eğitim aldığım Gazi Eğitim Enstitüsündeki hocam Adnan Turani'nin izinden giderek figürlerimde soyutlama kullanmaya başladım.” (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 19.09.2017).

Çoğu kez sanatçı doğayı resmeder. Bunu da şöyle ifade eder: *“Yaptığım bütün çalışmaların başlangıç noktası Karadeniz'in doğasıdır.”* (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 19.09.2017). Bu sözleriyle ana temasının Trabzon olduğunu, belirten sanatçı çalışmalarına figürler eklemiştir. Bu çalışmalar, renkler bakımından Karadeniz doğasını anlatsa da merkeze yerleştirdiği figürle, sanatçının artık farklı bir dönemden geçtiğini bizlere yansıtır. (Bkz. Resim 29)

Resim 29: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Öğrenci, D.Ü.Y.B., 50x58, 1977

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçının elinde bulunan 1977 yılına ait en eski çalışmalarından biri olan bu eser, ilk görev yeri olan okuldaki bir öğrencisinin modelidir. Figür tek başına masa üzerinde bir şeylerle uğraşırken betimlemiştir ve bu figürün tuvalin genelini kaplaması bizi direkt onun üzerine çekmektedir.

Henüz gerçekçi çalışmalardan vazgeçmemiş olan sanatçı renk olarak da ilk yıllarda kullandığı koyu ve mavi tonlarıyla biraz karartıcı bir hava sergilemektedir. O dönem çalışmalarına hâkim olan bu renkler hep aynı hissiyatı yansıtmaktadır. Çalışmada bakıldığında iç mekânda dengeyi sağlamak adına sağ tarafta bir vazo çalışılmıştır. Modelin ellerindeki belirsizliği ile tamamen yüzüne ve önlüğüne odaklanmamızı sağlamaktadır. (Bkz. Resim29)

Bu seriye ait elinde olan en eski çalışması 77 yılına aittir ve gerçekçilik olgusuyla betimlenmiştir. Sanatçı zaman zaman ara verse de hala günümüzde de bu serisinden eserler karşımıza çıkmaktadır.

Resim 30: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Dans, P.Ü.A.B., 24,5x34, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Dans adlı çalışmada sanatçının figüratif kompozisyon serisinde aittir. Bu çalışmasında, kırmızı elbiseli kadın resmin merkezinde betimlenmiştir. Kompozisyonun odak noktası olan tek figürlü kadın sağa ve sola açmış olduğu kollarıyla denge unsurunu oluşturur. Üzerindeki kıyafet olağan dışı şekilde Karadeniz yöresinden çıkmıştır. Boynundaki kolyesi kadınlığını daha vurgulayıcı bir unsur haline gelmiştir. Bu ana figürün sağ tarafındaki gizli iki figür ise artık sanatçının alışıla gelmiş fırça vuruşlarından. Bu çalışmada mekân olgusuna pek girmeyen sanatçı bütün dikkatleri öndeki kırmızılı kadına toplamıştır. Kadının hatlarını ise kısa fırça darbeleriyle oluşturmuştur. Sanatçının figür kullanımındaki farklı perspektif uygulamaları soyutlamalarında dikkat çeken özelliklerindedir.

Sanatçının hayatının uzun sürecinde elbette değişime uğrayan konuları, tekniği ve malzeme seçimleri olmuştur. Özellikle son yıllarda tuval dışında çok farklı malzemeler kullanan sanatçı figüratif kompozisyonlar serisi içerisinde dekota üzerine kazıma teknikleri ve farklı boya çeşitlerinden malzemeler kullanmıştır. Değişmeyen tek şey renk kullanımını olmuştur. Renkler onu doğaya bağlayan ve hiç koparmayan bir bağ olmuştur çalışmalarında. Kolaj çalışmaları farklı teknikler içerisinde en belirgin olanıdır. Neredeyse her seri içerisinde belirli sayılarda kolaj çalışmaları yapmıştır. (Bkz. Resim 31)

**Resim 31: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Modern Kadınlar, D.Ü.K.T.,
20x39, 2013**

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçının Modern Kadınlar çalışmasında figüratif Kompozisyon serisi içerisinde kalabalık kadın figürleri betimlediği görülür. Sağ taraftaki iki figür ise kompozisyon bütünü tamamlamaktadır. Bu çalışma diğerlerine göre oldukça farklı tekniklerle (kolaj ve yağlı boyayı bir arada kullanması) çalışılmıştır. Fonda ve figürlerin arasında ara ara kullanılan yağlı boya dışında çoğu betimleme kolaj tekniği ile oluşturulmuştur. Karadeniz doğasından esinlenerek resmedilen bu çalışma da bu sefer dikkati kolaj çalışmasıyla figürler çekmektedir. Figürlerin yüzlerinde ayrıntının olmaması sanatçının üslubudur. Kolaj tekniğinin ağır bastığı bu çalışmada fırça darbeleri hafif dokunuşlarla hissettirilir.

Figüratif kompozisyonlar serisinde genellikle kadın figürleri çalıştığı gözlemlenen sanatçı, erkek figür olarak yalnızca kendini resmetmiştir. Bir başka seri olan Duyarsızlarla, Figüratif Kompozisyonları birleştirerek yeni eserler ortaya koymuştur. Sanatçının her döneminde geçirdiği değişimlere geçmişteki eserlerinden kopmadığını ve yeni çalışmalarına bunları eklediğini göstermektedir.

**Resim 32: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Okul Bahçesi, T.Ü.Y.B.,
25x31,5, 1996**

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Okul Bahçesi adlı çalışmada mekân olgusu baskın olmasada figürlerin duruşu buranın bir okul çevresi olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni Haydar Durmuş'un kendini öğrencileriyle birlikte betimlemesidir. Üzerindeki kıyafetlerin resmi oluşu çocukların öğretmenlerini dinler edasıyla ona bakışları, arkaları dönük olsa dahi anlaşılmaktadır. Renk mavi tonların ağırlığında ve kasvetlidir. Bu seri içerisinde aslında iki farklı bakış açısı vardır. Biri soyut figüratif çalışmalar bir diğeri ise figüratif çalışmaların özüdür. Soyut figüratif çalışmaların en farklı özelliği sanatçının farklı teknikler ile soyut çalışmalarını birleştirmesi olmuştur. (Bkz. Resim 32-33)

Resim 33: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Zaman, D.Ü.K.T., 22x35, 2013

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 34: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Kadın, T.Ü.Y.B., 38,5x40, 2015

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Figüratif Kompozisyon serisinde Kadın eserinde ise kompozisyonun ortasında yer alan figür bizlere Karadeniz kadını anımsatır biçimde betimlenmiştir. Üzerindeki kıyafetlerin dokusu, formu, desenleri bunun en net kanıtıdır. Elindeki çuvalın bile desenlerinden bunu anlamak pek mümkündür. Sanatçı mekân olgunu yine net biçimde oluşturmamış fakat kompozisyonun işlenişinden iç mekân olduğu anlaşılmaktadır. Figürün yüzünde ayrıntı olmayışı artık sanatçının sık rastladığımız bir özelliğidir.

Bunun nedeni ise karakterin kendinden çok, bize yansıttığı izlenime dikkat çekmemizi sağlamasıdır. Mavi döneminin içerisinde de yer alan bu çalışmayı iki yer de kullandığı beyaz renkleri ile kırmış ve bizlere perspektifin etkisini sağlayarak odak noktaları seçmiştir.

Resim 35: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Köy Erkekleri, T.Ü.Y.B., 30x40, 1981

Kaynak: Haydar Durmuş Atölyesi

Farklı bakış açılarının bir arada kullanıldığı figüratif kompozisyon serisinde zaman kavramı oldukça yoğundur. Uzun yıllara yayılmış zaman kavramı sanatçının yaşından, tecrübelerinden ve hayata bakış açısından izler taşır. Bazı dönemlerde çok farklı teknikler kullanmıştır. Resim 35'e bakıldığında sanat tarzının genelini yansıtan bir çalışmayla karşı karşıyayız. Bu çalışmada altı figürün soyutlama özelliği gözler önüne serilir bu figür sayısındaki teklik durumu sanatçılar tarafından gerçekçiliğe daha uygun olduğu için kullanılmaktadır. Bu kompozisyondaki çoğu figürün yüz hatları diğer çalışmalara göre daha belirgindir. Bunun nedeni figürlerin portre biçiminde çalışılmış olmasıdır. Soyutlama çalışmalarına yaklaştığımız bu eserde renklerin kullanımındaki farklılık da dikkat çeker. Giderek canlılaşan renkler kasvet havasından çıkıldığını göstermektedir.

Resim 36: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 24x49, 1980

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 37: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 30x30, 2007

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'un isimsiz olan bu eserinde figürlerin ilk bakışta iki kişiden oluştuğunu görmekteyiz, yalnız daha dikkatle incelediğimizde ise resmin sol tarafındaki doğa izleniminin bütününe bakıldığında belirgin olmamakla birlikte bir figür daha yer almaktadır. Sanatçı böylelikle kompozisyondaki tek sayı figürü kuralını yerine getirmiştir. Bu soluk figüre farklı bakış açısından baktığımızda bize Karadeniz'in tarlalarını yansıtır. Dağların yamaçlarına yerleştirilmiş bu tarlalar bereketin bolluğun simgesi halinde dir. Figürlerin bu manzara önünde resmedilmesi Karadeniz kadınlarının bu topraklar üzerindeki emeğini vurgulamaktadır. Sanatçı Sanki bu toprakları sahiplenircesine resmetmiştir. Renk olgusu ise artık giderek daha hareketli hal almaya başlamıştır. Yıllar geçtikçe sanatçının doğadaki renkleri kullanma çeşitliliği gözlemlerine dayanarak artış göstermiştir. (Bkz. Resim 37)

Resim 38: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Zaman, T.Ü.Y.B., 70x100, 2007

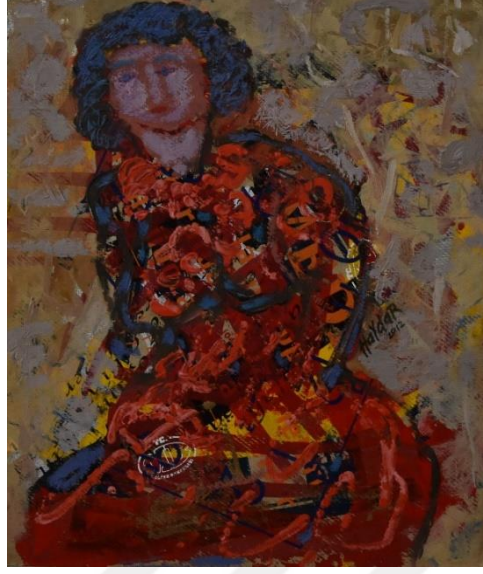

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Yapım yılına göre yeni eserlerinden biri sayılan bu kompozisyon sanatçının hayat akışı sırasın da yaşadığı değişiklikleri apaçık bizlere yansıttığını göstermektedir. Gerek kompozisyon yerleştirmesi gerek renkler gerekse fırça vuruşlarıyla. Artık yaşadığı bölgeyi küçük fırça dokunuşlarıyla değil de sadece kullandığı renk tonlarıyla bizlere anlatan sanatçı bu eserin de bu yöntemle karşımıza çıkmıştır. Fonda ki ahenkli renkler sanki dans ediyormuşçasına resmedilmiştir. Bu kompozisyonda figürleri bir arka planda bırakmayı tercih eden sanatçı sağ ve sol yönlere yerleştirdiği figürleri daha açık ve belirgin olmayan renklerle resmetmeyi tercih etmiştir.

Resim 39: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 25x29, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 40: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Başörtülü Kadın, T.Ü.Y.B., 30x33, 1992

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 41: Haydar Durmuş, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.A.B., 17x33, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.4. Karadeniz Peyzajları Serisi

Karadeniz, Haydar Durmuş için her zaman sanatının önemli bir ögesi olmuştur. Çocukluğundan itibaren yaşadığı Karadeniz köyleri onun resimleri için ilham kaynağıdır. Sanat hayatına başladığından beri her zaman ana teması olan Karadeniz betimlemeleri onun tüm serilerine ilham kaynağı olmuştur. Meydana getirdiği eserlerin gerek ana izlenimde gerekse ayrıntıda mekân hep Karadeniz'dir. Özellikle resim eğitimini bitirdikten sonraki çalışmalarında dağ, deniz, Karadeniz konusuyla bu çalışmalarını sürdüren sanatçı, yıllar geçtikçe Karadeniz pazarlarını, Karadeniz kadınlarını, ağaçlarını, çalılarını, doğadaki hayvanları betimlemiştir.

Bu çalışmalarını dönemsel olarak devam ettirmektedir. Eğer çalışması bir yaz mevsimini yansıtıyorsa çalışmasındaki çiçekler, ağaçlar ve denizin rengi o mevsimin tonuna bürünür. Bununla ilgili sanatçı şu sözleri aktarmıştır;

Bundan bir ay öncesinde fındık ağacı yaprağının yeşili canlı iken şimdi ise turuncumsu bir yeşil, belki bundan yirmi gün sonra kible rüzgarları başlayacak, bir akşam esintisi olacak sabah bakacaksın ki yaprak yok, sadece çalılar kalacak. Bu seferde çalılardan rengini göreceksin. (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 06.11.2017).

Sanatçı, hayatı boyunca izlediği doğayla resimlerini canlı tutmuş ve değişen her günü, mevsimi, doğa olaylarını çalışmalarına ilmek ilmek işlemiştir.

Resim 42: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Yeşil ve Mavi, T.Ü.Y.B., 50x70, 1982

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş, Yeşil ve Mavi adlı eserinde mavi tonlarını sık sık kullanmıştır. Sanatçı eserini şehrin tepe noktasından bakarak betimlemiştir. Haydar Durmuş dağları ve evleri son yıllardaki çalışmalarından farklı bir şekilde resmetmiştir. Fırça vuruşlarının henüz oluşma aşamasında karşımıza çıkması bize bu eserin sanatçının ilk dönemine ait olduğunu gösterir. Sanatçı çalışmalarına tarih bile atmaya başlamadığı dönemden kalan bu eserde dikkat çeken bir diğer ayrıntı ise renklerin kullanımınıdır. Sanatçı kullandığı renkleri ve tonları sanat hayatının ilk döneminden bu yana sürdürmüştür. Sanatçı bu döneme kadar ve bu dönemde dâhil olmak üzere çalışmalarındaki birikimini geliştirerek eserlerine yansıtmıştır.

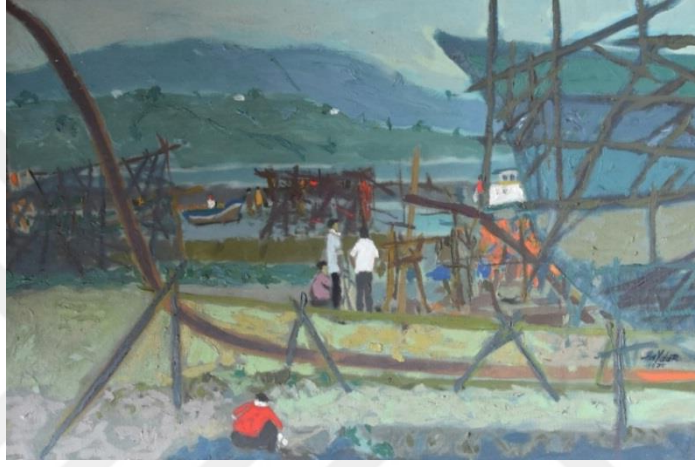
Resim 43: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar, T.Ü.Y.B., 50x50, 1975

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'un Pazar resmin de yine şehre kuş bakışı bakan sanatçı bu eserde de Karadeniz temasıyla tekrar karşımıza çıkmıştır. Bu eserinde kullandığı mavi tonlar âdeta karamsarlığı yansıtır. Konusu Karadeniz olsa da bu betimlemede karşımıza farklı bir manzara çıkmaktadır. Çalışmanın bütününe ait mavi tonlamasının ara ara ince fırça vuruşlarıyla kattığı canlı renklerle pazar yerini andırmaktadır. Teknik olarak farklılığı ise manzara içerisinde kullanılan kazımlar olmuştur. Bu tekniği, günümüze yaklaştıkça daha çok kullanacak hatta bazı çalışmaların da sadece bu teknik üslubuyla betimlemeleri olacaktır.

Resim 44: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Tersane, T.Ü.Y.B., 40x60, 1975

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçının kazıma tekniğini de kullandığı bu çalışmasındaki betimlemeler bize, mekânın bir tersaneye ait olduğunu gösterir. Renklerin pastel tonda olması, dikkat çeker. Çalışmalarında kullandığı renkler aynı olsa da bu hiçbir zaman göz yanılgılarına neden olmamıştır. Sanatçı bu konuda yaptığı bütün çalışmalarda o kadar hassas davranmıştır ki, çalışmalarına aşına olmayan biri aynı çalışmaları yaptığını düşünürken sanatçının çalışmalarına hâkim olan birinin bu duruma karşı tutumu çok farklı olmaktadır. Sanatçı, hep aynı konuları çalışmış gibi gözükse de aslında ressamlık hayatının birikimlerini oluşturmaktadır.

Bir insanın doğumundan ölümüne kadar hayatına kattığı tecrübeler gibi. Her gün, her ay, her yıl üzerine farklı birikimler katarak, hayatın değişimine ayak uydurarak eserler ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki Haydar Durmuş, Karadeniz'in dağlarını çalışırken bir dönem sonra sadece Karadeniz'in ağaçlarını, bir dönem sonra Karadeniz'in farklı ayrıntılarını resmedebilmektedir. Bu birikim giderek sanatçıyı farklı olgulara götürmektedir. Tıpkı ünlü ressam Mondrian için söyledikleri gibi. Sanatçı Haydar Durmuş Mondrian için şu sözleri sarf etmiştir.

Ressamların kitaplarını incelediğimizde ilk yaptıkları ile son yaptıkları işler arasında uçurumlar vardır. Mondrian ilk defa ağaç resimleri yaptığında, ağacın yerden yukarıya dik geldiğini söylüyor, yatay dalları da olduğunu. Ağacı öyle yapıyor ki dalları yatay gövdesi dikey, daha

sonra bu yatay ve dikey formları öyle sadeleştiriyor ki bu modern binaların yapılmasında etkili olacak dikdörtgen ve kare kompozisyonlar yapıyor ama ilk başlangıç noktası ağacı fotoğraf gibi resmetmesi oluyor. (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 19.09.2017).

Resim 45: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Toprakta Ağaç, T.Ü.Y.B., R 33, 2014

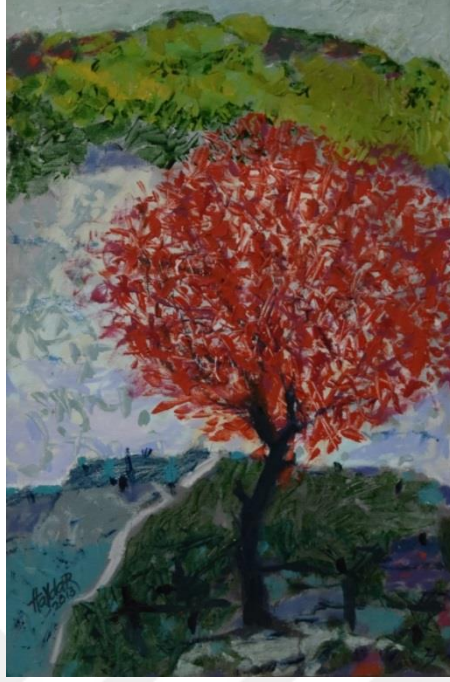
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Ünlü ressam Mondrian için söylediği bu sözlerden sonra sanatçı kendi çalışmalarını içinse şu yorumda bulunur:

Bazı sanatçılar gittikleri gezi sırasında doğaya çektikleri fotoğrafları direk oradan resmediyorlar fakat bu benim için yapılan çalışmayı mekanikleştirmektir. Birebir çalışmak her sanatçının tercihidir bazen benim gibi zaman içerisinde değişim yaşayarak betimlemeleriniz soyutlaşabilir fakat bu hiçbir zaman bir fotoğraftan bakılıp yapılmış bir çalışmayı bana kabullendiremez. Ben bakarım, gözüm benim eskizimdir, atölyeme döndüğümde uzun bir süre gördüğümü düşünürüm, renklerini, tonlarını, formunu, en önemlisi bana verdiği duyguyu daha sonra zihnimle fırçam bulur. (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 06.11.2017).

Yaptığı geziler, gözlemediği doğa, en önemlisi ise değişimi yakalayabildiği o süreç, sanatçının çalışmalarının farklılığını ortaya koymaktadır. *‘‘Zigana’ya doğru gidildikçe zifin çiçeğinin yaprağı ateş kırmızısıdır ama bundan bir ay sonra ya da bir buçuk ay sonra rengi turuncuya veya turuncuya dönük tonlara da hâkim olacaktır. Ben yaptığım gezilerde fotoğrafı gözümle çekerim, atölyemde onu beynimle birleştiririm.’’* (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 06.11.2017).

Resim 46: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kızıl Ağaç, T.Ü. A. B., 25x38, 2013

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'a göre, sanat tabiatın içindedir. Sanatçı onu tabiatın içinden çıkarabilir. Sanatçı ilhamını tabiatından almadığı sürece sanat hayatında tekrara girer. Bu bize Haydar Durmuş'un tabiatı gözlemlemesinin ne denli ayrıntılı olduğunu kanıtlar niteliktedir. Zamanın tabiat üzerindeki etkili değişimi ve bu değişimi sanatçının resmetmesi de bize onun eserlerinde tabiatın ne kadar önemli olduğunu gösterir. Yetmiş yıldır bu doğanın içerisinde olan sanatçı doğaya dair gözlemlerini resimle nasıl bağdaştırdığını şu sözlerle ifade eder:

“Yeşil, tek başına bir renk değildir. Onun yeşil olmasının tonlarının olmasının nedeni doğanın ona verdiği imtiyazdır. Doğa var olduğu sürece renkler ve tonlar var olacak ve değişim gösterecektir.” (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 19.09.2017). (Bkz. Resim 46)

Sanatçının betimlemelerini yansıtan tek öğe renk değildir. Gerçeklik ile zihnindeki doğa eskizleri ona yol çizse de her ağacın kendi içerisindeki uyumu bu eskizlerin destekçisidir. Yaprakları, meyveleri, örneğin bir nar ağacının çiçeği kendisi ile yaprağı arasındaki uyum başka bir ağaçla aynı uyumu göstermez. Her ağacın dokusu, ayrıntısı, rengi, yaprağının şekli, kendine hastır. Sanatçı bu durumu şu sözlerde ifade eder:

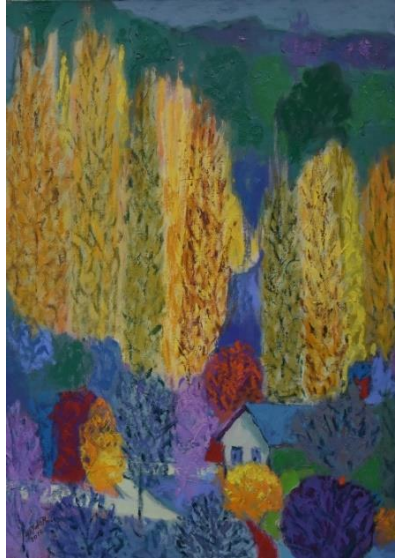
Kavak ağaçlarının açma mevsimi olan mayıs ayı gibi Şalpazarına yaptığı m ziyarette; ağaçların kavakların rengi sarıya dönük turuncu olduğunu ilk defa orada gördüm ve döndüğümde birkaç tane çalışmamı baharda kavaklar olarak aktardım. ‘’ diyerek her çalışmasının kendi içerisinde gösterdiği farklılığı nasıl işlediğini aktarmıştır. (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 19.09.2017)

**Resim 47: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Karadeniz Yaylaları, T.Ü.Y.B.,
50x70, 2013**

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 48: Haydar Durmuş, Karadeniz peyzajları Serisi, Manzara, T.Ü.Y.B., 50x70, 2010

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçı, her mevsimin kendine göre güzelliğini ve farklılığını savunmuştur. Nasıl ki bahar aylarında açan çiçeklerin betimlemesini yapıyorsa kış aylarında da dökülen yaprakları, toprakta

kurumaya yüz tutmuş otları, kurumuş çalıları resmetmiştir. ‘‘Çalılıklar’’ serisi ise bize bu değişimin sonucunu göstermektedir.

Resim 49: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kara Çalılar, T.Ü.Y.B., 35x35, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçı, bu eserinde sanki çalıların devasa boyutlarda olduğunu bizlere göstermektedir. Çalıların resmedilmesi ağaçların resmedilmesine benzemektedir. Bu çalışmada dikkat çeken nokta sanatçının dekota üzerine yapmış olduğu kazıma tekniğidir. Sanatçı, Çoğunlukla kazıma tekniğini kullansa da genel olarak fırça ve boya kullanmaktan vazgeçmemiştir.

Renkler konusunda farklılıklar göstermiştir fakat kendi genel renk olgusunun dışına çıkmamıştır. Bazı çalıları ağaçların renk tonlarıyla resmetmesi ağaç betimlemelerine yakın çizimleri bizlere yansıtsa da sanatçının çalışmalarına aşına olanlar bu iki betimleme arasındaki farkı ayırt edebilmektedir.

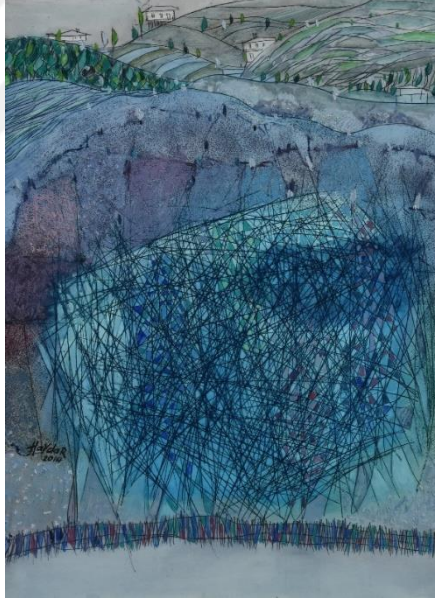

Resim 50: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kızıl Zaman, D.Ü.Y.B., 38x33, 2016

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 51: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 35x47, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Çalılıklar söz konusu olsa dahi köy manzaralarından vazgeçmeyen sanatçımız “Karadeniz Peyzajları” serisine de bunlardan bir tanesini eklemiştir. Kazıma tekniğini kullanan Haydar Durmuş eserinde çalılık betimlemesi yaparak bu çalışmanın Karadeniz peyzajları serisine ait olduğunu gösterir. Renk olarak mavi ve tonlarını kullanan sanatçı bize kış aylarının havasını aktarır. Onun bu eserlerine baktığımızda kullandığı renklerden adeta kış aylarının soğukluğunu hissederiz. Dağlardan aşağıya doğru çektiği çizgilerle perspektifi yansıtan sanatçı çalılıkları ön planda tutan sanatçı kompozisyonun odak noktasını bize yansıtır. (Bkz. Resim 51)

Karadeniz'in dağlarını, ağaçlarını mevsimlerini ve mevsimlerin geçiş sürecini resmeden sanatçı serinin devamında doğadaki hayvanları da betimler. Hayvan betimlemeleri, renk tonlamaları, hayvanların otluğa çıkması aslında baharın gelişinin simgesidir. Sanatçı, bunları kullanarak Karadeniz'in hırçın suları kadar inatçı keçilerinin de betimlemesini yapmıştır. Bu iki olgu bütünleştiği Karadeniz insanını temsil etmektedir.

Resim 52: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Keçiler 1, T.Ü.Y.B., 27,5x47,5, 2013

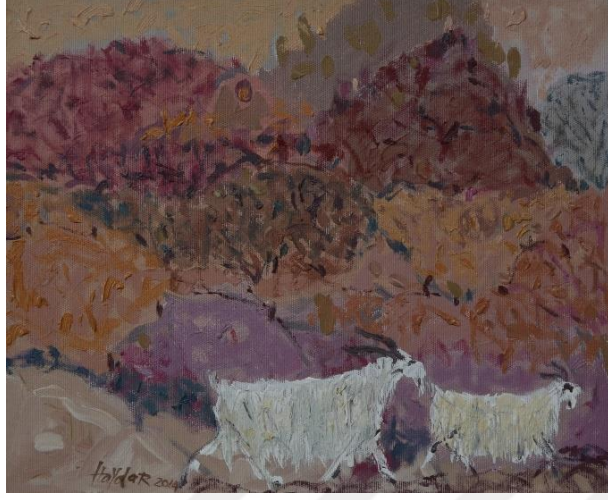
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 53: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Keçiler 2, T.Ü.Y.B., 23,5x25, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 54: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Dağda İki Keçi T.Ü.A.B., 30x36, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Birçok dönemini sonraki serilerine aktararak dönem dönem bazı çalışmalarını bir kompozisyonda birleştiren Haydar Durmuş, keçileri betimlediği Resim 54'te de böyle bir yol izlemiştir. Yani sanatçımızın her serisi geçmişten izler barındırır. Sanatçı Resim 55'te betimlediği çobanı önceki dönemlere ait duyarsızlar serisinde de görmekteyiz.

Resim 55: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Çoban, Pres T.Ü.A.B., 27X27, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

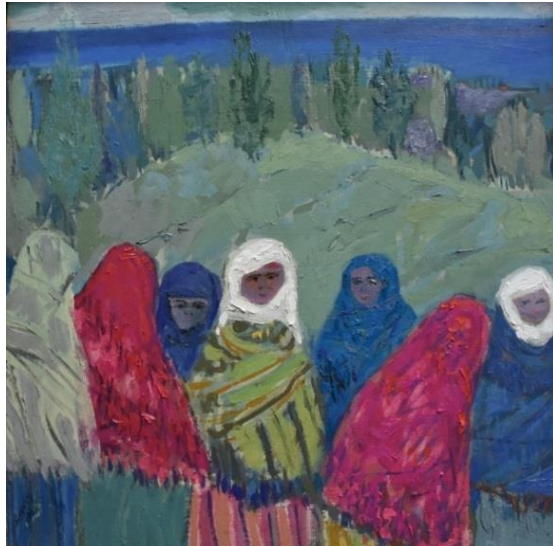
Karadeniz denilince akla gelen doğa, dağları gibi bir de kadınları gelir. Her daim güçlülüğü ve dirayetliliğiyle bilinen Karadeniz kadınlarını çalışmalarından esirgemeyen sanatçı onları bütünleşmiş oldukları Karadeniz tarlalarıyla betimlemiştir Karadeniz kadını bu bölge için adeta gücün simgesi halindedir. Karadeniz kadınları yeri gelir bahçede yeri gelir evde yeri gelir pazarda çalışır ailesine sınıksız bağlıdır. Bu nedenledir ki sanatçımız birçok resminde kadınların her çalışma ortamının tümünü resmetmiştir.

Resim 56: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Üç Kadın, T.Ü.Y.B., 50x50, 1982

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 57: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, İsimli, D.Ü. Y.B., 45x45, 1983

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Çalışmalarında genellikle kuşbakışı görünümü tercih eden sanatçı “Karadeniz Peyzajları Serisi” içerisinde farklı bir açı ele almıştır. Kuş bakışı görünümüyle Karadeniz pazarlarını

betimlemiştir. Böylece hayatın gidişatını bir tepeden ziyade hayatın içinden yaşatarak gözler önüne sermiştir. Bu çalışmalarında renk bakımından ilk sanat yıllarındaki karartıcı havayı yansıtmış olsa da kompozisyonu, kalabalığın içerisinde sanki onlardan biriymişçesine resmetmiştir. Bu seriyi kısa sürede tamamlayan sanatçı daha sonra başka serilerde de Karadeniz hayatını yansıtmıştır.

Resim 58: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Kırmızı, T.Ü.Y.B., 40x60, 1976

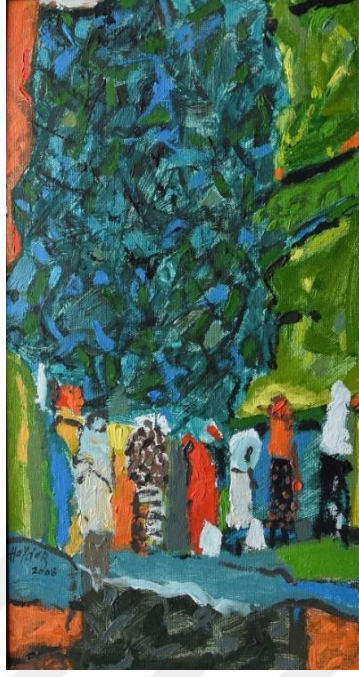
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 59: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Yöresel Kadınlar, T.Ü.Y.B., 50x71, 1977

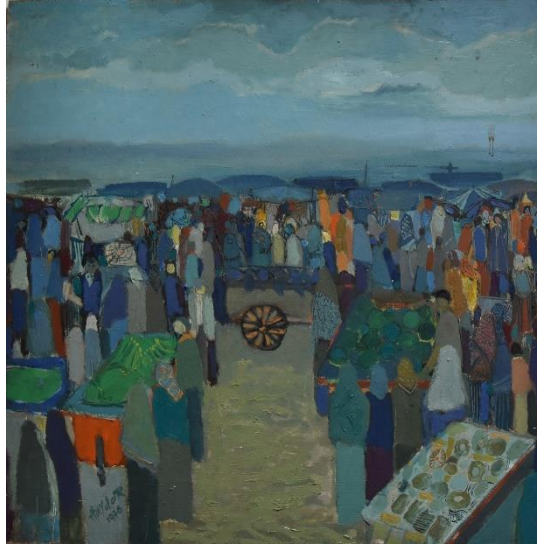
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 60: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar Dönüşü, T.Ü.Y.B., 22x43, 2008

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 61: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar Yeri, T.Ü.Y.B., 50x50, 1976

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 62: Haydar Durmuş, Karadeniz Peyzajları Serisi, Pazar Yeri 3, T.Ü.Y.B., 42x65, 1977

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.5. Portreler Serisi

Portre çalışmaları sanatın birçok farklı dalında yer alır ve amacı kişilerin ruh hallerini, fiziksel görünüşlerini, yaşamı boyunca hissettiği acı, sevinç gibi duyguları ölümsüzleştirme, belgeleme ya da kendi ile yüzleşme isteğini ifade etmektir. Resim çalışmalarında portreler sonsuzluğa giden yolda var olan bir adım olarak görülmektedir (Uysal, 2009: 2-3).

Türk Resim Sanatında önemli bir yeri olan ve aynı zamanda Haydar Durmuş'un hocası Adnan Turani'ye göre:

“Belli bir kişinin heykel malzemesi, boya, grafik ya da desen ile yapılan resmi olup o kimsenin karakterini ve ifadesini veren resimlere denir. Portre yalnız baş, göğüs ya da dize kadar, olduğu gibi, boy ve aile portreleri olarak da çeşitli ölçülerde yapılmıştır” (Turani,2003:113).

Yüz ömür boya kendimizi kazıdığımız bir alandır esasen: çeşitli yaşantı içerikleriyle bütünleşen en mahrem sırlarımız hep onda birikir (Ergüven, 2007:125). Bu yüzdendir ki portre resmi sayesinde sanatçı anlık bir ifadeyi yaratıcılığı ile ölümsüzleştirir. Yapılan resim ardından geçen zamana rağmen sanatçının sanatına tanıklık eder (Usta, 2015: 6).

Haydar Durmuş bu ritüeller dışında çalışmayı tercih etmiştir. Nitekim ortaya çıkardığı portre çalışmalarının yalnızca bir tanesi gerçek bir kişiye ait olup diğer çalışmalarının hepsi hayali eserlerdir. Hepsi kendi hayalinden imgesel çalışılmış portrelerdir. Bu gerçek kişiye ait olan portre kayınbiraderine aittir. (Bkz. Resim 70)

Haydar Durmuş'un portreler serisinde de ana izlik Karadeniz'dir. Çalışmalarında genellikle kadın figürünü kullanan sanatçı portreler serisinde de bu geleneğinden vazgeçmemiştir. Sanatçının

İsimsiz eserinde tablonun ortasında yer alan kadın karakterinin başındaki çember ve çemberin üzerindeki desenler onun bu yöreye aidiyetini yansıtır. Figürün yüzünde hâkimiyet kuran ışık bize figürün yüzündeki buruk ifadeyi açıkça gösterir.

Resim 63: Haydar Durmuş, Portre Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 31x48, 1993

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 64: Haydar Durmuş, Portre Serisi, kayınbirader, T.Ü.A.B., 24x31, 2013

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

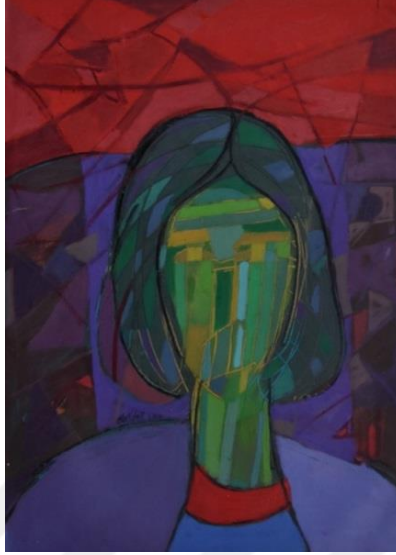
Sanatçı, figürlerinde genellikle soyutlamalar kullansa da portrelerinde gerçeklik olgusunu daha çok yansıtır. Model olarak genellikle hayali çalışmalar betimleyen sanatçı Resim 64'te kayınbiraderini portresini çalışmıştır. Yan profilden betimlediği bu portrede sanatçının süreklilik gösteren mavi tonları yer almaktadır.

Sanatçı bu çalışmasındaki portrede tekrar gerçeklik olgusundan uzaklaşarak soyut bir çalışmaya kaçmıştır. Kullandığı renk tonlarında kendine has üslubu devam ettiren sanatçı modeli de tam karşı bakış açısından resmetmiştir. İlk bakışta net yüz ifadesi görülmesi de dikkatle

incelendiğinde geometrik formlardan oluşan yüz ifadesine rastlanmaktadır. Bu konuda oldukça başarılıdır ve bunun en büyük nedeni Haydar Durmuş'un sağlam olan anatomi bilgisidir.

Resim 65: Haydar Durmuş, Portre Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 50x70, 2012

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 66: Haydar Durmuş, Portre Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 29x29, 1981

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 67: Haydar Durmuş, Portre Serisi, Korku, B.Ü.Y.B., 50x60, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.5.1. Oto Portreler Serisi

Portreleri konusunda oldukça farklı bakış açıları kullanan sanatçı aynı bakış açılarını oto portrelerinde de kullanmıştır. Her zaman yaptığı gibi çalışmasını farklı serilerle birleştirerek, üstüne yeni bir şeyler ekleyerek çalışmasını oluşturmuştur. Bunlardan bir tanesi ‘‘Duyarsızlar’’ serisine ait çalışmasının bir parçası olan oto portreleridir.

Resim 68: Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, Kendini Gör, T.Ü.Y.B., 50x70, 2010

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Soyut çalışmalarını oto portre olarak da sürdüren sanatçı geometrik formları kullanmıştır. Geometrik formları kullanarak şu ana kadarki çalışmalarından farklı bir çalışma ortaya çıkarmıştır. Yalnız ne kadar farklı olursa olsun portrelerin saçlarını betimlemesi onun üslubunu yansıtır. Kullandığı renk tonları bu eserin onun fırçasından çıkmış olduğunun göstergesidir.

Resim 69: Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, Soyutlama, T.Ü.Y.B., 70x50, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 70: Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 33x42, 1992

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 71: Haydar Durmuş, Oto portre Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 49,5x70, 1976

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.6. Kıvrımlar Serisi

Kıvrımlar serisi dekota üzerine farklı kazıma aletleri ile yapılan çizimler sonucu ortaya çıkmıştır. Sanatçı bu çalışmasını çalılar serisi üzerin de devam eden araştırmalar sonucu tesadüfen oluşturmuştur. “Kıvrımlar Serisi” çalılar ve çalılıklar serisinin farklı teknik kullanılmış hali olarak görülebilir. Nedeni ise bu seriden sonra onun etkisiyle ortaya çıkmasıdır. Bunu Resim 80’de de görebiliriz. Bu çalışmayı çalılar serisinden ayıran özellik, malzemeleri, yapıldığı dönem ve tekniğidir.

Bu durumu sanatçı şöyle ifade etmektedir;

...kıvrımlar serisi benim için öyleydi tesadüfen başladığım ama zaman içerisinde beni bu noktaya getirdi, fırça ile yapamadığım bu etkiyi kazıma ile elde ettim. Malzemesi atıktı ve hiç aklımda olmayan bir şekilde farklı şeyler deneyerek keşfettiğim bu dokuları tuval üzerinde almak imkansızdı. (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 06.11.2017).

Resim 72: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Dönence, D.Ü.Y.B., 26x35, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

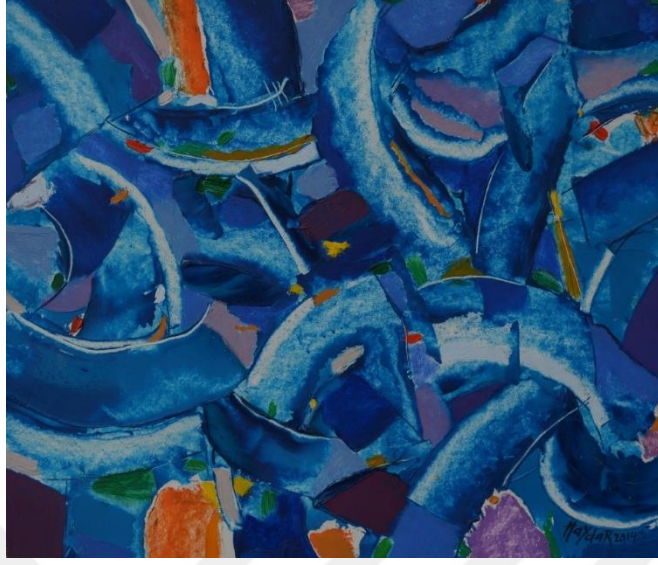
Resim 73: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 60x85, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

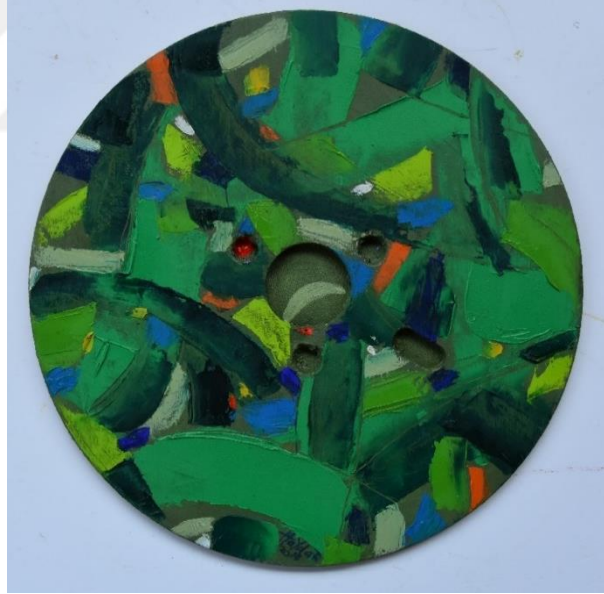
Zaman içerisinde değişim sanatçı için olması gereken en iyi şeydir. Eğer bir çalışma zaman içerisinde başladığı halinden son haline gelene kadar farklılık göstermiyorsa duygularınız sizi yönlendirmiyor demektir. İnsanlar da tıpkı doğa gibi değişir. Sanatçımız Haydar Durmuş'ta bu değişimi çalışmalarına yansıtır.

Resim 74: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 28x33, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 75: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Dönüşüm, T.Ü.Y.B., R28,5, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 76: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Mor Akıntı, T.Ü.Y.B., 35x47, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 77: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 55x80, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Duygularındaki değişimi eserlerine yansıtan sanatçı “Kıvrımlar Serisinde” de bu değişimi anlatır. Bu çalışmaya hâkim olan renk dikkate değerdir. Yaptığı her çalışmada tek ton kullanan ve boya yönlerini açıklık ve koyuluklarla belirleyen sanatçı bize bu serisinde dans eden boya darbelerini anımsatmıştır. Genellikle mavi, yeşil ve mor tonlarını kullanan sanatçı tüm çalışmasında olduğu gibi bu çalışmasında da aynı renkleri kullanmıştır. Ayrıca mavi rengi bu seri için temel renk olma özelliğini taşımaktadır.

Resim 78: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, Tünel, T.Ü.Y.B., 27x45, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 79: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 60x85, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 80: Haydar Durmuş, Kıvrımlar Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 55x80, 2014

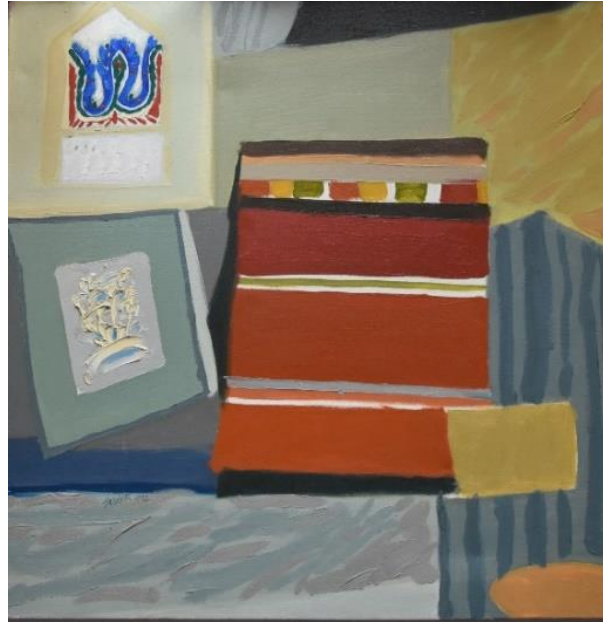

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.1.7. Soyut Denemeler Serisi

Sanatçı, bu seriye 1965 yılında ilk görev yeri olan Kastamonu'da başlamıştır. " Geometrik Soyut Düzenlemeler" adı altındaki bu çalışmalarından yalnızca bir tanesi günümüze kadar gelebilmiştir. Kaybolan eserlerinin arasında yer alan bu çalışmalar sanatçının soyut çalışmalarına attığı ilk adımlardır da diyebiliriz.

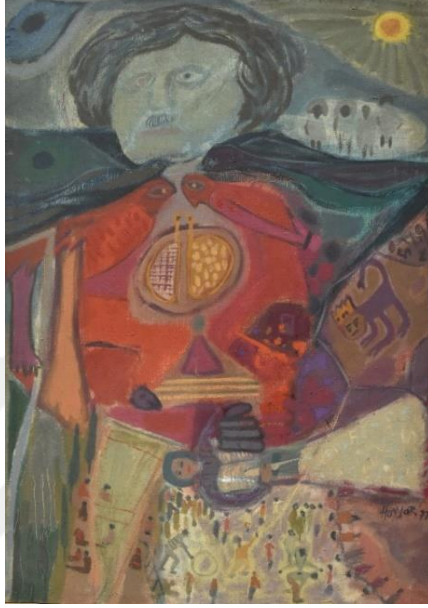
Resim 81: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Soyutlama, T.Ü.Y.B., 75x75, 1992

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş 1976-1977 yılları arasında kısa süreliğine de olsa ‘‘Sürrealist Denemeler’’ adı altında çalışmalar yapmış ancak bu çalışmalar denemeden öteye gitmemiştir. Sanatçı bu çalışmalardan tatmin olmadığı için seriyi devam ettirmemiştir. Yine de sanatçının Sürrealist denemeleri onun en farklı serisidir diyebiliriz. Belki de sanatçı duygu bütünlüğü yakalamadığı için keyif alamadığı bu çalışmalarını devam ettirmek istememiştir. (Bkz. Resim 81, 22, 83)

Resim 82: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 50x70, 1977

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 83: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Kaçış, T.Ü.Y.B., 50x69,5, 1978

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 84: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Cehennem, T.Ü.Y.B., 59,5x110, 1978

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçı, Sürrealist denemelerinden sonra soyut anlayış içinde peyzaj çalışmaları yapmaya başlamıştır. Yaptığı bu çalışmalarda tabiatı birebir değil izlenimlerine bağlı olarak yansıtır. Yani tabiatın aynı aksetmek yerine Empresyonizm akımından da faydalanarak zihninin getirileriyle eserler meydana çıkarır. Bu çalışmalarına doksanlı yıllarda başlayan sanatçı 2019 yılına kadar devam etmiştir. Haydar Durmuş, belli aralıklarla kendindeki ve doğadaki değişimleri yorumlayarak eserlerine yansıtmıştır. Doğa için değişim kaçınılmazsa Haydar Durmuş içinde değişim kaçınılmazdır. O doğadaki değişime timsal olarak ayak uydurmuş değerli bir şahsiyettir. Aynı kalmak doğa için de Haydar Durmuş için de mümkün olmayan bir şeydir.

Resim 85: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, İsimsiz, T.Ü.Y.B., 33,5x37,5, 2006

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 86: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, Kızıl Orman, T.Ü.K.T., 50x70, 2010

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 87: Haydar Durmuş, Soyutlama Serisi, İsimli, T.Ü.Y.B., 23,5x50, 2016

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.2. Karikatür Çalışmaları

Karikatür, işlediği konuları komik, iğneleyici olması için abartılı çizgiler kullanarak ortaya çıkan resim türüdür. Aynı zamanda edebiyattaki abartılı ve çarpıtıcı betimlemelerin çizim formatında kullanılmasıdır (Uçan, 2017: 53).

Servet-i Fünûn şairi Cenap Şahabettin'e göre karikatür: "hakikatin kabak duruşu" dur. Yani olayların ya da kişilerin gülünç, farklı yanlarını ortaya çıkarıp bunları bazen yazıyla birleştiren abartılmış çizgilerle ortaya çıkan sanattır. Şemsettin Sami Kamus-ı ise karikatürü Türki'de "eğlence ve güldürmek için yapılan tuhaf resim" diye tanımlamakta. Meşrutiyet dönemi

sanatçılarında Cemil Cem karikatür sanatını; “sanatın züptesi (en seçkin parça, öz)” olarak nitelendirmektedir (Sait Coşar, 2010: 689-690).

Karikatürün tarihine kısaca değinecek olursak, bilinen en eski modern karikatür örneklerinin, belirli kusurlarını modele dökmek için insanları gözlemleyen Leonado da Vinci tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Sanatçının oluşturduğu karikatürlerin amacı özgün olan çizimlerin gerçekçilikten daha vurucu olduğunu göstermektir. Karikatür alanından önemli sanatçılardan bir diğeri Gian Lorenzo Bernini’dir ve bir insanı üç dört çizgi ile mizahsen yansıtabilmesiyle tanınır.

Karikatür sanatı Fransa ve İtalya’da zaman içerisinde toplumun yüksek kesimlerinde yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu alanla ilgili ilk kitabı ise İngiltere’de basılmıştır Mary Darly’nin A Book of Car, caturas adını verdiği eserdir. Bu alanda yazılan diğer bazı eserleri ise Yine Thomas Rowlandson ve James Gillray tarafından 18. Yy da çalışılmıştır (Akleman, Palmer, Logan, 2000: 165-170).

Karikatür bir nevi tenkittir. Herkesin bildiği gibi iki yüzü vardır. Biri düşünceye, diğeri çizgiye dayanır. Kaynakları resim ve edebiyattır. Bu bakımdan karikatürçünün bu sanat dallarında geniş bir kültüre sahip olması gerekir. Aynı zamanda insan topluluklarıyla sıkı sıkıya ilgilenmesi gerekir. Temelini toplumdan aldığı için toplumun aynası niteliğindedir. Tabiatan çok insanla ilişki kurar. Her ne kadar karikatürçü eşya ve tabiatı resmediyorsa da burada karikatürleşen eşya, tabiat, hatta hayvanlar değil, insandır (Ayvazoğlu, 2011:102).

Haydar Durmuş, özellikle öğrencilik yıllarında ve mesleğe ilk başladığı yıllarda sıklıkla karikatür çalışmaları yapmıştır. Karikatürlerin konuları diğer çalışmalarından farklıdır. Genellikle siyasi içerikli ve olumsuz durumlara karşı verilen tepkileri içeren konuları çalışmıştır. Okul yıllarında bu yönde özellikle ders almadan, bu konuyu içeren bütün kitapları alarak kendini geliştirmiştir. Karikatür çalışmalarında ders niteliği taşımayan ya da toplum kurallarını hatırlatmayan bir tema yok denecek kadar azdır. Her çalışması yalnızca kuralları değil yeri geldiğinde siyasetçilerin yaptığı bilinçli halk kandırmacalarını da yansıtır. Karikatürlerinde politika mevcuttur. Düşündürürken gülümseten çalışmalarında ağırlıklı olarak politik eleştiriler, toplumu oyalayan futbol konuları ve toplumsal karmaşık konular yer alır.

Resim 88: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Futbol Sergisi 1, R.K.Ü.K., 50x70, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 89: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Futbol Sergisi 2, R.K.Ü.K., 40x40, 2014

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 90: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Futbol Sergisi 3, R.K.Ü.K., 40x40, 2014

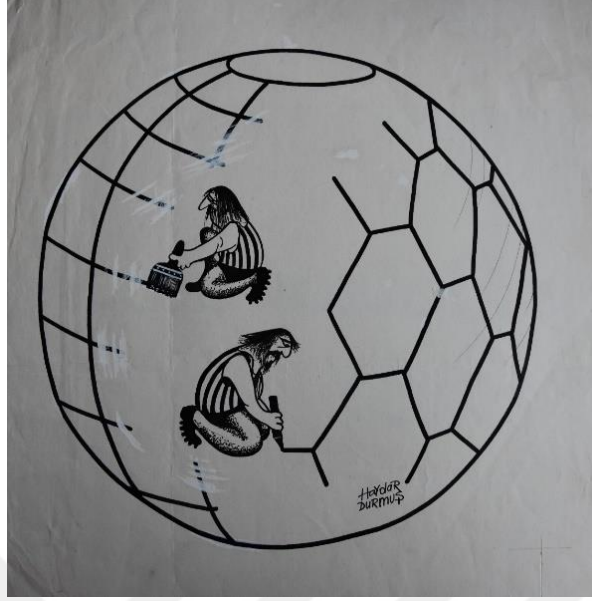

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş Resim 88,89 ve 90 eserleri birbirinin devamı olan çalışmıştır. Bu çalışmalar, futbolun insanlar üzerindeki etkisini yansıtır. Haydar Durmuş bu durumu kısaca şu şekilde anlatmıştır: *“Franko görev yaptığı 1938-1973 yılları arasında İspanya’yı faşizmle idare eden diktatördür. Franko’ya sormuşlar sen bunca yıl nasıl halkı idare ettin diye. Franko’nun cevabı ise; onlar için elli bin kişilik beşikler yaptım ve onları ninniledim. Olmuştur.”* (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017). Bu üç eserde de tam olarak vurgulanmak istenen budur.

Bu konu hakkında yaptığı farklı çalışmalar da olmuştur. Bu çalışma dünya sorunlarından uzaklaştırılan toplumları eleştiren bir çalışmadır. Haydar Durmuş, Resim 91’deki eserinde bir taraftan Dünya üzerindeki çizgileri yok etmeye çalışan bir figür yer alırken diğer tarafta da Dünya’yı futbol topu ile betimleyen insan figürü yer almaktadır. Bu çalışma, futbolun insan üzerindeki oyalayıcı işlevine vurgu yapan bir çalışmadır.

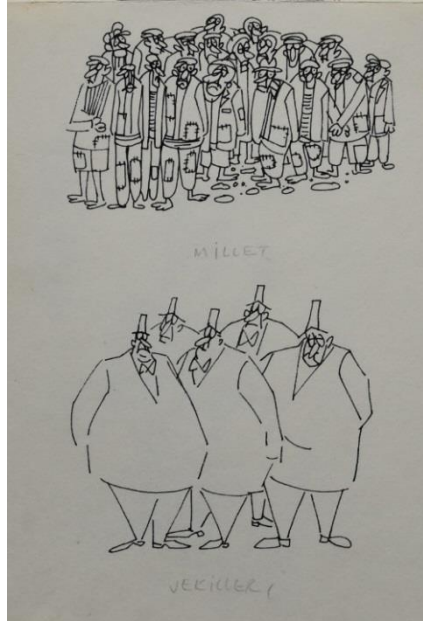
Resim 91: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Dünya, R.K.Ü.K., 50x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Dünya üzerindeki düzeni kendi düşünceleriyle yansıtan sanatçı aynı zamanda kendi ülkesi içindeki sorunları da çalışmalarına konu edinmiştir. Özellikle atasözleri, deyimler üzerine çalışmaları vardır. Sanatçının Resim 92 'de anlatmak istediği, vekillerin kaliteli bir hayat sürerken halkın yaşadığı zorluklar ve halkın geçim sıkıntısıdır.

Resim 92: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Millet- Vekilleri, R.K.Ü.K., 50x70

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

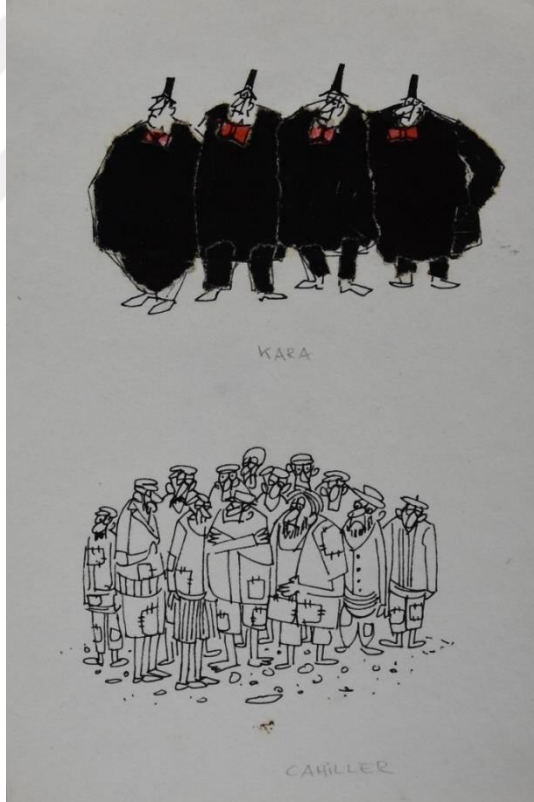

Resim 93: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Yol, R.K.Ü.K., 50x70

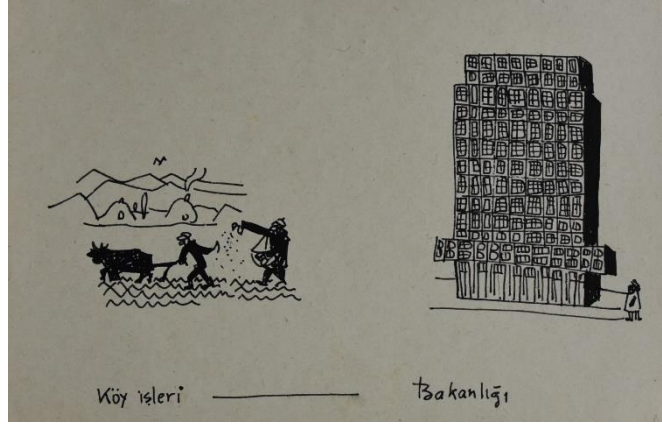
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 94: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Kara-Cahiller, R.K.Ü.K., 50x70

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 95: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Köy İşleri, R.K.Ü.K., 50x70

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

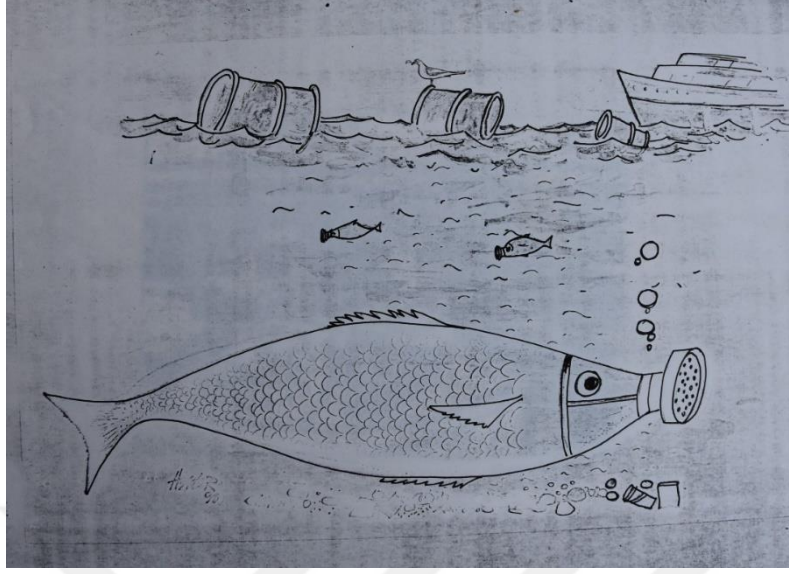
Çalışmalarının hedefinde yalnızca siyasi olayları konu almamış, ülkenin farklı önemli konularına da değinmiştir. Çevre kirliliği bunlardan biridir. Karikatür çalışmalarının birçoğu siyah beyaz olsa da bazı çalışmalarında renk kullanması karikatürlerini farklılaştırıp dikkat çekici kılmıştır. (Bkz. Resim 96, 97, 98)

Resim 96: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Mavi Şehir, R.K.Ü.K., 50x60

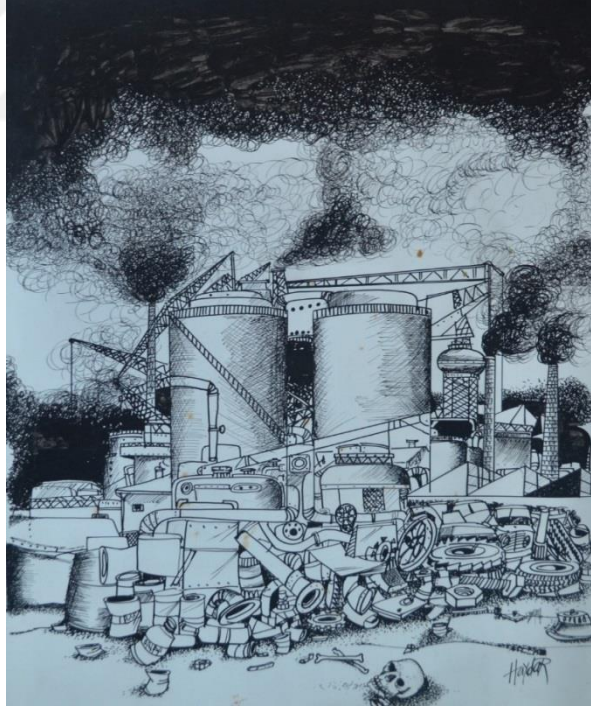
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 97: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Nefes, R.K.Ü.K., 50x60, 1990

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 98: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Güncel Fabrika, R.K.Ü.K., 50x70

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş, 1958 yılında, batan bir gemiden etkilendiğini söylemiş ve bunu lise dönemindeki çalışmalarına yansıtmıştır. Bu olaydan etkilenmesi belki yaşının küçük olmasından belki de yaşanan olayın çok acı olmasından kaynaklı olabilir. Bu yüzden karikatür çalışmaları arasında da bu konuya yer vermiştir. O yılların haberine göre olay şöyle yayımlanmıştır: ‘

Üsküdar vapuru İzmit'te battı,400 kişi boğuldu. Korkunç bir fırtınanın tesiriyle alabora olup 1,5 dakikada suya gömülen vapurdan 39 kişi kurtuldu. 220 ceset bulundu ölenlerin çoğu talebe. Kaza büyük bir tesir yarattı. Radyolarımız müzik neşriyatını kesti. ...'' (02.03.1958 Tarihli Milliyet Gazetesi Haberi, S.1, Milliyet Gazete Arşivleri.). (Bkz. Resim 99)

Resim 99: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Ölü Gemi, R.K.Ü.K., 50x60

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

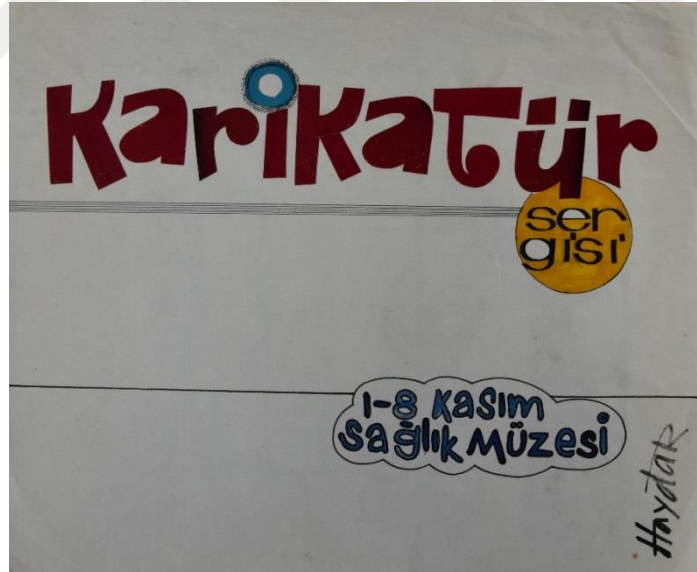
Haydar Durmuş, eserlerinde yalnızca düşüncelerini yansıtmamış kalemini hayatın zor şartları doğrultusunda da kullanmıştır. Bunu şu sözleriyle ifade etmektedir; '' 1978 öncesi Trabzon'da galeri yoktu. 1971 yılındaki ilk sergimi karikatür sergisiydi, uzun sokakta sağlık müzesi vardı, sağlık müzesinde açtım. Duvarlarında sağlıkla ilgili yazılar vardı onları kapatıyorduk, resimleri sergiliyorduk. O zamanlar sağlık müdürü çok duyarlı biriydi ve sergi açmak isteyen herkese tahsis ediyordu. Daha sonra Trabzon güzel sanatlar galerisi açıldı.'' (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017). Sanatçıyı açmış olduğu sergilerin afişlerini kendi hazırlıyordu. (Bkz. Resim 100, 101) Yalnızca Trabzon'daki sergileri için değil Ankara ve İstanbul sergileri için de afiş çalışmaları yapmıştır. (Bkz. Resim 102, 103)

Resim 100: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 1, R.K.Ü.K., 50x70

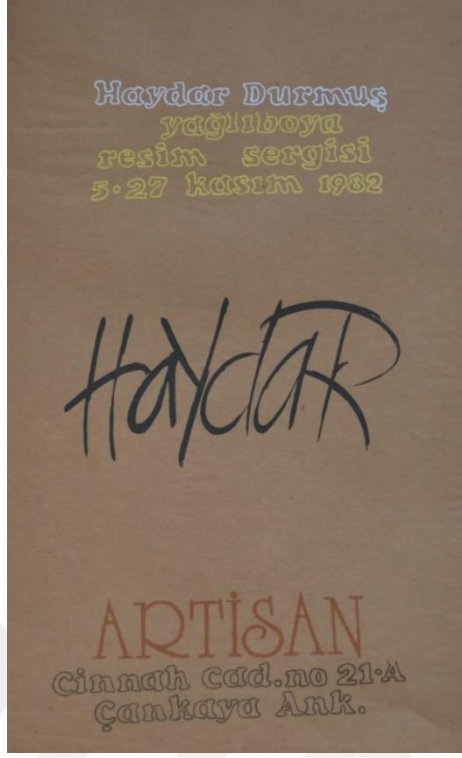
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 101: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 2, R.K.Ü.K., 50x70

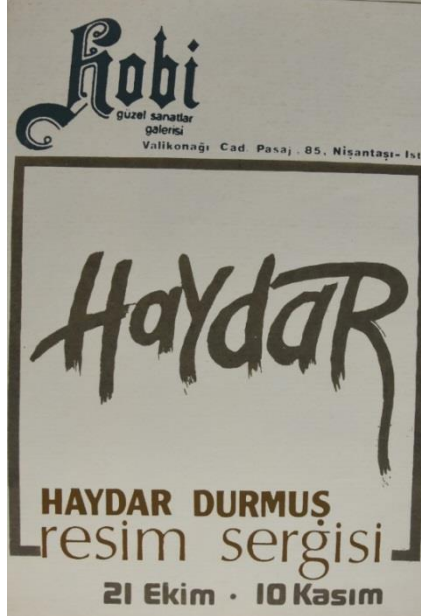
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 102: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 3, R.K.Ü.K., 50x70, 1982

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 103: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Afiş Çalışması 4, R.K.Ü.K., 50x70

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş, sanat hayatına ilk başladığı yıllarda yağlıboyadan çok karikatür ve baskı çalışmalarına vakit ayırıyordu fakat daha sonra bu çalışmalarına son verdi bunun nedenini ise şöyle anlatıyor:

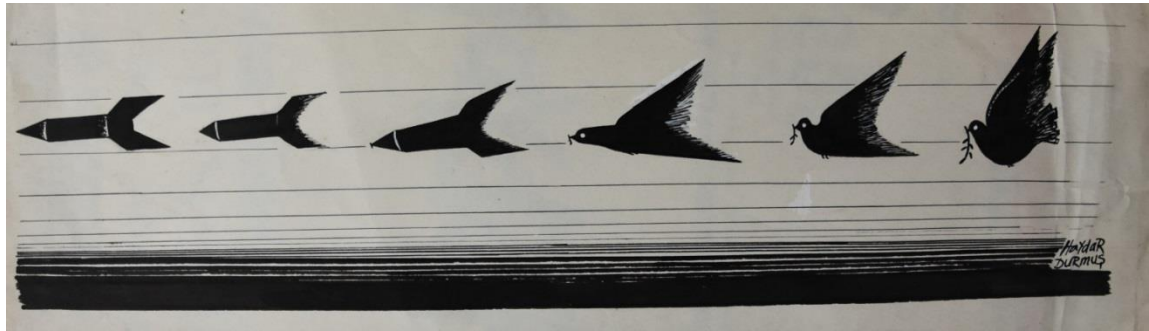
yağlı boyadan çok karikatür ve baskı çalışmalarına harcadım fakat bir gün Erşans Gönüller ile birlikte İstanbul'a gittik Akbaba dergisine, buraya elimdeki karikatürleri yayınlamak için gelmişim. Karikatürlerimi beğendiler ve aldılar yayınlayacağız dediler fakat hiçbir ücret ödemediler. Ben de karikatürlerimi geri aldım ve bir daha böyle bir işe kalkışmadım. O günden sonra sadece kendim için karikatür yaptım. (Haydar DURMUŞ ile kişisel görüşme, 10.10.2017)

Resim 104: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Kumsal, R.K.Ü.K., 35x50

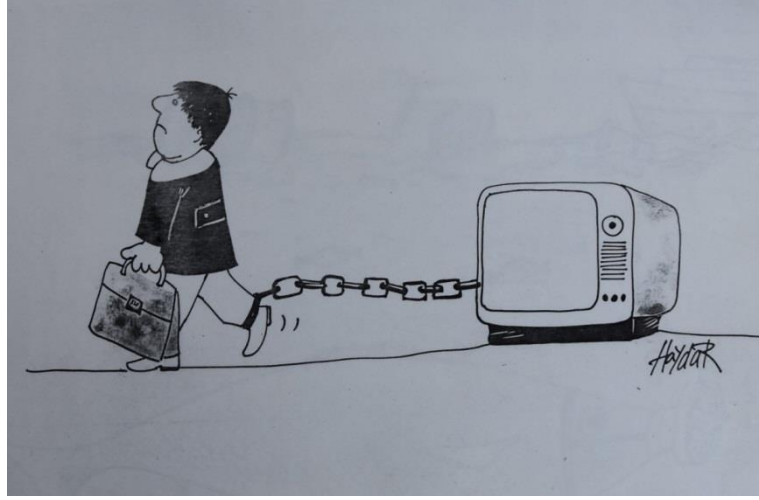
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 105: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Savaş ve Barış, R.K.Ü.K., 40x70

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 106: Haydar Durmuş, Karikatürler Serisi, Hapis, R.K.Ü.K., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.3. Baskı Çalışmaları

1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisinde yenilenme eylemleri başlar. 1935-1950 yılları arası, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümünde de görülür. Bu süre içinde bölümde, özgün baskı olarak, monotipi ve yüksek baskı teknikleriyle çalışmalar yapılır. Özel ilgi ve yetenek gösteren öğrencilere bu tekniklerle daha çok çalışma olanağı verilir. Bu çalışmalarda özellikle linolyum oyma, basma tekniği ile çok başarılı öğrenci eserleri yapıldığı bilinir (Turani,2006: 160-161).

60'lı yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü'nde özgün baskı için bir atelye açılır. 60'lı yıllarda Türkiye'de baskı için yalnızca ressam Aliye Bergel'in çukur baskı atelyesi bulunmaktadır. 1960'lı yıllardan sonra popüler olmaya başlayan özgün baskının merkezi Gazi Eğitim Enstitüsü olmuştur. (Turani,2006: 161).

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü ile ilişkili olan öncü kuşağı şu isimler oluşturur. Nevzat Akarol, Muammer Bakır, Adnan Turani, Mürşide İçmeli, Veysel Erüstün, Nevide Gökaydın, Orhan Çetinkaya'dır. İkinci kuşak isimleri ise 1970-1980 yıllarında eserleri görülmeye başlanan sanatçılardır. Bunlar; Haydar Durmuş, Mehmet Güler, Hayati Misman, Hasan Pekmezci, Hüseyin Bilgin, Akgün Büyükişleyen, Behiye Büyükişleyen, Zahit Büyükişleyen, Gören Bulut'tur (Turani, 2006: 169).

Aliye Bergel, Fethi Kayaalp, Mustafa Ashier, Fethi Karakuş, Muammer Durmuş, Mustafa Pilevneli, Ali İsmail Türemen, Uğur Üstün Kaya, Necati Balaban, Teoman Armağan, Osman Kehri, Süleyman Saim Tekcan, Kadri Özyayten, Filiz Başaran Özyayten, Ergin İnan, Mehmet Güler, Mehmet Uyanık, Gündüz Gölünü, Mürşide İçmeli, Ülkü Bartınlioğlu, Güngör İblikçi, Adnan

Turani, Veysel Erüstün, Nevzat Akoral, Gülşen Çalık Can, Orhan Çetinkaya, Meammer Bakır, Aydın Erkmen, Haydar Durmuş, Fevzi Karakoç, Cihat Burak, Devrim Erbil bu alanın başlıca sanatçıları arasında sayılabilir. Burada adı geçen sanatçıların birçoğu sanat hayatının başından beri ortaya çıkardıkları eseleri baskı resimleri olanakları doğrultusunda oluşturmaya çalışmışlardır (Özsezgin-Aslıer, 1980,126).

Gelişerek devam eden baskı çalışmaları 1960 yılında Güzel Sanatlar Akademisinde Sabri Fettah Berkel ile yeni bir soluk bulur. Ayrıca Gazi Eğitim Enstitüsünde Veysel Erüstün, Nevide Gökaydın ve Şinasi Barutçu'nun çalışmaları sayesinde gravür atölyesi kurulur. Bu atölyenin kurulması ülkemizde baskı alanında önemli bir adım atıldığını gösterir (Aslıer,1987: 2-3).

Baskı çalışmaları gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Baskı, teknik olarak da birçok dala ayrılır. Bunlar:

- 1) Gravür Baskı:
- 2) Linol Baskı:
- 3) Serigrafi Baskı:
- 4) Ahşap Baskı:
- 5) Taş Baskı:
- 6) Şablon Baskı (Bacaksız, 2009:19-20).

Haydar Durmuş aldığı eğitimler doğrultusunda eserlerinde en çok ağaç baskıyı kullanmıştır. O, okul yıllarından itibaren baskı çalışmalarına çok önem vermiş ve severek çalışmıştır. Gazi eğitim enstitüsünde eğitim alırken yağlıboya çalışmalarından çok baskı çalışmalarına ağırlık vermiştir. Lakin mezun olduktan belli bir süre sonra baskı çalışmalarını azaltmıştır. Bunun nedenini ise şöyle açıklar:

“Baskı çalışmalarına çok zaman harcadım, gece gündüz onlar üzerinde çalıştım fakat zamanı geldiğinde değer görmemeleri beni daha çok kendimi doyurmak amaçlı baskı yapmaya itti.” (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 10.10.2017).

Resim 107: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Özgürlük, R.K.Ü.B., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Konuları Karadeniz, Karadeniz insanı ve Karadeniz'in doğası olan sanatçı baskı çalışmalarında kadın figürlerin yanında bu kez erkek figürlere de yer vermiştir. Aynı zamanda baskı çalışmalarında Karadeniz insanının yaşamını ele alan Haydar Durmuş yaşamın zorluklarını beş figür kullanarak oluşturduğu kompozisyonda betimlemiştir. Anadolu insanının yaşam tarzı Haydar Durmuş'un baskı çalışmalarında konu olarak hayat bulmuştur. Öğrencilerini de çalışmalarına konu etmeyi ihmal etmemiştir. Bu sanatçının onlara karşı olan duyarlılığını yansıtmaktadır.

Resim 108: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Köylüler, R.K.Ü.B., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Baskılarında genellikle biçim ve doku etkileri görülür. Resmin genel yapısını, motif dokuları ve gerçekçi hikâyeleriyle oluşturan Haydar Durmuş biçimsel öğelerden çok salt resimsel dokulara önem vermiştir.

Sanatçı Haydar Durmuş'un bu sanat anlayışı Mustafa Pilevneli'nin dokusal değerleriyle örtüşmektedir. Aynı kuşağın sanatçıları olarak özgün baskılarında görülen biçimsel ve dokusal değerler birbirine benzer değerler içerir. Konu bakımından ressam Haydar Durmuş dokusal değerlere yöresel konuları eklerken Mustafa Pilevneli optik yaklaşımla modern soyutlamalı konulara eğilim göstermiştir.

Resim 109: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Köy Kadınları, R.K.Ü.B., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 110: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Yaşam, R.K.Ü.B., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Baskı tekniği olarak genellikle ağaç baskıyı kullanan sanatçı kompozisyonlarında bu tekniğin etkilerini olumlu şekilde almıştır. Kompozisyonlarında figürleri oldukça sık kullanan sanatçı Karadeniz insanının yaşadığı zorlukları işlemiştir.

Resim 111: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Ağaç Kabuğu, R.K.Ü.B., 35x35

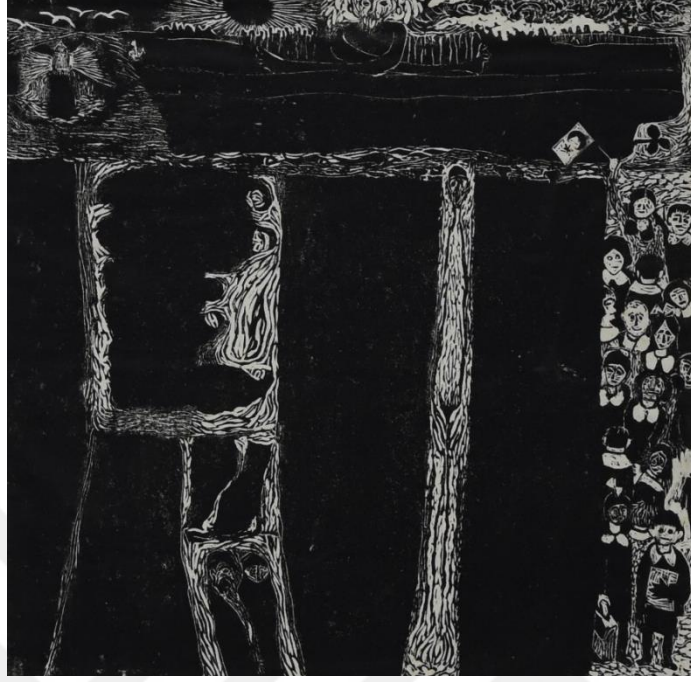
Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 112: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Yorgun Zaman, R.K.Ü.B., 30x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 113: Haydar Durmuş, Baskı Serisi, Okul Bahçesi, R.K.Ü.B., 35x40

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

2.4. Suluboya ve Pastel Boya Çalışmaları

Haydar Durmuş'un desen çalışmaları diğer çalışmalarına göre daha azdır. Sanatçının çizim tekniğinin desen anatomisini pastel boyalarından anlayabiliriz. Yaptığı çalışmalarda farklı teknikler kullansa da muhteva olarak Karadeniz doğasından şaşmamıştır. Renk tonlamalarında doğadan faydalandığından aynı renkleri pastel boya çalışmalarında uygulamıştır. Sanatçının günümüze en yakın oto portreleri de yaptığı pastel boya çalışmalarında mevcuttur.

Resim 114: Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Oto Portre, R.K.Ü.P.B., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Sanatçı oto portre çalışması en güncel oto portresi olmakla beraber aynı zamanda duygusal açıdan da en yoğun eserleri arasındadır. Çalışmaya bakıldığında odak noktasını gözlerde toplayan sanatçı, buradaki bakışlarıyla bize yılların birikimini, yorgunluğunu, hüznünü aynı zamanda gülümseten neşesini yansıtmıştır.

Manzara resimleri gerçeğe oldukça yakındır. Bu zamana kadar da özenle saklanmıştır. Sanatçı, pastel boya çalışmalarında genellikle gerçekçilik üzerine dursa da suluboya çalışmalarında bu gerçekçiliği yerini soyut bir görüntüye bırakır. (Bkz. Resim 115)

Bazı çalışmalarında suluboya ve pastel boyayı birlikte kullanmış ve farklı etkiler ortaya çıkarmıştır. (Bkz. Resim 115) Pastel boyalarında tıpkı yağlıboya ve suluboya çalışmalarında olduğu gibi boyanın akıcılığını vermek zor olsa da sanatçı bu etkiyi verme konusunda oldukça başarılı olmuştur. Renklerin birbirine geçişi, aralarındaki harmoni oldukça etkileyici gözükmektedir.

Resim 115: Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Dağları, R.K.Ü.P., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

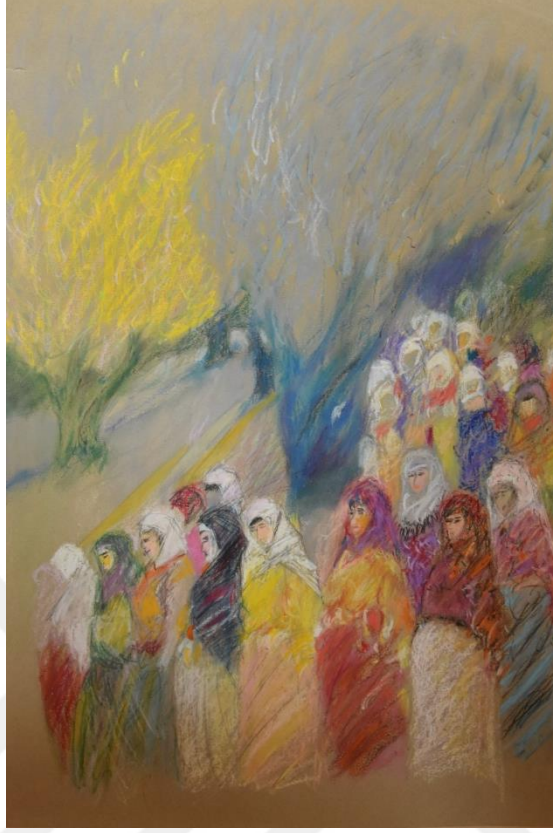
Resim 116: Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Evleri, R.K.Ü.P., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 117: Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Kadınları, R.K.Ü.P., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Karadeniz Kadınları çalışmasında alışılmış konu düzeninden çıkılmamıştır. Genellikle sarı, mavi ve bu iki rengin tonlamaları harmoni halindedir. Fakat sanatçı, kullandığı renklerin arasına mor, kırmızı, turuncu gibi renklerle canlı, kısa dokunuşlar yapmıştır. Kompozisyon bakımından yoğun bir kalabalığın olduğu ön tarafta kadınların sabah saatlerinde tarlaya çalışmaya gittikleri betimlenmiştir. Karadeniz yöresinde bu durum oldukça sıradandır. Kadınların üzerindeki kıyafetler, baş bağlama şekilleri onların köy kadını olduğunu yansıtmaktadır. Resmin alt tarafına doğru gidildikçe belirsizleşen figürler oradaki renk yoğunluğuyla toparlamıştır.

Resim 118: Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Dağ Manzarası, R.K.Ü.P., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 119: Haydar Durmuş, Pastel Boya Serisi, Karadeniz Kadınları 2, R.K.Ü.P., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 120: Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Köy Manzarası, R.K.Ü.S.B., 35x50

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş'un yaptığı çalışmaların hepsi birbiriyle bağlantılıdır. Her ne kadar tekniğini değiştirse de konuları bakımından çalışmaları aynıdır. Yağlıboya çalışmalarında da karşımıza çıkacak olan "Kıvrımlar Serisi"nin etkisi sulu boya çalışmalarında da kendini gösterir. (Bkz. Resim 121,122,123,124)

Resim 121: Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Gölgeleler, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2010

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 122: Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, İsimsiz, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 123: Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Köy Bahçesi, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2010

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Resim 124: Haydar Durmuş, Sulu Boya, Serisi, İsimless, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2017

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş suluboya çalışmalarında diğer çalışmalarından farklı olarak tek bir renk kullanarak kompozisyonu oluşturmuştur. Bu çalışmalarında bile ayrıntı o kadar net yansıtılmıştır ki resmin tamamına bakıldığı an tek renk oluşuna rağmen kompozisyonun gerçekçiliği gözün tamamladığı renkler dahil net anlaşılmaktadır.

Resim 125: Haydar Durmuş, Sulu Boya Serisi, Sonbahar Ağaçları, R.K.Ü.S.B., 35x50, 2011

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HAYDAR DURMUŞ'UN MÜZE GİRİŞİMİ

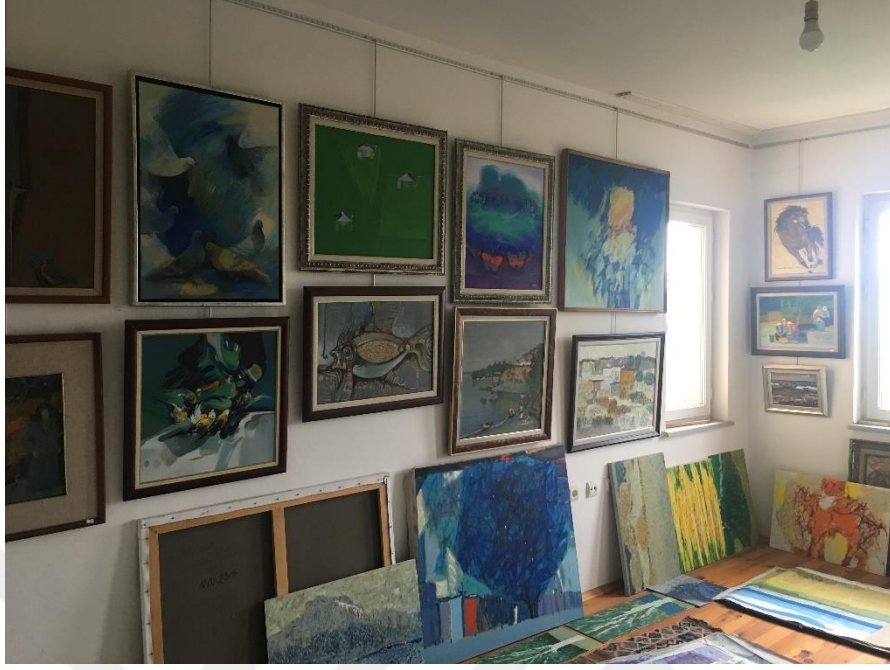
Geçmişten günümüze toplumun kültürel dokusunu bir araya getiren, araştıran, koruyan ve halkın gelişmesi için bu mirası bünyesinde bulunduran müzeler günümüzde toplumların çağdaş sayılabilmesi için temel kurumlar olarak kabul edilir (Tezcan Akmehtet, Ödekan, 2006, 49). Müzeler uluslararası gelişimi sağlamak adına önemli bir kültürel alandır. Müzeler içinde buldukları toplumlarda kültürel algıları yönlendirmede önemli bir rol oynar. Ayrıca müzeler toplumu bir araya getirme görevi üstlenir. Müzeler her sınıftan insanın aynı zeminde bir araya gelmeleri için uygun ortamlardır (Hooper-Greenhill, 1999: 28).

Türkiye’de müzeciliğin gelişimi ilk olarak İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesi adı altında Atatürk’ün emri ile 20 Eylül 1937’de kurulur. Türkiye’de bu tarihten sonra özellikle resim ve baskı alanında kişisel müzeler de oluşmaya başlar. Özel müzeler kişilerin çabalarıyla özel olarak yürütülmeye başlanır. Kişisel Resim Müzeleri Türkiye’de yaygın bir hal alır. Kişisel resim müzesi kurma isteği bulunan bir sanatçımız da Haydar Durmuş’tur.

Haydar Durmuş’un bu isteği yaşadığı eksiklik nedeniyle ortaya çıkar. 1970 li yıllarda Türkiye’nin yalnızca Ankara İstanbul gibi illerinde bulunan Devlet Güzel Sanatlar Galerileri 1978 yılında Trabzon’da da açılır. Ardından Trabzon’da Akbank Sanat Galerisi, İş Bankası Galerisi, Sağlık Müzesi açılır. Günümüzde ise sadece Mahmut Goloğlu, Hüseyin Kazaz, Hamamizade Kültür Merkezleri ulaşır. Trabzon resmi kayıtlara göre Türkiye’nin en çok ressam yetiştiren şehri olmasına rağmen bu konuda yetersiz kalır.

Haydar Durmuş öğrencilik yıllarından itibaren resimlerini saklayacak yeterli alanı olmadığı için birçok eserini kaybeder. Bu nedenle kendi özel mülkiyeti olan Arsinin Elmaalan köyündeki dört katlı evinin bir katını yaşam alanı, bir katını kendi özel çalışma atölyesi ve geri kalan iki katını ise eserlerini saklayabileceği alan olarak kullanmaya başlar. Haydar Durmuş eski çalışmalarına sık sık geri dönüp incelemek adına onları daha rahat görebileceği şekilde evinin duvarlarına asmaya başlar. Bu durum sanatçıda yeni bir fikrin oluşmasına neden olur. Çalışmalarını sanatçılara ve sanat severlere ulaştırmak adına bir “müze ev” projesi yapmaya karar verir.

Fotoğraf 14: Arsin Elmaalan Kötü Haydar Durmuş'un Evi

Kaynak: Aybüke Kolot Arşivi

Haydar Durmuş bu proje için neler yapabileceğini araştırır ve müze kavramının tam anlamıyla oluşması için başka sanatçıların eserlerinin de müzede bulunması gerektiğini düşünür. Bunun üzerine sanatçı ilk önce bir koleksiyon oluşturmak ister. Bu koleksiyona 2010 yılından günümüze kadar sanatçı dostlarından takas yöntemi ile aldığı yaklaşık 100 çalışmayı ekler.

Bu sanatçılar; Adil Ocak, Ahmet Kalkan, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Alaybey Karoğlu, Ali Candaş, Arif Alasgarov, Aslı Özen, Atilla Atar, Aydın Kaptan, Ayla Aksoyoğlu, Akdoğan Topaçlıoğlu, Tolga Akalın, Ayla Akyol, Aynur Ocak, Ayşe Sezer, Bedri Karayağmurlar, Bünyamin Balamir, Ceyhan Murathanoğlu, Canan Atalay, Canan Onur, Cenk Sezer, Cengiz Savaş, Cihan Çelik, Cuma Ocaklı, Dinçer Özen, Durmuş Ali Akça, Enis Aktaş, Ercan Ayçiçek, Erhan Lampir, Erşans Gönüller, Fikri Cantürk, Güler Akalan, Gültekin Serbest, Haluk Eviten, Hasan Akın, Hasan Pekmezci, Hüseyin Yüce, İhsan Çakıcı, İsmail Avcı, Kadir Şişkinioğlu, Kasım Bayramov, Leyla Afacan ,Mansur Caferov, Meher Bayramoğlu, Mehmet Güler, Mehmet Hacıfettahoğlu, Mehmet Örs, Metin Kayıkçı, Mustafa Ayaz, Mustafa Cinel, Mustafa Malkoç, Mustafa Orkun Müftüoğlu, Saim Tekcan, ,Müjde Ayan, Nevin Durmuş, Nevreş Akın, Nevzat Akoral, Numan Arslan, Nurcihan Velioglu, Nüket Atar, Okan Çağal, Okan Kölemen, Orhan Zafer, Osman Akbay, Osman Altuntaş, Özgür Eryılmaz, Raif Kalyoncu, Raşit Altun, Resul Rızayev, Saldıran Özmen, Sezai Kara, ,Sezgin Yüksel, Şükran Pekmezci, Temel Zihni, Tunç Tanışık, Turan Enginoğlu, Ursula Katipoğlu, Veli Sapaz, Veysel Günay, Yılmaz Helvacı, Yusuf Katipoğlu, Zehra Zengir, Zafer Gençaydın, Zeki Serbest, Zeliha Akçaoğlu ,Zuhal Arda, dır.

Bazı sanatçılardan birden fazla çalışma alan Haydar Durmuş yalnızca yağlıboya eserleri değil, baskı, suluboya gibi çalışmaları da koleksiyonuna eklemiştir. Haydar Durmuş'un koleksiyonundaki bazı sanatçıların çalışmalarına bakacak olursak;

Resim 126: Bedri Rahmi Eyüboğlu, Yağlı Boya, 17x93

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Bedri Rahmi Eyüboğlu sanat anlayışı bakımından “temalar” ressamıdır. Tüm büyük ressamlar gibi. O, bir konuyu bir resimde geliştirmek, yetkinleştirmek yerine birbirini izleyen birçok resimde değiştirmek, geliştirmek, yetkinleştirmek ister (Edgü,1978:1). Bedri Rahmi Eyüboğlu Fransa’da aldığı eğitimler sonrasında eserlerinde halk kültüründen kopmadığı noktalar olmuştur. Türkülerden esinlenerek resimler yapma isteğini dile getirmiştir. Haydar Durmuş’a koleksiyonu için hediye edilen bu eserde Türk kültürünü yansıtan doneler betimlenmiştir. 1960’larda kaligrafiyi mimariyle betimlemiş çalışmalar yapmıştır. Bu eserde Osmanlı dönemi yazı çalışmalarının izlerini taşımaktadır (Akgül Kocaman, 2014: 96).

Resim 127: Ali Candaş, Yağlı Boya, 70x70

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Kaya Özsezgin, Ali Candaş'ın sanatı için: “eserlerinde figürleri ana betimleme olarak kullanmakla beraber bu figürleri belirli oranda sanatsal motife uygulayarak çalışmalarına yansıtır. Bu durum onun figürün anlamlandırılma yönüne, ifade tarzına aynı zamanda kimliğine vizyon da kazandırır.” Demiştir (Özsezgin, <http://www.turkishpaintings.com>).

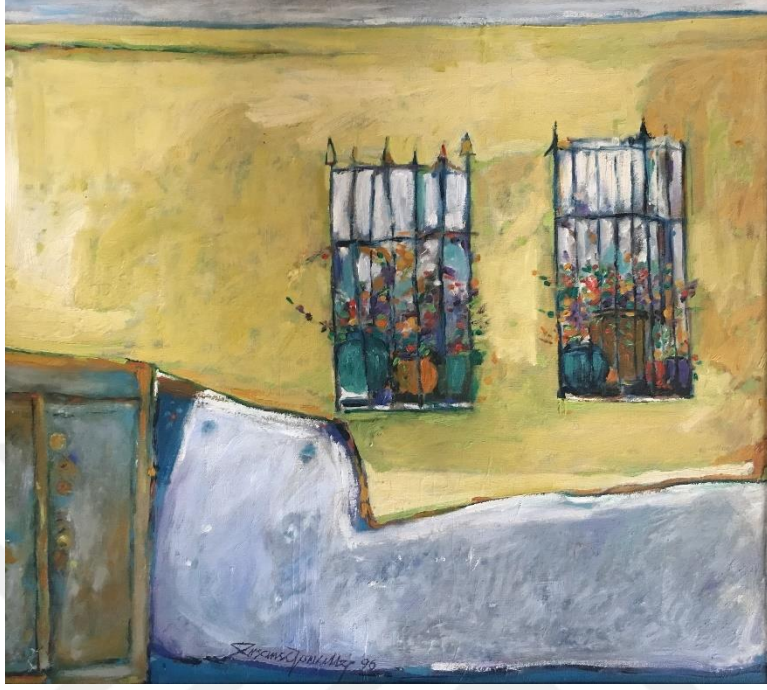
Bu çalışma Kaya Özsezgin'in anlatımını destekler bir betimlemedir. Ayrıca Ali Candaş eserlerinde kullandığı renklerde farklı olgular göze çarpmaktadır. Turuncu, mavi ve kırmızı gibi sık kullanılan renklerin arasına gri ve beyazın farklı bir görünümünü katması estetik vurgusunu ön plana çıkarmasını sağlar. Müze projesine destek amacıyla hediye ettiği çalışmada daha çok mavi rengi ile bu estetik algısını betimlemiştir.

Resim 128: Ercan Ayçiçek, Akrilik Boya, 65x81

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Resim 129: Erşans Gönüller, Yağlı Boya, 49x54

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Erşans Gönüller tıpkı Haydar Durmuş gibi Trabzon’lu bir sanatçıdır. Lise yıllarını beraber okuduktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü’ne beraber gitmişlerdir. Burada aynı sanat eğitimini almışlardır. Erşans Gönüller kendi sanat çalışmaları için; genellikle bol figürlü kompozisyonlar çalışırım, bunları yansira atelye kompozisyonlarımda vardır. Söylemiştir. Anadolu’nun farklı yerlerini öğretmen olduğu için çok gezmiştir ve eskiz alacak çok zamanı olmuştur. Tüm bu alt yapı çalışmalarını eserlerine aktarmıştır. 90’lı yıllardan sonra figüratif çalışmalarını azaltıp renk ve mekân olgusunu betimleyerek eserlerine aktarmıştır. Bu çalışmasında 90’lı yıllardan sonraki sanat anlayışının bir örneğidir.

Resim 130: Süleyman Saim Tekcan, Yağlı Boya, 123x95

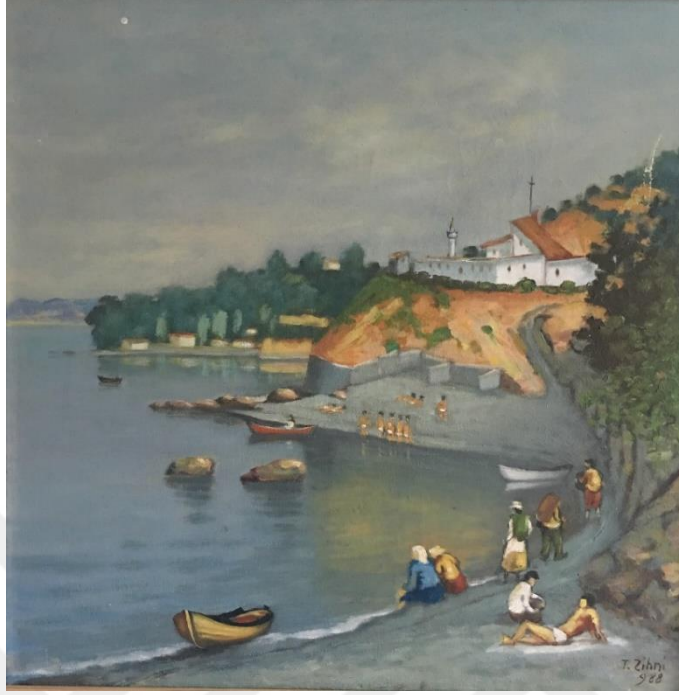

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Süleyman Saim Tekcan'ın çalışmalarında Türk çeşitlemeleri üzerinde yoğunlaştığı görülür. Anadolu kadını, Türk motifleri, kaligrafik düzenlemeler özellikle Türk toplumları için önemli olan at figürleri çalışmalarında yer almaktadır. Süleyman Saim Tekcan eserlerinde kullandığı at figürleri için durumu şöyle ifade etmiştir; at bizim kültürümüzde çok önemli bir yer tutuyor. Minyatürlerde at belki de minyatürlerin birinci ögesidir. At ayrıca hem Anadolu kültürünün simgesi hem de Avrupa resmine baktığımızda büyük ustalar dahil, figüratif resmin en önemli unsuru yine at oluyor (Koparan, 1991: 12).

Sanatçının çalışmalarının ana unsurlarını atın oluşturması süreci ise seksenli yıllara dayanır. Sanatçı Beykoz'da izlediği atları çizimlerine konu almaya başlamıştır. Daha sonra da Karadeniz'deki Riva sahilinde bulunan Riva atlarını... Çünkü at zengin kültürüyle birlikte altın kesim dediğimiz ölçüsü ve estetik boyutlarıyla verimliliği sunuyor. Zamanla atlar sanatçının zihinsel ve görsel dünyasını kaplar ve atları ölümsüzleştirmeyi amaçlar (Vural, 2015: 97,98).

Resim 131: Temel Zihni, Yağlı Boya, 55x55

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Resim 132: Zafer Gençaydın, Lavi, 25x30

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Zafer Gençaydın Gazi Eğitim Enstitüsü'nden 1963 yılında mezun olmuştur. Haydar Durmuş ile aynı hocalardan ders almış ve aynı yollardan geçmiştir. Adnan Turani Zafer Gençaydın'a "artık soyutlamaya geçebilirsiniz." dediğinde sanatçı tuvaline kapanmış ve çalışmalarına hiç ara vermemiştir. 1971 yılında Berlin'e sanat eğitimi almaya giden Zafer Gençaydın soyut çalışmalarını ön planda olan sanat anlayışıyla Türkiye'ye dönmüştür. Sanatın kendi içinde geçirdiği değişimler ve evreler çeşitlilik göstermektedir. Figüratif ve natüralist sanata bir tepki olarak oluşan soyut arayışlar ve soyut dışavurumculuk akımı Zafer Gençaydın'ın kendisini ifade etmek için seçtiği yoldur (Atakan, 2006: 31).

Aslında Zafer Gençaydın soyut-dışavurumcu resimler yapmak için özel bir çabası olmadığını sık sık dile getirmektedir. Eserleri bazen de lirik soyutlamalar olarak nitelenen sanatçı, içinden nasıl geliyorsa öyle çalıştığını, yaptığı resimlerin şu veya bu akımın içinde yer almasının kendisi için önemli olmadığını belirtiyor (Atakan, 2006: 3). Haydar Durmuş'a koleksiyonu için armağan ettiği bu çalışma da lirik soyutlama olarak adlandırdığı eserlerine bir örnektir.

Resim 133: Nevzat Akoral, Yağlı Boya, 50x70

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Akoral'da Haydar Durmuş gibi Gazi Eğitim Enstitüsü çıkışlı bir sanatçıdır. Bu iki sanatçıda Kastamonu Gököyde öğretmenlik yapmıştır. 1961 yılında yurt dışında sanat eğitimi almak için sınavlara giren Nevzat Akyol bu sınavı kazanmıştır. 1963 yılında tekrar Türkiye'ye dönmüştür. Sanata bakış açısı tıpkı Haydar Durmuş gibi; doğa ile baş başa kalıp resim çalışmak, modelden desen çizmektir. Bu olgular kişiye doğru görme yetisini kazandırmakta ve gözlem gücünü arttırmaktadır (Karakaş, 2006: 132).

Akoral'a göre sanat; yaratım sürecinde sanatçıların kendilerine bir sorun edininip ortaya koydukları soruna çözüm ararken birçok eser meydana getirmesidir. Resim samimiyet gerektirir.

Eğer ressam içinden geçenleri olduğu gibi tuvaline aktarıyorsa mutlaka fark edilir. Her sanatçı, yaşadığı her dönemde gerçekleri kendi duyguları ile yoğurarak yeni biçimlere dönüştürür. Bunu yaparken kendini asla çevresinden, gerçek dünyadan ayrı düşünemez. Yaptığı çalışmalarla dikkat çeken Akoral, yaptığı resimlerin kaynağı olarak yaşadığı çevreyi ve doğayı gösterir. Eserlerinden dolayı anlaşılama kaygısından çok hep ulaşamadım veya bir yere varamadım endişesi vardır. O hep resim yapmak ister ve içinde daima bir heyecan taşır. Bu heyecan bittiğinde işinin de biteceğini dile getirir (Karakaş, 2006: 132).

Haydar Durmuş'a hediye ettiği bu çalışma da iki sanatçının eserlerinde o kadar ortak nokta vardır ki bunu aldıkları eğitimin alt yapısına dayandırmak hiç de zor değildir. Betimlenen bu manzara resminde tıpkı Haydar Durmuş'un çalışmalarında olduğu gibi doğa soyutlamaya ithaf edilmiş gibi çalışılmıştır. Renkler neredeyse aynı tonlarda ve kompozisyon yerleşimi...

Resim 134: Mustafa Orkun Müftüoğlu, Yağlı Boya, 50x50

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Mustafa Orkun Müftüoğlu eğitimini Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde tamamlamıştır. Aslen Trabzonlu olan sanatçı hayatını İstanbul'da sürdürmektedir. Resimlerinde renk başat öğe olmamakla birlikte sembolik olarak işlevsellik kazanmakta ve vurgulananı ortaya çıkaran bir özellik de taşımaktadır (Baydemir, 2016: 128).

Resim 135: Hasan Pekmezci, Yağlı Boya, 50x23

Kaynak: Haydar Durmuş Koleksiyonu

Sanat serüveninin başında, Tintoretto ve Matisse'den çok etkilenen Hasan Pekmezci, sonraları ise Bosch, Bruegel, Caracaggio, Max Ernest, gibi sanatçılardan ve özellikle Alman Expresyonistleri, Sürrealistler'den etkilenmiştir. Pekmezci, hayal gücü ile usta anlatım gücünü aynı teknede yoğurmakta, sağlam kompozisyonlar, kararlı dinamik çizgiler, ağır başlı renkler, rahat lekeler, resimlerinin karakterlerini oluşturmaktadır (Özpolat, 1992: 5).

1965'ten bu yana sanat anlayışını kararlı bir şekilde sürdüren Pekmezci, düz yüzeylere karşın, yarı soyut formlarla aradığı dengeyi lirik bir anlatımla izleyiciye vermiştir (Özpolat, 1992: 8).

Pekmezci'nin resimlerinde hayal gücünün sınırlarını adanmakıllı zorlayan bir imgelem dünyası göze çarpar. Renklerindeki coşku ve taşkınlık nedeni ile dışa vurumcu renkçi, yarı soyut biçim ve figürleriyle, figüratif soyutlamacı, resimlerinde kullandığı spontane fırça vuruşlarıyla da lekeçiliği görülmektedir (Korucu,1996: 2).

Çalışmaları dört dönemde incelenebilen sanatçının bu eseri dördüncü döneme ait bir betimlemedir. Bu döneme 90'lı yıllarda başlamış ve günümüze kadarki süreçte insanla birlikte sonsuz çorak alanlar da vurgulanmıştır. İnsanın coşkusu, uçurtma ve balonlar yapılarak açığa çıkarılmıştır. Doğa teması, kuşlar, çiçekler, ağaçlar ve bahar dalları ile sık sık işlenmeye başlanmıştır (Sertcan, 1992: 14).

Haydar Durmuş müze koleksiyonuna eklediği sanatçı çalışmalarını evinde kendi oluşturduğu sergi alanlarında sergilemektedir. Bu süreç devam ederken sanatçı aynı zamanda müze kurulumu hakkındaki araştırmalarına devam etmektedir. Uzun araştırmalar sonucu müze açmak için dernek ya da vakıf kurulması gerektiğini fakat bu çalışmaların senelerce sürebileceğini öğrenir. Sanatçı bunun üzerine özel plastik sanatlar müzesi açmanın daha kolay olacağını fark eder. Bu durumda Arsin Belediyesiyle iletişime geçen Haydar Durmuş yardım talep eder. O dönemin Arsin Belediye başkanı, Haydar Durmuş'a yardım edeceği konusunda söz verir. Fakat yıllar geçmesine rağmen süreçte bir ilerleme kaydedilemez. Haydar Durmuş bu durum karşısında şu sözleriyle sitemini dile getirir: *“Ben emekli bir memur olarak farklı birçok sanatçının eserlerini bir araya getirebiliyorsam devlet kurumları bundan çok daha iyisini yapabilir. Kişisel olarak gösterdiğim bu çabayı görmelerini isterim.”* Bu süreçte en büyük desteği sanatçı dostlarından alan Haydar Durmuş başlangıçta arkadaşları tarafından bu kadar destek göreceğini tahmin etmez. Gerek arkadaşları gerekse de yetiştirdiği öğrenciler hocalarının müze girişimini destekler ve galerilerle iş birliğine girmeye çalışırlar. Öğrencisi Necati Şeydi Ferahoğlu müze girişimleri için birçok galeri sahibiyle görüşür fakat bir sonuç elde edemez.

Haydar Durmuş 2010 yılından beri kendi imkanlarıyla müze ev projesine ziyaretçileri kabul eder. Şehir merkezine uzak olan ağaçlar içerisinde bir köy evidir. Haydar Durmuş bu konuyla ilgili; *“Dünyanın hiçbir yerinde böyle doğal bir güzellik içerisinde bir müze yoktur. Benim amacım gerek benim çalışmalarında gerek diğer sanatçı dostlarımda çalışmalarındaki doğayı birebir canlı kaynağı ile birlikte izletmektir.”* (Haydar Durmuş ile kişisel görüşme, 15.06.2017).

Haydar Durmuş müzelerle ilgili düşüncelerini şu sözlerle ifade eder: *“Müzelerin bir yönü de eğitim kurumu olmalarıdır. Bu nedenle müze görevlilerinin sanat mezunu kişiler olmalıdır.”* demiştir.

Müze açma girişimi devam eden Haydar Durmuş'un çabaları yetersiz kalsa da halen farklı sanatçılardan eserler toplamaya devam eder. Farklı galerilerden gelen kişiler tarafından gezilen müze için incelemeleri devam eder. Müzede tespit edilen 100 sanatçının eseri yer alır. Bunlar, peyzaj, natürlmort, baskı, gibi çalışmalardır. Türkiye'nin önde gelen sanatçıların da eserlerinin yer aldığı müze-ev halen resmi olarak müzeye dönüştürülemediği.

SONUÇ

Hayatı ve sanat eserleri konu olarak ele alınan sanatçı Haydar Durmuş'un çalışmaları renk, tema, malzeme kullanımı bakımından incelenmektedir. Haydar Durmuş'un resimleri Yalnızlar, Korkuluklar, Duyarsızlar Serisi, Natürmort Serisi, Figüratif Kompozisyonlar Serisi, Portreler Serisi, Karadeniz Peyzajları Serisi, Soyut Denemeler Serisi ve Kıvrımlar Sersisi olmak üzere yedi başlık olarak altında sınıflandırılmıştır. Haydar Durmuş eserlerinde çoğunlukla kullandığı mavi, yeşil, sarı, mor renklerini Karadeniz temasıyla bütünleştirerek kullanmaktadır. Sanatçının eserlerinde kullandığı bu detayların hepsi ek-5'te hazırlanan tabloda ayrıntılı biçimde gösterilmektedir. Oluşturulan bu tablo Haydar Durmuş'un genel sanat anlayışını belirtir. Hazırladığımız bu tez sanat alanına literatür bakımından yenilik getiren bir çalışmadır. Çalışmanın odağı sanatçının aldığı eğitimler sonrası eserlerine yansıttığı üslup gelişimidir.

1960'lı yıllarda Türkiye'de sanat eğitimi İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde verilmektedir. Türkiye'deki sanat ortamının öncülüğünü yapan bu iki kurum 1950'li yıllarda yurt dışında eğitim alan sanatçıların yurda dönmesiyle Türk Resim Sanatına farklı bakış açısı kazandırır. Bunun nedeni yurtdışından dönen sanatçıların İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde hoca olarak göreve başlamalarıdır.

Sanatçı Haydar Durmuş'un 1962 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünü kazanması onun hayatının dönüm noktası olur. Bu tarihten itibaren Haydar Durmuş sanat çalışmalarında çeşitli resim dili geliştirir, farklı bakış açılarını eserlerine yansıtır. 1962-1965 yılları arasında aldığı sanat eğitimi Haydar Durmuş için temel bilgilerinin atıldığı yıllardır. Okul yıllarında yaptığı çalışmalarla hocası Adnan Turani'yi etkilemeyi başarır. 1930'lu yıllarda ortaya çıkan D grubu gibi kitlesel sanat grupları 1960'lı yıllarda artık yerini bireyselliğe bırakır. Haydar Durmuş 1965 yılında mezun olduktan sonra öğretmen olmayı hiç düşünmediği halde Kastamonu Gököy'e atanır. Burada sanat çalışmalarını devam ettirir. 1971 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde ilk sergisini açar. Bu sergi Haydar Durmuş'un 56 yıllık sanat hayatı boyunca devam ettireceği sergilerinin başlangıcıdır. Sanatçı ömrü yettiği sürece yalnızca resim yapmak istediğini dile getirir. Hayatı boyunca hedefi yalnızca sanat eserleri meydana getirmek ve onları sergilemektir. Bu nedenle yapılan resim yarışmalarına neredeyse hiç katılmadı. Genellikle çalışmalarını sergi amaçlı devam ettirdi. Yapılan araştırmaya göre ulusal ve uluslararası 50 ye yakın sergi açar.

Sanat hayatı Arsin'in Elmaalan köyünde eline geçen kömür parçasıyla evinin duvarına resim yapmasıyla başlayan Haydar Durmuş'un çalışmalarındaki gelişim Türkiye'nin yaşam şartlarına, 60lı 70li yıllardaki sanat ortamına, sanat ortamına getirilen yeniliklere bakılarak incelenmiştir. Bu yenilikler sanatçının yöresellik tavrını soyut bağlamla bütünleştirip eserlerine farklı bir bakış açısı kazandırır. Yöresellik ve soyut kavramlarını bir araya getirmek Haydar Durmuş'un sanat dünyasına kazandırdığı bir yeniliktir.

Haydar Durmuş'un eserleri incelendiğinde değişmeyen tek unsurun Karadeniz olduğu fark edilir. Karadeniz konusunu betimlemesi yıllar içerisinde farklılık gösterse de doğasından hiç kopmaz. Çalışmalarını 70li yıllarda küçük bir odada sürdüren sanatçı şimdilerde etrafı camlarla çevrili olan ve bu nedenle doğayı her daim izleyip çalışmalarına aktardığı, Arsin Elmaalan köyündeki evinin çatı katındaki atölyesinde sürdürmektedir.

Haydar Durmuş'un çalışmalarında doğayı betimlemek vazgeçilmez olsa da "Natürmort Serisine" pek ağırlık vermediği dikkat çeker. Ayrıca figürlü kompozisyonları kendine has üslubuyla karşımıza çıkar. Haydar Durmuş 1965 yılında mezun olduğu süreçte daha çok Baskı ve Karikatür çalışmalarını sürdürmektedir. Sanatçının bu eserleri incelendiğinde karikatür çalışmalarında konu bakımından siyasete eleştirel bakışlı olarak eserler ortaya çıkardığı görülür. Baskı çalışmalarında ise Karadeniz temasını betimlemeyi devam ettirir. Haydar Durmuş'un sanatçı kişiliğini önemli kılan kendi yöresel konularını batıdan gelen soyut çalışmaların etkisiyle resmetmesidir. Sanatçının eserleri incelendiğinde Karadeniz doğası içerisinde yer alan sarı, yeşil, mavi, kahverengi gibi renklerin kullanılması bunun kanıtıdır. Doğanın yaşadığı mevsim geçişleri Haydar Durmuş'un eser tarihleriyle karşılaştırılır ve kullanılan renklerin mevsimlerle olan ilişkisine rastlanır.

Haydar Durmuş'un eserlerini dönem dönem ayırmak zordur. Çünkü hepsi birbirine bağlı olarak çalışılmıştır. Örneğin 70'li yıllarda yaptığı bir çalışmanın etkilerini 2000'li yıllarda yaptığı çalışmasına taşınması onun için rastlanılan bir yöntemdir. Bu nedenle müze projesine kendi işlerini bir arada sergilemek için başlamıştır. 2010 yılında müze ev projesi kapsamında araştırmalara başvurmuştur. Haydar Durmuş bu araştırmaları sürdürürken müze projesi içerisinde farklı sanatçıların eserlerine de yer vermek ister ve sanatçı dostlarından takas yöntemi ile çalışmalar almaya başlar. Sanatçının müze projesi için koleksiyonunda tespit edilen ve fotoğraflanan 100 eser bulunmaktadır. Müze ev projesini Trabzon'da gördüğü eksikliği gidermek adına devam ettiren sanatçı gerekli manevi desteği alamayınca çalışmalarını bir süre yavaşlatmıştır.

Günümüzde halen Arsin Elmaalan köyündeki müze ev projesi için özel istekle ziyaretçi kabul etmektedir. Sanatçı çalışmalarını geliştirmek adına fırsat buldukça doğa gezileri yapmış ve buradan yaptığı küçük poşadları eserlerine taşımıştır. Haydar Durmuş, eserlerinde tek bir üslup biçiminden kaçınmıştır. Bunun nedeni yaşamı boyunca sanat anlamında yenilikler, farklı tekniklere duyduğu heyecan ve deneysel tavidir. Sanattaki gelişmeleri yakından izleyen Haydar Durmuş kendi tarzına uygun olarak bu gelişmeleri denemekten korkmamıştır. Yaptığı bu yenilikler sonrasında sanatını her daim sorgulamaktadır.

Haydar Durmuş'un sanatı göz önüne alındığında sanatçının kompozisyon bütünlüğünü birinci planda tuttuğu görülür. Onun için önemli olan eseri hangi malzemelerle nasıl ortaya çıkardığı değil eser üzerindeki yansıtılan duygudur. Çalışmalarına ve sanat dünyasına o kadar bağlıdır ki sanat için yapabileceği ne varsa onun için çalışmaktan vazgeçmez. Bu nedenle kurmaya çalıştığı müze projesinin hiçbir maddi beklenti kaygısı olmadan yalnızca sanat adına bir proje olması için çabalamaktadır.

Yapılan araştırmalarda Haydar Durmuş'un adını Nurullah Berk ve Kaya Özsegin kitaplarında, Milliyet Sanat Gazetesinde, 1970'li yıllarda yayımlanan İleri ve Sanat Aylık Güzel Sanatlar dergisinde, Dyo, kültür sanat yayınlarının sergi kataloglarında görmek mümkündür.

Haydar Durmuş ile ilgili çok fazla yazılı kaynak bulunmamakla birlikte, sanat hayatı boyunca ortaya koyduğu yapıtlar, sanatının anlatım biçimi onun kişiliği hakkında ipuçları verir. Resimlerinde, baskılarında, karikatürlerinde kendi özgün tarzını yansıtmaktan vazgeçmeyen Haydar Durmuş soyut akımın etkileri ile yöresellik kavramını harmanlayıp kendi üslubuyla Türk resmine önemli bir katkı sağlamıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akdeniz, Halil (1989), **Adnan Turani**, Çağdaş Türk Plastik Sanatları Yayın Dizisi, Ankara.
- Ashier, Mustafa (1987), **Türk Özgün Baskısı Resim Sanatında Tahta Oyma- Basmanın Yeri**, Ankara Üniversitesi Matbaası, Ankara.
- Aksel, Malik (2011), **Sanat ve Folklor**, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Akleman E, vd. (2000), **Making Extreme Caricatures with a New Interactive 2D Deformation Technique with Simplicial Complexes**, Proceedings of Visual, Mexio.
- Atakan, Nuriye (2006), **Sanatçı ve Eğitimi Olarak Zafer Gençaydın**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- “Batan Gemi” (02.03.1958), **Milliyet Gazete Arşivleri**, 1.
- Başkan, Seyfi (2014), “Türk Resminde Modernite ile İlk Temas: 1940-1960”, **İdil Dergisi**, 3, 100-101
- _____ (2014), “Türk Resminde Yeni Eğilimler ve Kavramsallık Arayışları: 1960-1980”, **Zeitschrift für die Welt der Türken Dergisi**, 6(3), 101-108.
- Bacaksız, Esra (2009), **Özgün Baskı Tekniklerinin İncelenmesi**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baydemir, Güliz (2016), **Türk Resim Sanatında Renk Kullanımı**, Yayınlanmış Sanatta Yeterlik Eser Metni, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Berk, Nurullah ve Özsezgin, Kaya (1983), **Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi**, 3.Baskı, Kültür Yayınları, Ankara.
- Coşar, Sait (2010), “Edebiyatın Karikatürize Halleri”, **Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turcic**, 5(2), 689-690.
- Duben, İpek (2007), **Türk Resmi ve Eleştirisi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Edgü, Ferit (1978), **Bedri Rahmi Babatomiler**, Kaya Basımevi, İstanbul.
- Erzen, Jale (1983), “Yeni Eğilimler, Genel Bir Değerlendirme”, **Boyut Plastik Sanatlar Dergisi**, 2(18), 3-7.

Hooper- Greenhill, Eilean (1999), **Müze ve Galeri Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Kültür Yayınları, Ankara.

İskender, Kemal (1997), “Ölü doğa”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi içinde**, 3 (1406- 1407) Yem Yayınları, İstanbul.

İlim, Kültür, Sanat ve Çevre (1993), “Sanatçı Haydar Durmuş”, **Yunus Dergisi**, 3, (44).

Karakaş, Elif (2006), **Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü 1932- 1980 Dönemi Linol Baskı Resim Çalışmaları ve Nevzat Akoral**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kocaman Akgül, Elif (2014), **Cumhuriyet Döneminde Geleneksel Tarzda Çalışan Türk Ressamlar**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Koparan, Ergin (1991), **Anadolu Uygarlıklarının Çağdaş Yorumu: Süleyman Saim Tekcan**, Anons Yayınları, Ankara.

Korucu, Rıza (1996), **Hasan Pekmezci'nin Türk Resim Sanatı'nın Gelişmesindeki Yeri, Hayatı ve Sanatının İncelenmesi**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi - Mesleki Eğitim Fakültesi.

Özpolat, Nursel (1992), **Baskı Resim Sanatçısı Olarak Hasan Pekmezci**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özsezgin, Kaya ve Aslıer, Mustafa (1980), **Başlangıçtan Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, Tıglat Yayınları, İstanbul.

Sertçan, Şükrü (1992), **Hasan Pekmezci ve Sanatı**, Yayınlanmış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi - Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.

Tezcan, Akmehmet ve Kadriye Ödekan, Ayla (2006), Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişim, **İtü Dergisi Yayınları**, 3, 49, İstanbul.

Toka, Serdar (2013), **Sanat ve Tasarım Dergisi**, 12, 159.

Tuncay, Mete (2002), Siyasal Gelişmenin Evreleri, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi içinde**, 7 (196-199), İstanbul.

Turani, Adnan (2006), **Turani**, Kültür Yayınları, Ankara.

_____ (2003), **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Uçan, Bahadır (2017), **Karikatürün Bilgisayar Destekli Analizi: Türkiye-Avustralya Mukayesesi** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uysal, Arzu (2009), **Yüzün Ötesi-Portre Kurmak Üzerine...**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.

URL, “Özsezgin” (t.y.), <http://www.turkishpaintings.com> (20.05.2019)

Üren, Eşref (1978), “Resim Sanatından Yankılar”, **Ülkü Siyasi Edebi Aylık Sanat ve Fikir Dergisi** 122 (27).

Vural, Hamide (2015), **Karikatürün Bilgisayar Destekli Analizi: Türkiye-Avustralya Mukayesesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

Ek 1: Haydar Durmuş'un Katıldığı Sergiler

1964-1978- Yağlıboya Sergileri, Devlet Güzel Sanatlar Galerileri, Ankara İstanbul, İzmir

1969-Karikatür Sergisi, Sağlık Müzesi, Trabzon

1970- Ağaç Baskı Sergisi, Yağlı Boya Sergisi, Sağlık Müzesi, Trabzon

1971- Yağlı Boya Sergisi, TRT Resim Heykel Galerisi, Ankara

1971- Yağlı Boya Sergisi, Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara

1972-1978- Dyo Resim Sergileri, Ankara İstanbul, İzmir

1972- Baskı Sergisi, Almanya

1972-1983- Yağlı Boya ve Baskı Sergileri, Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Cemiyeti, Ankara, İstanbul, İzmir

1973- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara

1974- Yağlı Boya Sergisi, Sağlık Müzesi, Trabzon

1974-1983- Karma Çalışmalar, Trabzon Sanatçılar Derneği, Trabzon

1975- Yağlı Boya Sergisi, Sağlık Müzesi, Trabzon

1975- Ağaç Baskı Sergisi, KTÜ Mimarlık Fakültesi Sergi Salonu, Trabzon

1976- Karikatür Sergisi, Makine Mühendisleri Odası, Ankara

1976- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon

1977- Yağlı Boya Sergisi, Festival Açık Alanı, Arhavi

1977- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara

1977- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon

1977- Karikatür Sergisi, 4. Uluslararası Nasreddin Hoca Sergisi, Ankara

1977- Karikatür Sergisi, Uluslararası, Yunanistan

1978- Yağlı Boya Sergisi, Resim Heykel Müzesi, İzmir

1978- Yağlı Boya Sergisi, Taksim Sanat Galerisi, İstanbul

1979- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon

1980- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon

1981- Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara

Ek 1: (Devam)

- 1982-** Yağlı Boya Sergisi, Artisan Sanat Galerisi, Ankara
- 1983-** Yağlı Boya Sergisi, Hobi Sanat Galerisi, İstanbul
- 1984-** Yağlı Boya Sergisi, İş Sanat Galerisi, Trabzon
- 1984-** Yağlı Boya ve Pastel Boya Sergisi, Parmak kapı İş Sanat Galerisi, İstanbul
- 1985-** Baskı Sergisi, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Trabzon
- 1986-** Yağlı Boya Sergisi, Bedesten Sanat Galerisi, Ankara
- 1986-** Yağlı Boya Sergisi, Resim Heykel Müzesi, İzmir
- 1987-** Yağlı Boya ve Pastel Boya Sergisi, Parmak kapı İş Sanat Galerisi, İstanbul
- 1988-** Yağlı Boya Resim Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon
- 1990-** Yağlı Boya Sergisi, Türk Amerikan Derneği, Ankara ve Yurtdışı
- 1991-** Fotoğraf Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon
- 1991-** Yağlı Boya Sergisi, Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi, Trabzon
- 1992-** Yağlı Boya Sergisi, Emek Sanat Galerisi, Ankara
- 1995-** Yağlı Boya Sergisi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sanat Galerisi, Ankara
- 1995-** Yağlı Boya Sergisi, Fortuna Sanat Galerisi, Ankara
- 1995-** Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ordu
- 1995-** Yağlı Boya Sergisi, İlayda Sanat Galerisi, Ankara
- 2004-** Yağlı Boya Sergisi, Soyut Galeri, Ankara
- 2006-** Yağlı Boya Sergisi, Milli Piyango Talih Kuşu Sanat Galerisi, Ankara
- 2009-** Yağlı Boya Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon
- 2018-** Yağlı Boya Sergisi, Akçaabat Belediyesi Resim ve Fotoğraf Müzesi, Trabzon

Ek 2: Katıldığı Resim Yarışmaları Listesi

1977- 11. Dyo Resim Yarışması Jüri Özel Ödülü

1978- 12. Dyo Resim Yarışması Jüri Özel Ödülü

1978- Karsusan Resim Yarışması Birincilik Ödülü

1988- Trabzon Kültür Müdürlüğü Resim Yarışması Mansiyon Ödülü

1989- Ordu İli Resim Yarışması Birincilik Ödülü

1990- Ordu İli Resim Yarışması İkincilik Ödülü.

Ek 3: Belgeler

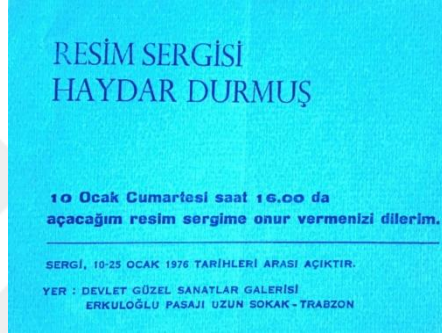
Ek 3.1. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1974

3 HAZİRAN 1974
SAAT 18.00 DE
TRABZON SAĞLIK MÜZESİNDE
AĞ ACABIM
RESİM SERGİSİNE
ONUR VERMENİZİ DİLERİM.
HAYDAR DURMUŞ

NOT: sergi 13 Hazirana kadar açıktır.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.2. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1976

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.3. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1977

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.4. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1977

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.5. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1983

Hobi

HAYDAR DURMUŞ
Resim Sergisi
21 Ekim - 10 Kasım 1983
ONURLANDIRMANIZI RICA EDERİZ.

HAYDAR DURMUŞ

1942 Fikriyatçı Arayışçı dâğılım,
1962 Yabancı Lise mezunu
1965 Ankara Güzel Edebiyat Fak. Resim Bolumundan mezun oldum,
Okunmadığım resim, grafik ve Karikatür dallarında, bir hayatım oldu.

KİŞİSEL SERGİLERİ

1968 Karaköy Serresuallık Müzesi / TRABZON
1970 Akademi'deki Yabancı Sergisi / Tuzla Müzesi / TRABZON
1971 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1972 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1973 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1974 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1975 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1976 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1977 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1978 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1979 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1980 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1981 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1982 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA
1983 Trabzon Sergisi / Devlet Güzel Sanatlar Lisesi / ANKARA

KARMA SERGİLER

1968-1970 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1971-1972 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1973-1974 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1975-1976 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1977-1978 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1979-1980 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1981-1982 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA
1983 Devlet Resim ve Heykeller Sergisi / ANKARA

Açılış: 21 Ekim Cuma Saat 17.30'da
Adres: HOBİ Sanat Galerisi Yağlı Köneği
Cad. Petiş 85 Tel.: 146 72 81

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.6. Haydar Durmuş'un Temel Zihni ile Birlikte Açtığı Sergi Davetiyesi, 1985

• TEMEL ZİHNİ
• HAYDAR DURMUŞ

Resim Sergisi

Açılış : 18 Mayıs 1985
Saat : 17.30

**AS TURİZM (Meydan Parkı Karşısı-İl Kültür ve Turizm
Müdürlüğü Yanı) TRABZON**

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.7. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1987

*Haydar Durmuş
Tescan Sağlam
Resim Sergilerini
Onurlandırmanızı Dilerler.*

*Sergi Süresi : 11 Mayıs 23 Mayıs 1987
İstiklal Köşkü : 11 Mayıs 1987 Saat 17.30*

PARMAKKAPI İŞ - SANAT GALERİSİ
İstiklal Caddesi Yüreklî Han Kat : 2
Beyoğlu - İSTANBUL
TF : 144 39 21
Galeri Pazar Günleri Hariç Her gün
12.00 - 19.00 Saatleri Arasında Açılır.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.8. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1987

Haydar Durmuş
resim sergisi
11-29 MAYIS 1987

PARMAKKAPI İŞ SANAT GALERİSİ

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.9. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1989

HAYDAR DURMUŞ
1919 Trabzon - Anıtsız Spina Etnografik Müzesi (dijitalizasyon 1992'de Ru-
biya Köpüzoğlu tarafından)
1922 Trabzon Lisesi
1926 Ankara Atatürk İlkokulu
1926-48 Kuzeyden Gelmiş ve İstanbul'a Gidenlerin Resim Öğretimi
1930-79 Trabzon Etnik Müzesi'nin Okulu Resim Öğretimi
1979-1989 Trabzon Havuz Ovası'na Resim Öğretimi

Ankara ve İzmir Resim Heykeli Müzesi'nde, Bursa İktisadiyyat
Bölgesi, Balıkesir, İzmir, Ankara Kurumlarında, yurtiçinde ve
dışarıda gerçekleştirilen sergiler
Çok sayıda resim grubu ve sanatçı çalışmalarında katılmıştır

KİŞİSEL SERGİLER
1969 Karaköy Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1970 Ağaçbaşı - Yedigöller Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1971 Yedigöller Resim Sergisi, Devlet Gözet Sanatları Galerisi Ankara
1972 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1973 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1974 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1975 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1976 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1977 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1978 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1979 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1980 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1981 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1982 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1983 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1984 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1985 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1986 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1987 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon
1988 Yedigöller Resim Sergisi, Sağlık Müzesi Trabzon

GRUP SERGİLERİ
1964-78 Devlet Resim ve Heykeli Sergisi Ankara
1971 1987 Resim ve Heykeli Yarışması Trabzon
1972 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Yurtiçi
1973 89. Bileşim Resimleri ve Heykelleri Sergisi Ankara
1974 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1975 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1976 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1977 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1978 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1979 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1980 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1981 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1982 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1983 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1984 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1985 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1986 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1987 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara
1988 Çarşıya Türk Çocukları Sergisi Ankara

ÖZELLİKLER
1977 11. Dış Resim Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1978 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1979 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1980 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1981 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1982 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1983 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1984 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1985 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1986 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1987 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara
1988 1987 Resim ve Heykeli Yarışması, Jüri Üyesi, Çarşıya Türk Çocukları Sergisi, Ankara

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.10. Türk Amerikan Derneği Sergi Bilgilendirmesi, 1990

TÜRK AMERİKAN DERNEĞİ İsuzu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası Koleksiyonundan Çağdaş Türk Resmi (2) Açılış: 13 Şubat, 1990 12:30 - 19:30 Sergi: 14-28 Şubat, 1990 12:00 - 19:00 M. E. Hekimgil Sanat Galerisi Cinnah Caddesi No. 20, Kavaklıdere	TURKISH AMERICAN ASSOCIATION Exhibit of Contemporary Turkish Paintings From the Collection of The Isuzu Plastic Arts Foundation and Data Bank Opening: February 13, 1990 9:30 - 7:30 p.m. Exhibit: February 14-28, 1990 12:00 - 7:00 p.m. M. E. Hekimgil Art Gallery Cinnah Caddesi 20, Kavaklıdere
--	--

İSUZU PLASTİK SANATLAR VE BİLGİ BANKASI
22-11-1987 tarihinde emare ve müdâralı Kemal Isuzu
Sanatları kurulan Isuzu Plastik Sanatlar ve Bilgi
Bankası'nın amacını haber ve bilginler Türkiye ve İstikbalde
tarafından, siyasi, işleri, mekânları, kitap, almanya, banka
gelişimine katkıda bulunur; sanatçı, kurum ve
sanatçılara, öğrencilere, her türlü ilköğretim, orta
ve basit beğenileri sunarak, Okuma, Akademi, Ayrıntı
muhabirleri almasıdır. Türk ve dünya sanatçılarına her
şey için bilgilendirme satın alması veya hediye edilmiş
 kitap ve sergi yerleri, sanatçı koleksiyonları, kitapları,
 yayımlı, Pissinik Sanatlar Müzesi'nin koleksiyonunu
 geliştirmek için bilgilendirme ve bir arada çalışmaları olan sanat
 eserleri kuruluşu satın almasıdır.
Her yıl düzenlenen olan sergiyi tanıtan sergilerinde
 Isuzu Plastik Sanatlar Vakfı koleksiyonlarında yapılan
 etkinlikler çağdaş Türk sanatından kesitler ziyareti
 sunulmaktadır.
İSUZU PLASTIC ARTS FOUNDATION AND DATA BANK
Archivist and information consultant Kemal Isuzu
established the Isuzu Plastic Arts Foundation and Data
Bank on December 22, 1987. The Data Bank maintains a
computer archive, in English and Turkish, of all documents
and printed matter sent in by artists, organizations and
other patrons. The Arts Library houses both Turkish and
foreign purchased or donated art books and magazines.
Outstanding art pieces are brought in to enrich the
Foundation Plastic Arts Museum.
The Isuzu Plastic Arts Foundation also hosts annual
exhibits of Turkish paintings taken from its collection.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.11. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1991

26 EKİM 1991 - 18:00

DEVLET GÜZEL SANATLAR GALERİSİ - TRABZON

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.12. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1992

HAYDAR DURMUŞ ● RESİM SERGİSİ

1945 Yılında Trabzon'da doğdu.	1977 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon	1986 Yağlıboya Resim Sergisi Bedesten Sanat Galerisi, Ankara
1962 Yılında Trabzon Lisesinden,	1977 Yağlıboya Resim Sergisi Arhavi Festivali, Arhavi	1986 Yağlıboya Resim Sergisi Resim Heykel Müzesi, İzmir
1965 Yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünden mezun oldu.	1977 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon	1987 Yağlıboya Pastel Resim Sergisi Parmakkapı İş Sanat Gal., İstanbul
1965-1989 yılları arasında orta öğretimde resim öğretmenliği görevinde bulundu.	1978 Yağlıboya Resim Sergisi Resim Heykel Müzesi, İzmir	1988 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon
Halen KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünde görev yapmaktadır.	1978 Yağlıboya Resim Sergisi Taksim Sanat Galerisi, İstanbul	1991 Yağlıboya Resim Sergisi Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi, Trabzon
KİŞİSEL SERGİLERİ	1979 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon	ÖDÜLLER
1969 Karikatur Sergisi Sağlık Müzesi, Trabzon	1980 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon	1977 11. DYÖ Resim Yarışması Jüri Özel Onur Belgesi, İzmir
1970 Ağaçbaskı-Yağlıboya Sergisi Sağlık Müzesi, Trabzon	1981 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara	1978 12. DYÖ Resim Yarışması Jüri Özel Onur Belgesi, İzmir
1971 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara	1982 Yağlıboya Resim Sergisi Artisan Sanat Galerisi, Ankara	1978 Karsuana "Karadeniz Su Ürünleri San. Amblem Yarışması 1.lik Ödülü, Trabzon
1973 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara	1983 Yağlıboya Resim Sergisi Hobi Sanat Galerisi, İstanbul	1988 Trabzon Kültür Müdürlüğü'nün düzenlediği "Sanatçıların Gözüyle Atatürk" konulu Resim Yarışması Başarı Ödülü ve Mansiyon, Trabzon
1974 Yağlıboya Resim Sergisi Sağlık Müzesi, Trabzon	1984 Yağlıboya Resim Sergisi Sanat Yapım, Ankara	1989 Ordu İli Resim Yarışması 1.lik ödülü
1975 Yağlıboya Resim Sergisi Sağlık Müzesi, Trabzon	1984 Yağlıboya Resim Sergisi İş Sanat Galerisi, Trabzon	1990 Ordu İli Resim Yarışması 2.lik ödülü
1975 Ağaçbaskı Sergisi KTÜ Mimarlık Fakültesi Sergi Salonu, Trabzon	1984 Yağlıboya-Pastel Resim Sergisi Parmakkapı İş Sanat Gal., İstanbul	Trabzon, Ankara ve İstanbul'da pek çok karma sergiye katılmıştır.
1976 Yağlıboya Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Trabzon		

23 KASIM
13 ARALIK 1992

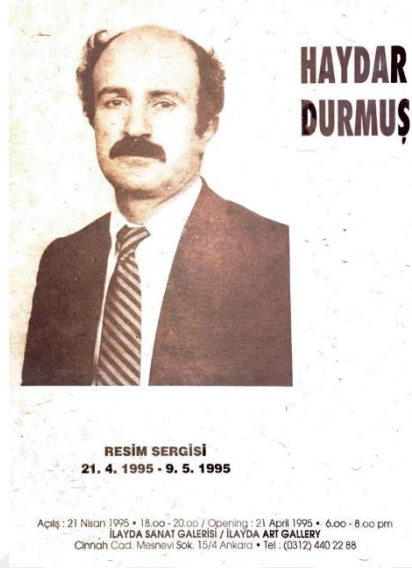
Açılış Kokteyli:
23 Kasım 1992, Saat. 18.00

SANATYAPIM
YAYINCILIK TİC.LTD.ŞTİ.
ÇİFTLİK CAD. 35/1. ŞENYUVA
TEL: 222 19 06 ANKARA

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.13. İlayda Sanat Galerisi Sergi Afişi, 1995

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.14. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1995

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.15. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1995

İş-Sanat Galerisi
Türkiye İş Bankası Trabzon Şubesi
Zemin Kat

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.16. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1995

Haydar DURMUŞ
RESİM SERGİSİ

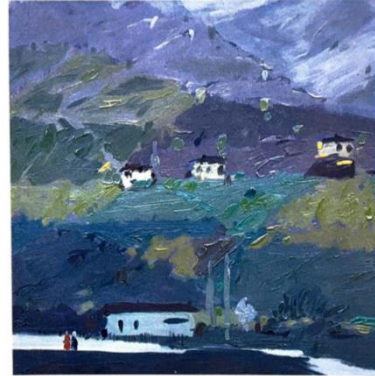
12-26 OCAK 1995

Açılış Kokteyli Saat 18.30 - 20.30

1945 Yılında Trabzon'da doğdu.1962 yılında Trabzon Lisesi'nden, 1965 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünden mezun oldu. 1965-1989 yılları arasında orta öğretimde resim öğretmenliği görevinde bulundu. Halen K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi Resim -İş Eğitimi Bölümünde görev yapmaktadır.

ÖDÜLLER

1977 11. DYO Resim Yarışması Jüri Özel Onur Belgesi, İzmir
1978 12. DYO Resim Yarışması Jüri Özel Onur Belgesi, İzmir
1978 KARSUSAN Amblem Yarışması Birincilik Ödülü, Trabzon
1988 Trabzon Kültür Müdürlüğü, "Sanatçıların Gözüyle Atatürk" Konulu Resim Yarışması Başarı Ödülü ve Mansiyon, Trabzon
1989 Ordu İli Resim Yarışması Birincilik Ödülü, Ordu
1990 Ordu İli Resim Yarışması İkincilik Ödülü, Ordu

O.D.T.Ü. Prof. Dr. MUSTAFA N. PARLAR VAKFI / SANAT GALERİSİ
Gençlik Cad. Biliştiren sok. No: 28 06570 Antepçe / ANKARA
Tel: (312) 232 23 00 (5Hat PBX) Fax: (312) 232 23 05 Tlx: 44074 parm tr.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.17. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1995

HAYDAR DURMUŞ
Resim Sergisi
17 Kasım - 6 Aralık 1995

ORTUNA
SANAT GALERİSİ

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.18. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 2004

HAYDAR DURMUŞ

Sergi: 19 Kasım - 2 Aralık 2004
Açılış: 19 Kasım, Cuma: 18:00 - 20:00

1945 yılında Trabzon'da doğdu. 1962 yılında Trabzon Lisesi'ni, 1965 yılında da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nü bitirdi. 1965 - 1969 yılları arasında, Kastamonu Göl İktisat Okulunda, 1969 - 1979 yılları arasında, Trabzon Erkek İktisat Okulunda, 1979'dan sonra Trabzon Karun Ortakulunda görev yaptı. 1990 yılında K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak görev aldı. Bu görevden 1995 yılında emekli oldu. Başta Trabzon olmak üzere Ankara, İstanbul ve İzmir'de 30'un üzerinde kişisel sergi açtı. Ayrıca çok sayıda karma sergiye katıldı. Resim dalında ödülleri vardır. Ankara ve İzmir Resim ve Heykel Müzelerinde ve özel koleksiyonlarda eserleri bulunmaktadır.

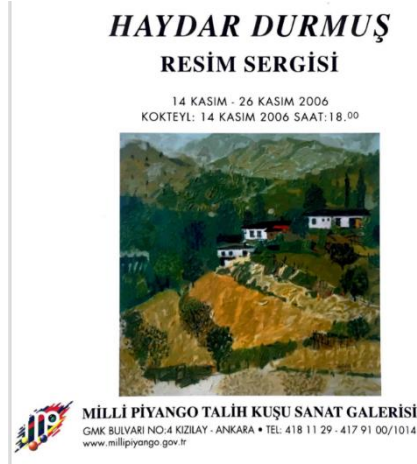
GALERİ
soyut

2. Meneke Sokak 29/2 Kızılay 06440 Ankara
Tel: (0.312) 418 90 71 - 418 65 33 Fax: (0.312) 418 90 71
GD

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.19. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 2006

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.20. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 2018

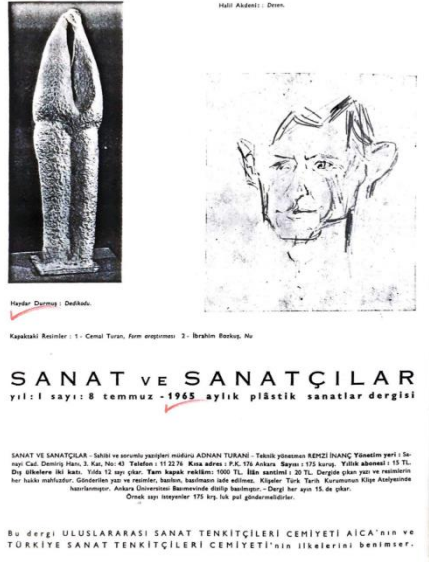
Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.21. Millî Eğitim Bakanlığı Sergi Kataloğu, 1964

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.22. Sanat ve Sanatçılar Dergisi, 1965

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

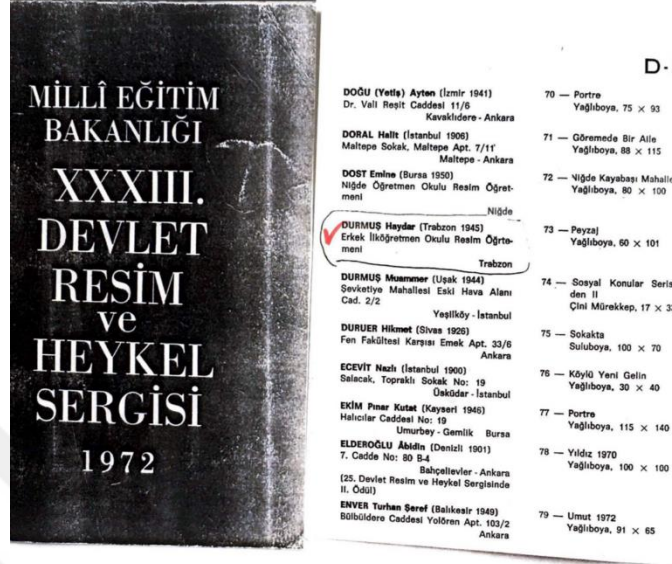
Ek 3.23. Haydar Durmuş'un Sergi Davetiyesi, 1972

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

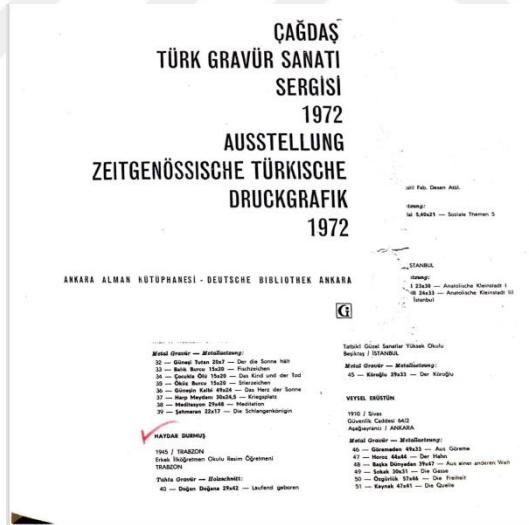
Ek 3: (Devam)

Ek 3.24. Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Resim Ve Heykel Sergisi Kataloğu, 1972

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.25. Uluslararası Gravür Sergisi Kataloğu, 1972

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.28. İleri Gazetesi Haydar Durmuş Röportajı, 1974

İLERİ
GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

10 HAZİRAN Pazartesi 1974

İlimiz Halkının Televizyona II Gün Sonra Kavuşturulacağı Bildiriliyor

Belediyeden Beklediklerimiz

Haydar Durmuş'la Bir Sohbet

5 bin lira Zorunlu Yangın

Hayvanlığın ÖNEMİ ARTIYOR

Haydar Durmuş'la Bir Sohbet

Elindeki Çantada Tabanca Bulundu

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.29. İleri Gazetesi Haydar Durmuş Röportajı, 1974

İLERİ
GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

12 HAZİRAN Çarşamba 1974

Ehliyetsiz 21, Fazla yolcu zılan 84 ve ihzarlara riayet etmeyen 67 şoför cezalandırıldı. 9315 Lira para cezası tahsil edildi

Hayvanlığın ÖNEMİ ARTIYOR

Haydar Durmuş'la Bir Sohbet

Elindeki Çantada Tabanca Bulundu

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.30. Haydar Durmuş Hakkında Hizmet Gazetesinde Bulunan Yazı Metni, 1974

HAZİRAN
4
Salı
1974 Yılı 17
Sayı: 3219

Hizmet

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

SANAT
Aydın Kırın
YATILIRLI MFD.
Etiler Sokağı Topkapı
Trafik 1/190
Fon: 88 Karay

F i n d ı k İhracatımız Rekor Seviyeye Ulaştı

**Karadeniz Limanından son bir ay içinde
93.770 Ton İç Fındık İhraç Edildi**

Karadeniz Bölgesi fındık ihracatçıları Birliği (KİBİB) tarafından açıkladığı göre, Mayıs ayı içinde Karadeniz limanlarından toplam olarak 93.770 ton iç fındık ihraç edilmiştir.

1973 Erbuğ fındık satışlarından 21 Milyon 200 Bin TL tutarında satış yapılmıştır. Geçen ayın satış miktarı ise 1973 Erbuğ fındık satışlarından 21 Milyon 200 Bin TL tutarında satış yapılmıştır. Geçen ayın satış miktarı ise 1973 Erbuğ fındık satışlarından 21 Milyon 200 Bin TL tutarında satış yapılmıştır.

Haydar Durmuş'un Sergi Hazırlığı

NECMETTİN TOZLU

Sanatçı, kendi düşüncesinden çıkan ilhamla oluşturduğu eserleri, bir yoldan görsel olarak ifade etmektedir. Haydar Durmuş, bu anlamda sanatçıdır. O, sanatçıdır. O, sanatçıdır. O, sanatçıdır.

Çalışmalarında yatkın ve görsel bir dil kullanmaktadır. Müzisyenlikle alakalı bir sanatçıdır. Müzisyenlikle alakalı bir sanatçıdır. Müzisyenlikle alakalı bir sanatçıdır.

Adını, bu sanatçıya adanmış eserler için kullanmıştır. Adını, bu sanatçıya adanmış eserler için kullanmıştır. Adını, bu sanatçıya adanmış eserler için kullanmıştır.

Sırfı Kalfa Birlik Başkanlığına Getirildi

Sırfı Kalfa Birliği Başkanı, Sırfı Kalfa Birliği Başkanlığına getirildi. Sırfı Kalfa Birliği Başkanlığına getirildi. Sırfı Kalfa Birliği Başkanlığına getirildi.

Öğretmen Döven İki Liseli Öğrenci Tefkif Edildi

Öğretmen Döven, iki liseli öğrenciye tefkif edildi. Öğretmen Döven, iki liseli öğrenciye tefkif edildi. Öğretmen Döven, iki liseli öğrenciye tefkif edildi.

SATILIK VASITA

1973-200 Mercedes halesi taşıma plakalı vagon satılıktır. Satılıktır. Satılıktır. Satılıktır.

MURACAATLAR

Muracaatlar, Muracaatlar, Muracaatlar. Muracaatlar, Muracaatlar, Muracaatlar.

SATILIK VASITA

Satılık vasita, Satılık vasita, Satılık vasita. Satılık vasita, Satılık vasita, Satılık vasita.

MURACAATLAR

Muracaatlar, Muracaatlar, Muracaatlar. Muracaatlar, Muracaatlar, Muracaatlar.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.31. Dyo Resim Yarışması Belgesi, 1975

BU MEZMUR DYO İBLETMELEERİNİN ÖZEL BİR AYLIK YAYINDIR

YIL: 11 SAYI: 113 KASIM 1975

9. DYO RESİM SERGİSİ

11.
RESİM YARIŞMASI

Sanatçının Adı
Sr. Haydar Durmuş

Eserin Adı
Karadenizde Pazar

ONUR BELGESİ

Jüri Başkanı
[Signature]

DYO ve DYO İbletmeleri Genel Zeki Naim

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.32. Dyo Resim Sergisi Kataloğu, 1975

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.33. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Kataloğu, 1978

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

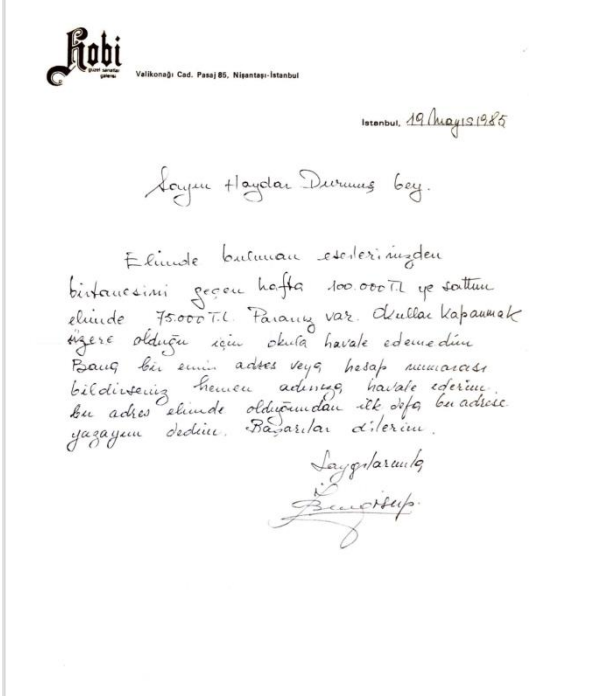
Ek 3: (Devam)

Ek 3.34. Kültür Sanat Gazetesi Haydar Durmuş Sergisi Haberi, 1983

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.35. Haydar Durmuş'a Yazılmış Bir Mektup, 1985

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.36. Karikatür Dergisi, 1990

karikatürk
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ
Yerleşim Sarayı Çıkmış, Sultanahmet/İstanbul Tel: 513 60 81 Nisan-Mayıs 1990

Kamil Masaracı'ya "Kirpi"den Ödül
YUGOSLAVYANIN başkenti Belgrad'da yayımlanan "Jer" (Kirpi) mizah dergisinin düzenlediği uluslararası karikatür yarışmasının yedincisi/sonuçta Yarı Kocobukin kazandı. "Benim Dünya Gözüm" konulu yarışmada İkinciye Kubuk çizer Aristide Hernandez Guerrero değer görüldü. Semih Başoğlu'na da yer aldığı seçici kürsü üyümlüğü ödülünü Bulgaristanlı çizer Zdravko Yongev'e verdi. Bu üç ödül dışında, son bir yıl içinde "Jer"de kitabın

"Karadeniz Baharın Çöplüğü Değil..."
KARADENİZ Bölgesi'nde yaşanan çirker arkalarında, son yıllarda huzurlu kirlenmiş Karadeniz'e dikkat çekmek, bu konuda duyarlı olmalarını sağlama amaçlı bir sergi düzenlenmiştir. "Karadeniz Baharın Çöplüğü Değil" adıyla Karadeniz bölgesinin değişik illerinde daha önce düzenlenen sergi 11 Mayıs Cuma günü, Sultanahmet'teki Karikatür Çiğirtiler'de açıldı. Serginin karikatürleri bulunan çizerler: Ayhan Akyol, Mah-

mut Aslan, Yeşar Babalık, Mustafa Bığın, Cahit Çelik, Devrim Demirel, Hüseyin Dönmez, Mustafa Ererentek, Mehmet Şahin, Yılmaz Yurdagün, Gökçer, Mehmet Gülelmez, Hasan Güneş, Remzi Güneş, Ceyhan M. Hançerli, Murat İhan, Muammer Koşay, Tamer Kızılk, Eray Mülüm, Tan Oral, Zeynep Ramoğlu, Hasan Seçkin, Adnan Taç, Eren Tanrıbaşı, Somer Yarıncı, Harun Yavuzoğlu.

Sema Ünüger'in Çizimleri Fransa'da
PARİS'te yayınlanan Muzikler tarafından düzenlenen mizah gazetesi "Al-Mohabere"yi düzenleyen Sema Ünüger'in karikatürleri yer verilmeye başlandı. "Al-Mohabere"deki tek yabancı çizer olan Ünüger'in yapıları, gazetede sürekli olarak yayımlanmaya devam edecek. Ayrıca ve yanda, sanatçının süresi edilen yarım 80 sayısında çizenlerinden iki görülmeye.

Dr. İhsan Ünüger'i Yitirdik
DÜYEMİZ Dr. İhsan Ünüger 4 Nisan 1990 Çarşamba günü vefat etmiştir. 1923

Kamil Masaracı'nın ödülüne ilişkin karikatürler arasında yapılan seçimde, Kamil Masaracı'nın Cumhuriyet'teki "Çiğirtiler" sayısında yayımladığı bir tane karikatürü birinci geldi. "Jer"de yer verdiğimiz 150 karikatür arasında Sema Ünüger'in, Sahib Memecan ve Feri Han Bozok'un karikatürleri de yer alıyordu.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.37. Haydar Durmuş'un Yer Aldığı Gazete Haberi, 2005

Trabzonlu ressamın Bursa'yı büyüledi

KARADENİZ HABER 17 ŞUBAT 2005

Trabzonlu ressamın Bursa'da geleneksel olarak düzenlenmekte oldukları resim sergisinin açılışına yoğun ilgi gösterildi. Ressam Şefik Bursalı Sanat Galerisi'nde gerçekleştirilen sergi, daha önce Trabzon'da açılmıştı. Bursa'ya ressam Haydar Durmuş ve Royal Talens Sanat Dünyası'nın sponsorluğunda getirilen sergide 73 sanatçının toplam 94 eseri sergileniyor. Sergi açılışına katılan çok sayıda sanatsever, Trabzonlu ressamların paletlerinden çıkan zengin renk dünyasının evrensel yorumla be-timleniş karşısında adeta büyü-lendiler. Bursalı sanatseverler, Trabzon'un çağdaş resim sanatı içindeki yeri, önemini bir kez daha ortaya koyan bu serginin Bursa'da açılmasından ve gösteri-len ilgiden duydukları mutluluğu dile getirerek, serginin bundan sonraki yıllarda da tekrarlanmasını istedikler. Sergi, 7-27 Şubat tarihleri arasında sanat severler tarafından gezilebilecek.

Haydar Durmuş'un paletinden çıkan eser ilgi çekti

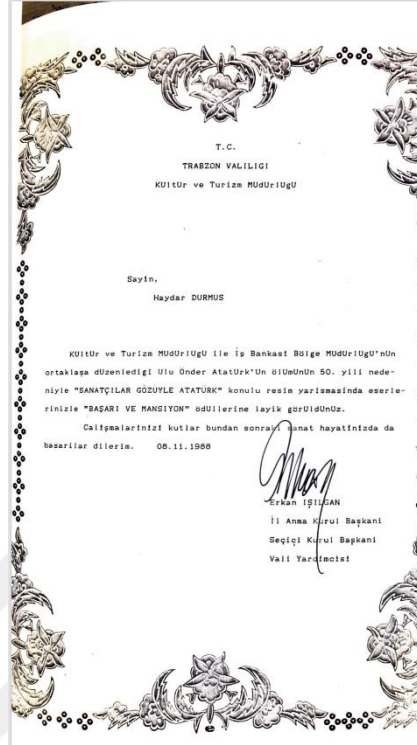
Ceyhan Murathanoğlu Bursa'da konuşuldu

Gercik nesli ressamının öncüsü isim: Sakir Seyhoğlu

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.38. Trabzon Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1988

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.39. Kanuni Orta Okulu Görev Teşekkür Belgesi, 1989

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.40. Trabzon Valiliği Kültür Müdürlüğü Teşekkür Belgesi, 1991

T. C.
TRABZON VALİLİĞİ
Kültür Müdürlüğü

SAYI : 051/Kültür İyıl.(el)-1004
KONU : "1991 Yunus Emre Sevgi Yılı" Trabzon Sanatçılarını Resim Serğisi

TRABZON
30/5/1991

Sayın Haydar DURMUŞ

13.yüzyılda yaşamış büyük Türk şairi ve düşünürü Yunus Emre'nin doğumunun 750.yıldönümü dolayısıyla ilân edilen "1991 Yunus Emre Sevgi Yılı", Ülkemizde ve UNESCO'ya üye ülkelerde büyük coşkuyla kutlanmaktadır.

İlimizde de sürdürülen "Sevgi Yılı" etkinlikleri çerçevesinde Trabzon Sanatçılarının hazırlanan "Resim Serğisi"ne katılmanızdan dolayı teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

[Signature]
Kemal KANŞIZ
İl Kültür Müdürü

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.41. Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü 1. lik Belgesi, 1992

DMO

DEVLET MALZEME OFISI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

"TÜRKİYE BUGÜN" Konulu
1'İNCİ RESİM YARIŞMASI

Ankara, 10 Mayıs 1992

*KARADENİZDEN SİLİTİ İZLETİRME
Seyahatımıza Değer Göstermiştir.*

[Signature]
Demir Erman
Genel Müdür

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.42. Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Katılım Belgesi, 2017

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.43. Haydar Durmuş'un Kişisel Sergisi Gazete Haberi

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.44. Haydar Durmuş ile İlgili Gazete Haberi

16 Mart Son Havaokları

**ANKARA'DA
ÜÇ RESİM
SERGİSİ İLGI
GÖRÜYOR**

Resimci Mustafa Aytaç, beğendiği bir eserin başında...

Haydar bir yandan öğretmenlik mesleğine aştık, diğer yandan resim yapmaya...

Ankara'nın belli başlı sanat galerilerinde genç ressamlar, son eserlerini sergilemeye devam ediyorlar. Güzel Sanat Galerinin de resimlerini teşhir edenler arasında, yıllardan beri "İyi eserler verdiğini" belirten Mustafa Aytaç var...

1937 yılında Urfa'da doğan Aytaç, 13 yaşında çevresinden gördüğü destekle resim çalışmalarına başlamış. Resim yapma tutkusunu Güzel Sanatlar Akademisine girme isteğiyle beraber sürdürmüştü. Burayı bitirdikten sonra resim sanatıyla bir başka çeyrek katıldığı, bu nedenle de gerek yurt içinde gerekse yurt dışında katıldığı birçok sergilerde başarı ödülleri aldığı ifade ediyor...

Aynı galeride resimlerini sergileyen genç bir öğretmen var: Haydar Durmuş. 1945 yılında Trabzon'da doğan Durmuş, 1965 yılı Gazi Eğitim Enstitüsü Grafik bölümü mezun. İlk sergisini Trabzon'da açmış. Bu sergide daha çok katıldığı türünden çizimlere yer vermiş. 1971 yılında Ankara'ya açtığı sergide ise yağlıboya çalışmalarını sergilemişti. Bunun yanı sıra Çeşitli Türk Gravür sergisinde de katılmış. Çalışmalarında genellikle fabrikasyon örnekler verdiğini ifade ederken "Herşeye rağmen daha için başındayım" diyor...

Resimlerini sergileyen bir başka sanatçı da "Adım Ayten Pire" diyor ve ekliyor:

"1945 doğumluyum. Gazi Eğitim Enstitüsünde resim öğretmenliği yapıyorum. Bu sergide, grafik pastel ve yağlıboya çalışmalarımı sergiledim. Benim için başlangıç olan bu sergide yapmak istediklerim, yalnızca çabamı yansıtmak, ya da belli bir okula katılmak değildir... Sanatçı olarak her zaman dilim, beğenim ve yarım için alan bir düşünceyle çalışıyorum. Çalışmalarım da doğayı, insanı ve toplumu öz olarak resmin gerekliliği olan rengi, şekli, ritim ve deşer unsurlarını bir kompozisyonla birleştirmeye çalışıyorum."

Başkentte belli başlı sanat galerilerinden en son haberler bunlar...

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.45. Trabzon Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü Teşekkür Belgesi

T.C.
Trabzon Valiliği
Milli Eğitim Müdürlüğü

ÖĞRETMENLER GÜNÜ
24 KASIM

TEŞEKKÜR BELGESİ

Sayın HAYDAR DURMUŞ

24 Kasım "Öğretmenler Günü"nü üçüncü yıldönümü nedeniyle ilimizde sürdürülen kutlama etkinliklerini izledim. Uzun ve yorucu bir çalışma sonunda ulaşılan başarıdan büyük bir mutluluk duydum.

Kutlama programının bir bölümünü oluşturan Resim sergisi alanındaki üstün gayret ve çabanızdan dolayı teşekkür eder, başarılarınızın devamını dilerim.

Agâh BUYURSAÇIŞ
Trabzon Valisi

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.46. Trabzon Valiliği İl Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşekkür Belgesi

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.47. Dyo 9. Resim Sergisi Derece Belgesi

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.48. Muzaffer Akyol Tarafından Haydar Durmuş'a Gönderilen Mektup

Şuğili Haydar Durmuş,
İki haberlerimi alıyorcasın
Sevinip başarılmanı kutlarm.
İstanbulda Hobi Saadet Güle-
Risiinde sergi için yer ayır-
dik. Açılmadık yarıya göre
yorum. Çok samimi ve
dürüst çalışın bir galeri
sergi için açılmıycasını
Bilmediğin için üzülürüm.
Lütfen şu mektup yaz
ya da telefonla görüşe-
lim.
Şuğili ve saygılarınıla
Çok iyi haberlerimi
Beklerim.
Muzaffer Akyol
ev
381451
Beşiktaş Kız Lisesi
Beşiktaş - İST
Tel: 615330
Okul saat 8-1330
Dışarı saat 14-18 Arası okuluğum

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.49. Mustafa Işık Tarafından Haydar Durmuş'a Gönderilen Mektup

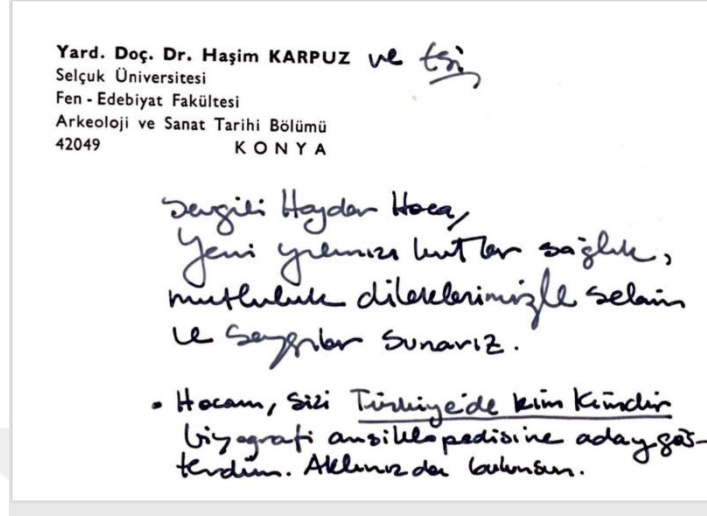
Haydar abi;
Sen ve Zeli abi ve ailece
sonsuz mutluluk ve başarı-
larla dolu bir 88 yılı
yaşamınız dilek ve temenni-
leriyle.
Ayrıca tüm tanıdıklarına
da mutlu yıllar diler selâm-
lar sunarım.
Mustafa IŞIK
Ulucanlar Cad. 26/3 - ANK.

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3: (Devam)

Ek 3.50. Haşim Karpuz Tarafından Gönderilen Yeni Yıl Tebriki

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.51. Haydar Durmuş'un Bir Eserinin Yer Aldığı Cumhuriyet Dönemi Türk Remi Kitabı

olarak algılar. Biçim algılamasıyla ilgili araştırmalar bunu ortaya çıkarmış. İnsan nesneyi ya leke ya da hacim olarak algılıyor. Leke algılanlar ressam, hacim algılanlar heykeltci oluyorlar.

Günay – Karadenizliler leke algılıyorlar demek ki. Ya diğer yörelerin insanları.

Keskinok – Tabii ki ayrı. Aynı örnek batıda da Kuzeyli ve güneyli sanatçılar arasındaki fark bu. Bazı eğitimcilerde aynı konuya değiniyorlar.

Günay – Yine doğa ve yaşam koşulları Karadeniz insanını iki uca itiyor. Karadenizli hiç rahat değil.

Keskinok – Güvencesiz bir toplum. Fındık çok olup paraya boğulabilir, aksine hiç olmayabilir de Bunu son ana kadar bilemeyiz. Balık tutma gibi. Bu nedenle güvencesiz ve hep kuşkucu.

Günay – Acaba eğitim kurumlarının özendirilmesi yok mu?

Keskinok – Trabzon lisesindeki resim atelyesi Türkiye'nin hiç bir yerinde yoktu. Ne akademide ne de Gazi Eğitimde. Ama ne yazık ki binanın mimarı olan Almandan sonra orayı ilk kez ben kullandım ve atelye haline soktum.

Günay – Ya Trabzon'lu resim ustaları, onların hiç bir özendirici etkisi olmuyor mu?

Keskinok – Şimdiki durumu bilmiyorum. Eskiden hayır. Hiç kimse Bedri Rahmi'yi tanıtmıyordu bile. Bir çok öğrenciyi bu alana ben çektim. Ciltçiliğe meraklı Atilla Galatalı'yı modelaja yönelttiğim gibi.

Zincire yeni halkaların eklenmesi dileğiyle.

Haydar DURMUŞ

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.52. 11. Dyo Resim Yarışması Derece Belgesi

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 3.53. Haydar Durmuş'un Röportajının Bulunduğu Gazete

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4: Fotoğraflar

Ek 4.1. Kızı Nevin Durmuş'un İlk Okul Fotoğrafı

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.2. Gazi Eğitim Enstitüsü Erkek Teknik Öğretmen Okulu 1963-64

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4: (Devam)

Ek 4.3. Trabzon Lisesi 1959

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.4. Kastamonu Öğretmen Gezisi, 1965-66

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4: (Devam)

Ek 4.5. Gazi Eğitim Enstitüsü Bahçesi, 1965

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.6. Trabzon Sahil, 1971-72

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

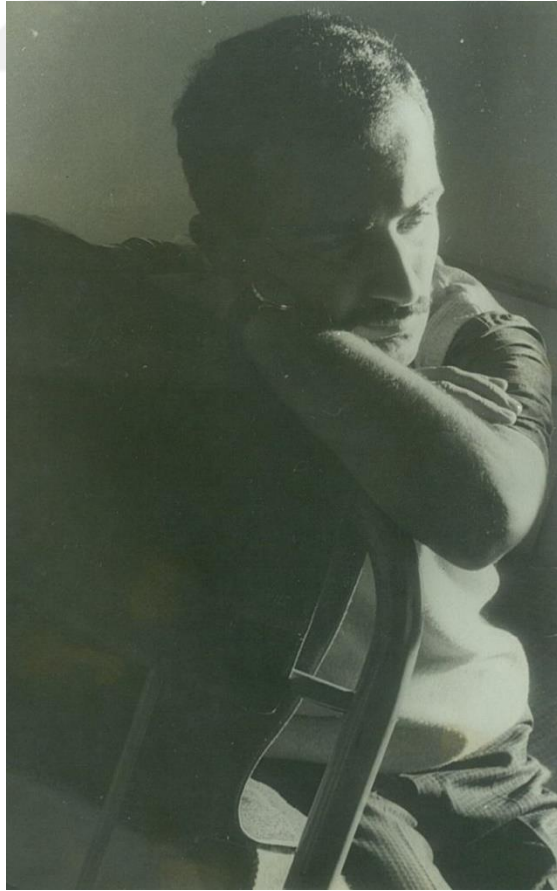
Ek 4: (Devam)

Ek 4.7 Askerlik Öncesi Trabzon, 1975

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.8. Kastamonu,1966

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4: (Devam)

Ek 4.9. Ankara Gazi Enstitüsü Mezuniyet Sergisi, 1965

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.10. Ziya Ramoğlu ve Haydar Durmuş'un Karikatür Sergisi 1972-73

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

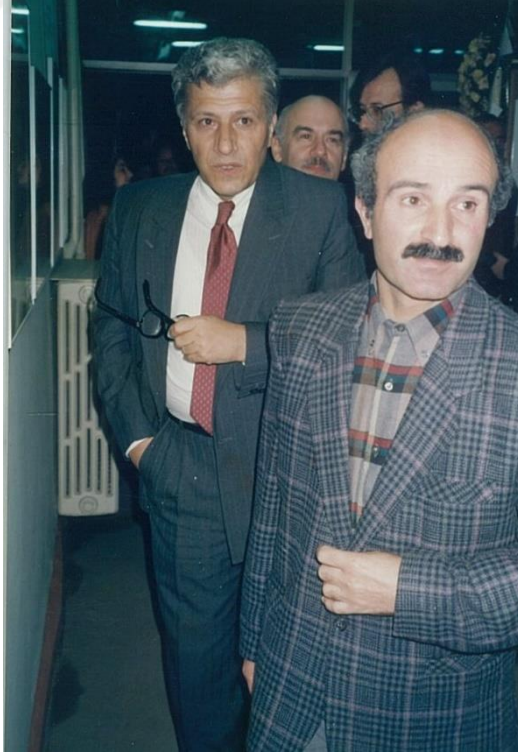
Ek 4: (Devam)

Ek 4.11 Askeriye Çalışırken, 1975

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.12. Atay Aktuğ Eski Belediye Başkanı Sergi Açılışı Trabzon

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

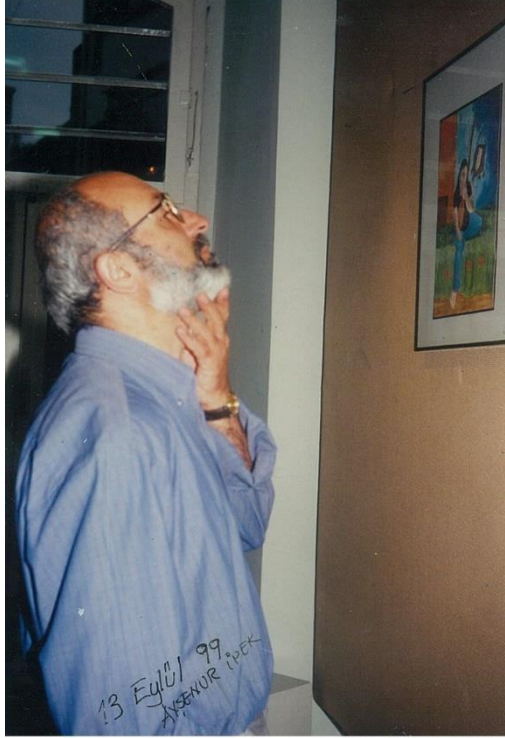
Ek 4: (Devam)

Ek 4.13 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi. Sergi Açılışı, Trabzon

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 4.14. Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde Bir Sergiden, Trabzon, 1999

Kaynak: Haydar Durmuş Arşivi

Ek 5: Haydar Durmuş'un Renk Tema ve Materyal Seçimleri Tablosu

Ressam	Konuları	Renk Kullanımı	Kullandığı Temalar	Materyal ve Teknik
Haydar Durmuş	Yalnızlar, Korkuluklar, Duyarsızlar Serisi	Yeşil, Mavi, Kahverengi, Sarı	Kalabalık Figürler, Mezar Taşları, Manzara, Korkuluklar	Dekota ve Tuval Üzerine Yağlıboya
Haydar Durmuş	Natürmort Serisi	Yeşil, Mavi, Sarı	Vazoda Çiçekler	Pres ve Tuval Üzerine Yağlıboya, Kolaj
Haydar Durmuş	Figüratif Kompozisyonları Serisi	Gri, Yeşil, Sarı, Mavi, Turuncu	Karadeniz Kadını	Dekota, Pres Ve Tuval Üzerine Akrilikboya Ve Yağlıboya
Haydar Durmuş	Karadeniz Peyzajları Serisi	Mavi, Bej, Sarı, Yeşil, Gri, Beyaz	Manzara, Pazar Yeri, Tershane, Keçiler	Tuval, Dekota Üzerine Yağlıboya Ve Kazıma Tekniği
Haydar Durmuş	Portreler Serisi	Mavi, Mor, Gri, Kırmızı, Kahverengi	Hayali Portreler ve Otoportresi	Tuval ve Bez Üzerine Yağlıboya
Haydar Durmuş	Kıvrımlar Serisi	Gri ve Tonları, Mavi, Mor, Kırmızı	Soyut Çalışmalar	Dekota Ve Tuval Üzerine Yağlıboya, Kazıma
Haydar Durmuş	Soyut Denemeler Serisi	Bej, Gri, Kırmızı	Karadeniz Temalı Kompozisyonlar	Tuval Üzerine Yağlıboya ve Kolaj
Haydar Durmuş	Suluboya Çalışmaları	Mavi, Yeşil, Mor Sarı, Kırmızı	Karadeniz ve Soyut Çalışmalar	Kâğıt Üzerine Suluboya
Haydar Durmuş	Pastel Boya Çalışmaları	Mavi, Sarı, Kırmızı Kahverengi	Karadeniz	Kâğıt Üzerine Pastel Boya
Haydar Durmuş	Baskı Çalışmaları	Siya-Beyaz	Karadeniz	Kâğıt Üzerine Ağaç Baskı
Haydar Durmuş	Karikatür Çalışmaları	Siyah-Beyaz, Kırmızı, Sarı	Karadeniz	Kâğıt Üzerine Numaralı Siyah Kalem

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Trabzon'da doğan Aybüke KOLOT ilkokul, ortaokul ve lise eğitimini Trabzon'da tamamlamıştır. 2009 yılında Erzurum ve Trabzon'da yetenek sınavlarına girmiş ve Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünü kazanmıştır. 2013 yılında buradan mezun olmuş ve aynı üniversitede Resim Ana Sanat dalında yüksek lisansa başlamıştır. 2016 yılında özel bir kolejde iki yıl öğretmenlik yapmıştır. 2018 yılında özel bir iç mimarlık ofisinde sanat danışmanlığı yapmaya başlamıştır.

Aybüke KOLOT bekar olup, orta seviyede İngilizce, başlangıç seviyesinde Rusça bilmektedir.